تۆمار داڤامەت

هایات مەشئەبلی

مللەتلەر نەشریاتی

تۆمۆر داۋامەت

ھايات مەشئىلى

مىللەتلەر نەشرىياتى

生命的火炬

江澤民

هايات مەشئەلى

جياڭ زېمىن

باش شۇجى جياڭ زېمىن ئاپتورغا مۇشۇ كىتابنىڭ
ئىسمىنى يېزىپ بەردى.

مۇشۇ كىتابنىڭ ئاپتورى تۆمۈر داۋامەت

ئاپتور ئارتىسلار بىلەن بىللە (جۇخەي شەھىرىدە)

ئاپتور ئەمگەككە كېتىۋاتىدۇ.

ئاپتور دېھقانلار بىلەن بىللە.

نەشرىياتتىن

شائىر تۆمۇر داۋامەت 1927 ـ يىل شىنجاڭنىڭ تۇرپان ئويمانلىقىدىكى توقسۇن ناھىيىسىدە دۇنياغا كەلگەن. ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللانغان، يەر ئىگىلىرىنىڭ بېرىنى ئىجارىگە ئېلىپ تېرىغان. تالاي كۆنلىرى كۆمۈر چىلىك، ئوتۇنچىلىق، جاڭگالدا پادا بېقىش بىلەن ئۆتكەن. ئازاب ـ ئوقۇبەتنى يەتكۈچە تارتقان.

ئازادلىقتىن كېيىن دېموكراتىك ئىسلاھات ۋە يېڭى يېزا قۇرۇش ھەرىكەتلىرىگە ئاكتىپ قاتنىشىپ، يېزا باشلىقى، رايون باشلىقى، ھاكىم، ناھىيىلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى بولغان. 38 يېشىدا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىغا مۇئاۋىن رەئىس بولۇپ سايلانغان. 1977 ـ يىلىدىن كېيىن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇدىرى، دۆلەت مىللىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى بولغان، جۇڭگو كومپارتىيەسىنىڭ 12 ـ، 13 ـ قۇرۇلتايلىرىدا مەركىزىي كومىتېتنىڭ ھەيئەت ئەزالىقىغا، 5 ـ، 6 ـ نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتايلىرىدا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتنىڭ ھەيئەت ئەزالىقىغا سايلانغان. 1985 ـ يىلىدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، ئاپتونوم رايونلۇق رەئىسى قاتارلىق مۇھىم ۋەزىپىلەرنى ئۈستىگە ئېلىپ كەلمەكتە.

شائىر تۆمۈر داۋامەت ئۆسمۈرلۈك چاغلىرىدىن باشلاپلا ئەدەبىيات ـ سەنئەتكە چوڭقۇر مۇھەببەت باغلىغان. باشلانغۇچ، ئوتتۇرا مەكتەپلەرنىڭ سەنئەت ئەترەتلىرىگە قاتناشقان چاغلىرىدىلا مەھەللە ـ كەنتلەرگە ئويۇن قويغىلى بېرىپ، چۆچەكلەرنى، خەلق قوشاقلىرىنى توپلاپ رەتلىگەن. ناخشا تېكستى، قوشاق ۋە بەزى ماقالىلەرنى يازغان. تۆمۈر داۋامەت پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ رەھبەرلىك خىزمىتىنى ئۇستىگە ئالغاندىن كېيىنمۇ خىزمىتىنىڭ شۇنچە ئېغىر ۋە ئالدىراش بولغىنىغا قارىماي، ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلىرىدىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىپ ئىجادىيەتنى داۋاملاشتۇردى، ئىشتىياق ئىلھاملىرى تاغ بۇلاقلىرىدەك ئۇزۇلمەي ئۇرغۇدى. شائىر 1963 ـ يىلى «قارىغاينىڭ خىسلىتى» دېگەن شېئىرنى مەتبۇئاتتا ئېلان قىلىش بىلەن ئەدەبىيات سەپىگە كىرىپ كەلدى. ئۇنىڭ يۇرتى شىنجاڭ ۋە شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۇرمۇشى تەسۋىرلەنگەن شېئىرلىرى ئاساس قىلىنغان «تىيانشان شادلىقى» ناملىق شېئىرلار توپلىمى 1982 ـ يىلى مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى. پارتىيە، خەلقە چىن مۇھەببەت باغلاپ، ۋەتەن ھەم ۋەتەندىكى رېئال تۇرمۇش مەدھىيىلەنگەن شېئىرلىرى ئاساس قىلىنغان توپلىمى «ۋەتەنگە مۇھەببەت» 1987 ـ يىلى قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى. 1991 ـ يىلى ئۇنىڭ «دەۋر ئىلھاملىرى» دېگەن 3 ـ توپلىمى شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى. بۇلاردىن باشقا شائىرنىڭ تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن يازغان چوڭ ھەجىمدىكى ئەدەبىي خاتىرىسى «يالقۇنلۇق شېئىرىي تەسىرات» قاتارلىقلار ئېلان قىلىنىپ، كىتابخانلار ئىچىدە چوڭقۇر تەسىر قوزغىدى. بەزى شېئىرلىرى

نوتىغا سېلىنىدى.

شائىرنىڭ نۇرغۇن شېئىرلىرى قازاق، ئۆزبېك، خەنزۇ، ياپون، رۇس قاتارلىق مىللەتلەرنىڭ تىللىرىغا تەرجىمە قىلىنىپ نەشر قىلىندى. 1985 ـ يىلى ئۇنىڭ «يۇرەك ناخشىلىرى» ناملىق شېئىرلار توپلىمى، 1987 ـ يىلى «يۇرت مۇھەببىتى» ناملىق شېئىرلار توپلىمى شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن خەنزۇ تىلىدا نەشر قىلىندى. خەنزۇ تىلىدىكى 3 ـ شېئىرلار توپلىمىمۇ نەشرگە بېرىلدى. «يۇرەك ناخشىلىرى»، «يۇرت مۇھەببىتى» دېگەن توپلاملاردىكى شېئىرلار ياپون تىلىغا تەرجىمە قىلىنىپ، شۇ ماۋزۇلاردا ئىككى توپلام قىلىنىپ ياپونىيىدە نەشر قىلىندى. بەزى ئەسەرلىرى سوۋېت ئىتتىپاقى قاتارلىق دۆلەتلەردە تەرجىمە قىلىنىپ بېسىلدى. «ئالتاي لىرىكىسى» ناملىق سېكلى 1989 ـ يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە يېڭى دەۋردىكى مۇنەۋۋەر ئەسەر مۇكاپاتىغا ئېرىشتى.

تېمىسىنىڭ خىلمۇخىللىقى، دەۋر روھىنىڭ چاقناپ تۇرۇشى، تۇر ـ مۇش پۇرىقىنىڭ قويۇقلۇقى، ھېسسىياتىنىڭ قىزغىن، سەممىي، تىلىنىڭ ئاممىباب، ئوبرازلىق بولۇشى شائىر تۆمۈر داۋامەت شېئىرلىرىنىڭ ئاساسلىق ئالاھىدىلىكى ھېسابلىنىدۇ. ئۇ بەدىئىي ئىپادىلەش جەھەتتە ماركسزملىق ئېستېتىكا پرىنسىپلىرى ئاساسىدا رېئالىزملىق ئىجادىيەت ئۇسۇلىنى، يېڭىك، ئاممىباب ئۇسلۇبىنى قوللانغان. ئۇنىڭ شېئىرلىرى رېئال ھايات قاينامىلىرىدىن كەلگەن بولۇپ، مول تۇرمۇش مەزمۇنىغا، روشەن مۇھەببەت ـ نەپرەتكە، پەلسەپىۋى پىكىرلەرگە تولغان. بۇ شېئىرلاردا گۈزەل مەنزىرىلەر، جۇشقۇن ھايات كۆرۈنۈشلىرى سۈرەتلىنىپ، ئۇلۇغ ۋەتەننىڭ گۈللىنىۋاتـ

قانلىقى، سوتسىيالستىك يېڭى شنجاڭنىڭ باي هەم گۈزەللىكى، هەر مىللەت خەلقىنىڭ يېڭى تۇرمۇشى چىن مۇھەببەت بىلەن كۆيلەنگەن. شۇنىڭ بىلەن برلىكتە شائىر مىللەتنىڭ تەرەققىياتى يولىدا ئىزدىنىش، مىللەتنىڭ تەرەققىياتى ۋە ئىستىقبالىغا كۆڭۈل بۆلۈشكە، شېئىرىي گۈزەللىك يارىتىشقا ئەھمىيەت بەرگەن. ئۇ يەنە باشقا ئەللەرده، مەيلى ئەرەب يېرىم ئارىلىدا ياكى ئوتتۇرا يەر دېڭىزى قىرغاقلىرىدا ۋە ياكى يىراق جەنۇبىي ئامېرىكىدىكى ئارگېنتىنادا بولسۇن، گۈزەل شەيئىلەر جەلپ قىلغاندا ئۇلاردىن ئۆز ۋەتىنى بىلەن مۇناسىۋەتلىكلىرىنى تاللاشنى ئاساس قىلغان. ئۆز ۋەتىنى، خەلقى ۋە يېڭى تۇرمۇشتىن ئىبارەت ئەبەدىيلىك تېمىنى ئەستىن چىقارمىغان ، ئۇنىڭ شېئىرلىرىدا ئىدراك بىلەن شېئىرى هېسسىيات بىرلەشتۇرۇلگەن دېلوپ، بۇنداق ئىدراك جۇشقۇن هېسسىياتلىق شېئىرى مەنە بىلەن جىلۋىلەندۇرۇلگەن. ئىدراك هېسسىياتنى توغرا يۆنىلىشكە، هېسسىيات ئىدراكنى رەڭدارلىققا ئىگە قىلىپ، ئىچكى مەنىنى چوڭقۇرلاشتۇرغان. ئۇ ئۆز شېئىرلىرىدا ئوبراز ئارقىلىق سۆزلەشكە ئىنتايىن ئەھمىيەت بەرگەن. ئىدراك بىلەن هېسسىياتنى ئۆزى ياراتقان شېئىرى ئوبرازدا گەۋدىلەندۇرگەن. ئۇنىڭ شېئىرلىرىدا سىمۋول تېپىدىكى ئوبرازلارمۇ، رېئال تۇرمۇشنى بىۋاسته ئەكس ئەتتۈرگەن ئوبرازلارمۇ ئۇچرايدۇ.

قولىمىزدىكى بۇ توپلامغا شائىرنىڭ 30 يىلدىن بۇيانقى ئىشتىن سىرتقى شېئىرىي ئىجادىيىتىدىكى ئاساسلىق ئەسەرلىرى يىل تەرتىپى بويىچە تاللاپ كىرگۈزۈلدى. بۇنى شائىرنىڭ شېئىرى ئىجادىيىتىنىڭ يىغىندىسى، ئىجادىيەت مۇساپىسىنىڭ ئومۇمىي كۆرۈنۈشى دېيىشكە بولىدۇ. ئۇنىڭدا شائىرنىڭ ئىجادىيەت مۇۋەپپەقىيەتلىرىمۇ، ئىجادىيەت

بولمۇ، شېئىرى ئىقتىدارىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانىغۇ ئەكس ئەتكەن. ئومۇمەن، ئۇنىڭ شېئىرلىرى تەبىئىي، سەمىمىي، ھېسسىياتلىق، ئاممىباب بولۇپ، كۆچلۈك ئىجتىمائىي ئۇنۇمگە ۋە چوڭقۇر تەربىيەۋى ئەھمىيەتكە ئىگە. شائىر ئۆزىگە خاس مىللىي ئۇسلۇبتا بىرقەدەر يارقىن شېئىرى ئىستىل، ئىدىيەۋىلىك بىلەن بەدىئىيلىكنىڭ بىرلىكىدە بىرقەدەر يۇقىرى سەۋىيە ياراتقان. ئىشىنىمىزكى، بۇ شېئىرلار كىتابخانلارغا كۆچلۈك بەدىئىي زوق بېغىشلايدۇ. بىز شائىرنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئىجادىيىتىدە ھەلقە تېخىمۇ مول مېۋە بېرىشىگە تىلەكداشمىز.

مۇندەرىجە

نەشرىياتتىن..... (1)
قارىغاينىڭ خىسلىتى..... (1)
كەتمىنىم..... (2)
سەپەر تەسىراتلىرى..... (3)
سىز ياشايسىز خەلقىمىزنىڭ قەلبىدە..... (8)
باھار ئىلھامى..... (10)
تېتو قەبرىسى ئالدىدا..... (12)
خەير - خوش، يۈگوسلاۋىيە..... (14)
قىزىلگۈل..... (16)
قوبۇل قىلغىن سالامىنى..... (17)
دېھقان ئۇچۇن..... (18)
ئۆزگىرىش..... (20)
داڭنىڭ خۇشاللىقى..... (21)
بېشىم ئەمدى ساقايدى..... (23)
كۆز، دېھقان كۆلكىسىنى مايسىلاردا..... (25)
كۆلگىن، قەشقەر..... (26)
كوئىنلۇن قوشىقى..... (30)
سالام ۋە ئۇمىد..... (32)
تاشقورغان خاتىرىلىرى (چاتما)..... (35)
ئارمىنىغا يەتكەندە..... (35)

مۇز تاغدىكى شۇڭقارلار ..... (36)
ئانا يۇرت مۇھەببتى ..... (36)
تىزناپ دەرياسى ..... (37)
ئۆرلە، قىزىلسۇ ..... (39)
پارتىيە دېسەم ..... (41)
پورەكلەپتۇ بىر غۇنچە ..... (42)
قەلب كۆيى ..... (43)
كومپارتىيەم ..... (46)
يۇرەك ساداسى ..... (47)
نۇرلاندى دىللار ..... (51)
باھار كەلدى ..... (53)
كۆكەرتەيلى ۋەتەننى ..... (55)
كۆكلەم ئاۋات ..... (56)
شان قۇچۇپ ئۆرلەيمىز يۈكسەك پەللىگە ..... (58)
ئاساسىي قانۇنغا مەدھىيە ..... (60)
تەنتەنە ..... (62)
قولىمىزدا كومۇنىزم بايرىقى ..... (64)
ۋەتەن تويىغا ..... (67)
يەنە كەلدىم قوينۇڭغا ..... (69)
يېڭى شىنجاڭ قۇرىمىز ..... (71)
كۆيلەيمەن سېنى شىنجاڭ ..... (73)
ئىتتىپاقلىق ناخشىسى ..... (76)
ئاتامنىڭ ئوچ چېچەكتىن تىزدىم گۈلدەستە ..... (78)
قوتلۇق دەستۇر ..... (81)

تاغلارنى قۇچاقلىغان ئانۇشتا (چاتما) ..... (83)
سالام ساڭا قىزلىرىم ..... (83)
ئات بەيگىسى ..... (84)
يورغا ..... (86)
كورلىغا بارغۇچە ئويلىغانلىرىم ..... (87)
پايتەختكە مۇھەببەت ..... (90)
ئۆكتەبردىكى بېيجىڭ ..... (93)
ناخشىچىمىز دىلبەرگە ..... (96)
سەنئەت غۇنچىلىرىگە ..... (98)
ئۇزۇم هارىقى ..... (100)
ئاي دەيمۇ، كۈن دەيمۇ سېنى پارتىيەم ..... (101)
ئالىيجاناپ قەلبكە مەدھىيە ..... (103)
قاراماي ناخشىلىرى (چاتما) ..... (106)
سەن قارا ئالتۇنىڭ كانى قاراماي ..... (106)
ۋېشكىلار ئورمىنى ..... (107)
سۆيگۈ بۇلاقلىرى ..... (109)
سېلىم بوۋاي ..... (109)
ئىشچى قېرىنداش ..... (110)
ئىنژېنېر ..... (111)
نېفتچى ياشلار ..... (113)
تاڭ قالدىم ..... (114)
خەلقىم ..... (115)
بېيدەيخې تەسىراتلىرى (چاتما) ..... (117)
بېيدەيخې قارىغىنىڭ ئوخشار قەلئەگە ..... (117)

كۆرگەنتىم چۈشۈمدە دولقۇنۇڭنى ..... (118)
بۇ، ئاشۇ ھەيۋەتلىك شەنخە يگۈەنمدۇ؟..... (119)
مىڭجيانۇي بۇتخانىسى..... (120)
ساھىلنىڭ قۇمىدىن ئالدىم ئوچۇملاپ..... (121)
بىزنىڭ شىنجاڭ..... (123)
ياشنا، يېشىل تۇرپان..... (124)
تەبىئەت ئالدىدا ئادەملەر غالىب..... (125)
تەڭرىتاغنىڭ شادلىقى..... (127)
بىلىم نۇرى..... (129)
خۇش كېلىپسىز، سەنئەتكارلار..... (130)
مۇئەللىم، سىز نامسىز قەھرىمان..... (132)
سۆيۈملۈك يۇرتۇم..... (134)
ئېزىز مېھمانلار..... (135)
گۈھەر زېمىندا توي..... (137)
شانلىق پويىز..... (140)
پەنگە مۇھەببەت..... (142)
سەنئەت گۈلى..... (143)
تەڭرىتاغقا يېڭى مەدھىيە..... (145)
ياشلار ئوقۇ ياشلىقىدا..... (147)
ئالتاي لىرىكىسى (چاتما)..... (149)
يېشىل ئالتاي..... (149)
گۈزەل قانات كۆلى..... (150)
رەڭدار يايلاق..... (152)
سۇ ــ ھاياتلىق كەۋسىرى سەن..... (153)

ئەزىمەتلەر بەيگىسى..... (155)
مەرىپەت ئۇيۇقىدا ياندى چولپان..... (157)
بۇ كىتاب..... (158)
شىخەنزە..... (159)
جۇڭغارغا پۇتۇلدى قانات..... (160)
پارتىيىنىڭ مۇنەۋۋەر پەرزەنتى..... (162)
ئىتتىپاقلىق گۈلدەستىسى..... (165)
تارالسۇن شىنجاڭنىڭ نامى جاھانغا..... (167)
ئەرەب خەلىپىلىكىگە زىيارەت (چاتما)..... (168)
ئۆزىنتايلى دوستلۇق كۆۋرۈكى..... (168)
رەڭدار گۈللەر..... (169)
قۇملۇقتىكى گۈلستان..... (171)
دوبەي سودا سارىيى..... (173)
جۇڭگولۇق بولغانغا پەخىرلىنىمەن..... (174)
ھەممىمز ئىناق قېرىنداشلار..... (175)
ئەگرى دېڭىز..... (176)
دېڭىز ۋە قۇملۇق..... (177)
باھار (نورۇز ئىلھامى)..... (179)
ئوكيانلارنىڭ ئۈچ چېتىنگە سەپەر (چاتما)..... (180)
ھىجران ..... (180)
خۇش چىراي..... (183)
قەدىمىي دۆلەتسەن ئارگېنتىنا..... (184)
ئات ئويۇنى..... (187)
كالا ئالىمى..... (188)

تۈركىيە ئىلھاملىرى (چاتما) ..... (190)
قۇش ئارىلى ..... (190)
قۇملۇق ۋە دېڭىز ..... (192)
دېڭىز - ئوكيان ..... (194)
"بۇلبۇل تېغى" ..... (196)
ئاتا تۈرك مەقبەرىسىگە مۇھەببەت ..... (198)
ئانام سەن ۋەتەن ..... (202)
يۇرت تەسىراتلىرى ..... (206)
يۇرتۇمغا سەپەر ..... (206)
تۈز دېڭىزى ..... (207)
بەخت بېغىدا ناخشا ئېيتىمىز ..... (209)
مېھرىلىك دىيار ..... (210)
كۆيلەيلى بەختيار دەۋرانىنى ..... (213)
ۋەتەنتىك كەلگۈسى سىلەر ..... (215)
دۇنياغا يۈزلەنسۇن مۇقام ..... (217)
چۆلدە چاقنىغان گۈھەرلەر ..... (219)
يۇرت مۇھەببىتى ..... (221)
تېخىمۇ گۈزەل ئەتىمىز ..... (223)
گۈل شەھىرىگە مەدھىيە ..... (225)
باھبۇك ..... (227)
گۈل ..... (229)
ئىككى چوڭ دەرۋازا ..... (231)
تەگرىتاغ بۇركۈتى ئەيلىدى پەرۋاز ..... (232)
تەگرىتاغ سۆيگۈسى ..... (237)

تارىمغا بېغىشلانغان ناخشا ..... (239)
ئۇنتۇمايدۇ خەلقىمىز سىزنى ..... (242)
خەلقىمىزنىڭ ياخشى ئوغلى ..... (246)
جۇمھۇرىيەت، لەپىلدىسۇن بايرىقىڭ ..... (247)
ئادالەت (غەزەل) ..... (251)
"ياۋايىلار كەنتى"گە سەپەر ..... (253)
دېھقان دوستۇمغا ..... (257)
چىن قەرىنداش بىز ..... (259)
قولىڭىزدا ئىسلاھات تۇغى لەپىلدەر ..... (261)
مۇقەددەس مەشئەل ..... (263)
كۆچا تەسراتلىرى (چاتما) ..... (265)
كۆچا قۇچقىدا ..... (265)
مۇقام ئىلھامى ..... (267)
مىڭۇي ..... (267)
تاشكەنت ..... (270)
دوستلۇق كۆيى ..... (272)
چىللايدۇ ئەتىكى قۇياش ..... (274)
ئۆزگىچە كەلدى بۇ يىلقى باھار ..... (276)
ئامان بىلەن ئەختەر (داستان) ..... (278)

قارىغاينىڭ خىسلىتى

ياشنار يېشىل قارىغاي
ھەر چاغ ئىسسىق ـ سوغ دېمەي،
سۆيۈپ ئانا دىيارنى،
تەقدىرىدىن غەم يېمەي.

ئۆزى ئۆسكەن دىيارىنىڭ،
تومۇز بىلەن ئايازى؛
ئاڭا ھەر دەم بىلىنەر،
جەننەتنىڭ باھار ـ يازى.

تاش بولسىمۇ تۇپراقتا،
يىلتىز يايار بىمالال.
ھەر ئىش كەلسە بېشىغا،
كۆرمەس ئۇنى ھېچ مالال.

تۇپراق بىلەن تەقدىرداش
بولغاچ قەيسەر قارىغاي؛
تۇرار ھامان قەد كېرىپ،
خەۋپ ـ خەتەرگە قارىماي.

1963 ـ يىل بانۇار، توقسۇن.

كەتمىنم

ئىشچان ئاتا - بوۋامدىن مىراس قالغان كەتمىنم،
بىر ئۆمۈرلۈك بەختىمگە چىڭ ئۇل سالغان كەتمىنم.

قانچە چاپسام شۇنچىلىك كۆچ قوشۇلار بەستىمگە،
ئالتۇن چەشتىن، پاختىدىن تاغ ياسىغان كەتمىنم.

يۈيار كۆمۈش تەرلىرىم چاڭ قونسا گەر دىلىمغا،
ماڭا ئۆزەڭ بېرىسەن هالال ئاق نان، كەتمىنم.

گىيا ئۇنمەس چۆللەردە باغۇبوستان يارىتىپ،
هېكمىتىدە جەننەتنى تاڭ قالدۇرغان كەتمىنم.

ئىسىل نازۇنېمەتنىڭ "ئىچىل داستىخىنى" سەن،
سېنىڭ بىلەن قانغۇسى هەرنە ئارمان، كەتمىنم.

1963 - يىل مايى، توقسۇن.

سەپەر تەسراتلىرى

بۆلگەندە ئۆپۆقنى شەپەق
ئوتقاشتەك رەڭگە؛
قۇياشقا قاراپ
پەرۋار قىلدىم ۋەتەن كۆكىدە.
شۇنچە شاتلىنىپ،
شوخلىنىپ يايراپ،
قىيغىتتىم گويا بۇلۇت كۆكسىدە.
ۋەتىنىم ئاسمىنى مىسالى دېڭىز،
چېكىگە كۆز يەتمەس،
زۇمرەتتەك كۆپكۆك،
دىللارنى مەھلىيا قىلار شۇ قەدەر.
ھە، كۆڭلۈم كۆكسىۋ ئاشۇنداق سۈزۈك،
چۈنكى،
ۋەتەننىڭ يۈرىكى بېيجىڭغا قاراپ،
بوغدا چوققىسىدىن قىلدىم مەن سەپەر.
ئۆتمۈش...
ئاھ!
كۈلپەتلىك زامان.
قالدىكىن كۆمۈلۈپ چۆل ـ باياۋاندا،

قانچىلاپ كاۋان!
كېچە-كۈندۈز يول يۈرۈپ،
ماڭدامدا مىڭ جەبرە كۆرۈپ،
بىر كۈنلۈك مەنزىلنى،
باسقان ئىكەن بىر ئايدا ئاران.

بۇگۈن، قارا، ھاۋا قاتتىشى،
گويا
يۈرەكتىن تەڭگە تارالغان توەۋردەك
ۋەتىنىمزنىڭ ھەممە يېرىگە
تۇتىشىپ كەتتى
شۇنچە تېز، راۋان.
ئۇلۇغ بېيجىڭ بىلەن
چېگرا رايونىنىڭ
ئارىسىمۇ كەتتى يېقىنلاپ،
سەپەر قىلىش بوپقالدى ئاسان.
سەھەر ئۇرۇمچىدە ناشتاڭنى قىلساڭ،
چۈشلۈك غەزانى
بېيجىڭدا ھۈزۈر لىنىپ يەيسەن، يوق گۇمان،
مانا، ئۆتمەستىن
ئاش پىشىم ۋاقىت،
خۇاڭخې ئۈستىدە قىلىپ مەن جەۋلان،
قارايمەن ھۆسنىگە زوق بىلەن شۇنچە.
بۇ ۋادىنىڭ گۈزەللىكلىرى،

قەلبىم ئاپپاراتىغا چۈشتى بىر - بىرلەپ،
تىزلىدى قۇرلارغا ئوتلۇق مىسرالار،
تىرىلغاندەك يەنە قۇر - ئۇنچە.
ئۇيغۇ، خۇاڭخې
سەن جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ
ئۇزاق تارىخىنىڭ شاھىدى بولۇپ،
ئانا يەرگە باش قويۇپ يېتىپسەن.
قارىسام، مانا
پارتىيە نۇرىدا، ئەلنىڭ قولىدا،
تويغا ياسانغان
قىز - چوكانلاردەك
ياسىنىپ كۆركەم،
كۆز يېغىنى يىگۈدەك بولۇپ كېتىپسەن.

ئىككى يېقىندا،
بىپايان ئورمانىدەك زاۋۇت تۈرخۈنى،
قەد كۆتۈرۈپتۇ كۆككە تاقىشىپ،
ھوسۇللۇق ئېتىزلاردا،
ئوخشاپ زىرائەت:
باغلىرىڭدا ھەم خىلمۇخىل مېۋە
كېنىپتۇ پىشىپ.
ئويلاپ قالدىم، جەننەت بۇ يەرگە،
كۆچكەنمىكىن ھەۋىسى كېلىپ.

ۋەتەن زېمىنى،
نەقەدەر كەڭرى،
نەقەدەر گۈزەل،
گۈل ھۆسنىگە تويمايمەن قاراپ.
قەلبىم سۆيۈنىدۇ،
كەلگۈسىنى شادلىسىپ ئويلاپ.
سوئال قويسەمەن ئۆزەمگە دائىم،
كىم ئىدىم،
كىم بولدۇم؟
خىيال قۇشلىرىم
كېتىدۇ ئۇزاق
ئۆتمۈشنى ئويلاپ...
قۇتقۇزمىسا پارتىيە مېنى،
چەكمەسمىدىم دەرد ـ ئەلەم، كۈلپەت؟!
ئاچۇزار قاقشاپ ئاتا ـ بوۋامدەك،
قىلماسمىدىم شۇ يوقسۇزلۇقنى
مەڭگۈلۈك ئۇلپەت؟!
نەدە ئىدى ماڭا
ھە، بۈگۈنكىدەك
كۈمۈش لاچىننى مىنىپ شادىمان،
ئۈچقۇدەك پۇرسەت؟!
شۇ تاپتا گويا
قەلبىم مېنىڭ دولقۇنلۇق ئوكيان.
داۋالغۇيدۇ ئۇنچە چاچرىتىپ،

ئىلھام، ھېسسىيات.
ۋەتەننى گۈل، مەنى گۈل قىلغان،
ئاتىلارچە باشىم سىلىغان،
پارتىيىگە ئاققان مېھرىمدىن
پۈتتى كۆكتىلا ئۇشبۇ "تەسىرات".

1965 - يىل ئۆكتەبردە يېزىلدى.
1981 - يىل ئۆكتەبردە تولۇقلىدى.

سز ياشايسز خەلقىمىزنىڭ قەلبىدە

—— جۇزۇڭلى ۋاپاتىنىڭ سىر يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن.

ئۆتەر كەن يىل چاقماقتەك تېز سۇر ئەتتە،
كەلدى يەنە بۇ يىل ئۆزگى خىسلەتتە.
ئېھ، سۆيۈملۈك زۇڭلى سىزنى سېغىندۇق،
ئەسلەپ ئۆچمەس تۆھپىڭىزنى ھۆرمەتتە.

كەلگۈسىنى ئويلاپ، يەپ ئەل غېمىنى،
كېچە ـ كۈندۈز ئىشلىدىڭىز غەيرەتتە.
ھەر قەدەمدە يېڭى زەپەر قۇچتىڭىز،
قالدى شانلىق ئىش ئىزىڭىز زەر بەتتە.

ئىنقىلابقا چەكسىز سادىق بولدىڭىز،
تىيانشاندىن بۈيۈك سىزنىڭ قەددىڭىز.
سىز ئۇلۇغۋار كومۇنىزم جەڭچىسى،
ۋەتەن ئۈچۈن سىڭدى تالاي ئەجرىڭىز.

يۈرتۇمغا سىز قەدەم تەشرىپ قىلغاندا،
كۆلۈپ بەختتىم، كۆزۈشكەنتىم سىز بىلەن.

بەرگەنتىكىز ئىلھامبەخش يولىورۇق،
زەپ مۇلايىم سۆھبەتلىشپ بىز بىلەن.

سىز قەدىردان ماۋجۇشىنىڭ سەپدىشى،
خەلقىمىزنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈك رەھبىرى.
ئىلگىرىلەيمىز سىز قالدۇرغان روھ بىلەن،
پەللە ئېشىپ، روناق تېپىپ كۆنسېرى.

ۋەدالاشقان بولساقمۇ بىز سىز بىلەن،
سىز ياشايسىز خەلقىمىزنىڭ قەلبىدە.
بارچە مىللەت سىزنى ھەر دەم ئەسلەيدۇ،
يېڭى سەپەر، قاينىغان جەڭ ئەۋجىدە.

1977 - يىل 10 - يانۋار، ئۈرۈمچى.

باهار ئىلهامى

ۋادىلارنى سۆيۈپ، ياشنىتىپ،
ئۆچۈپ ئۆتەر ئىللىق شامالار.
قىرغاقلارغا چاچىدۇ ئۇنچە،
سۆيى ئويناق دەريا ـ قانالار.

ئىللىق ئاپتاپ يايماقتا ئېتەك،
يېشىللىققا ئورالدى ھەر يان.
بۇ يېشىللىق ھايات بەلگىسى،
بۇ ئاجايىپ جۇشقۇنلۇق جەريان.

ئىلهام بەخش ئېتەر كۆكۈلگە،
تەبىئەتنىڭ نازۇك جىلۋىسى.
تويغا ماڭغان قىزلاردەك گويا،
تەبەسسۇمدا چاقنار چېھرىسى.

بېغىشلايدۇ دىلغا زوق ـ ھۇزۇر،
قۇش ـ قاناتلار نەغمە ـ ناۋاسى.
ئايان بولار بۇنىڭدىن ئىلگە،
بۇ باھارنىڭ قەدرى ـ باھاسى.

نەم ھاۋانى ئۇرۇپ دىماقتا،
تاۋلىنىدۇ قارىيەپ ئېتىز.
جاراڭلايدۇ مېھنەت ناخشىسى،
ئېتىز گويا شاۋقۇنلۇق دېڭىز.

يەر باغرىنى تىلىدۇ ساپان،
ئىشەنچ بىلەن چېچىلار ئۇرۇق.
نەۋباھار دىن سۆيۈنگەن دىلار،
كېپىللىك قىلار ھوسۇلغا تولۇق.

كۆكۈش ئاسمان، كۆمۈش بۇلۇتلار،
بۇلاقلاردا ئوينار جىمىرلاپ.
سېخىي قۇياش كۈلىدۇ خۇش خۇي،
ئالەم نۇردىن چاقنار ۋالىلداپ.

جاھان شۇنداق تۇزەيدىكەن رەڭ،
باھار كەلسە جىلۋىدار بولۇپ.
باھارنى بەك ئارزۇلار كۆڭۈل،
ئاڭا ئاشىق ـ بىقارار بولۇپ.

1977 ـ يىل 25 ـ ئاپرىل.

تېتو قەبرىسى ئالدىدا

گۈل ـ چېچەككە كۆمۈلۈپتۇ بۇ قەبرە،
تۆت ئەتراپى يۇمران كوكات، ئارچىزار.
ئېغىر قەدەم تاشلاپ كېلەر ئادەملەر،
گۈل ئۈستىگە قۇچاق ـ قۇچاق گۈل تىزار.

بۇ قەبرىدە ئۇلۇغ ئىنسان ياتىدۇ،
تا مەڭگۈلۈك ئۇيقۇ بىلەن سىرداشىمىز.
پاراغەتلىك كۈنگە يەتكەچ ئۆز خەلقى،
ھېچ ئارمانسىز يېتىپتۇ ئۇ تىنچلىنىپ.

شانلىق تارىخ يازدى پۈتكۈل ئۆمرىدە،
ئىرادىسى تۆمۈر كەبى چىڭ ئادەم.
ئەل رايىنى ئەلا بىلدى ھەممىدىن،
پەزىلەتتە ئالتۇندىنمۇ جىڭ ئادەم.

قورشاۋ، ھۇجۇم كار قىلمىدى ئۇنىڭغا،
ئەل تاللىغان يولدا داۋدىل ماڭدى ئۇ.
ئەل دەردىگە بولدى دەرمان ھەممە ۋاقىت،
ئەل ئىشىنى يۈرىكىگە تاڭدى ئۇ.

يۈگۈسلاۋيە ئالەم ئارا تاپتى شان،
نېتو ئاڭا كۆرسەتكەچكە يول - نىشان.
نېتو نامى ھەر يۇرەكنىڭ قېتىدا،
ھەر كۆڭۈلدە ئۇ بىر ناخشا - بىر داستان.

كەلدىم مەنمۇ تىنىشانىڭ باغرىدىن،
ئالغاچ كەلدىم قارلەيلىسى بىر قۇچاق.
ھۈرمەت سىلەن بۇ قەبرىگە ياپمەن،
گۈپۈلدىسۇن ئۆزگىچە بىر خۇش پۇراق.

باش ئېگىمەن ئۇشبۇ قەبرە ئالدىدا،
چىگىشلەشكەن خىياللىرىم شۇ تاپتا.
ياخشى ئادەم بۇ ئالەمدىن كەتمىسە،
دەيمەن ئۇنسىز ئۆز ئىچىمدە مەن ئاستا...

*　　*　　*

گۈل - چېچەككە كۆمۈلۈپتۇ بۇ قەبرە،
تۆت ئەتراپى يۈمران كوكات، ئارچىزار.
ئۇزۇلمەستىن كېلىشىدۇ ئادەملەر،
گۈل ئۈستىگە يەنە تىنماي گۈل تىزار...

1980 - يىل 21 - ئىيۇل، بېلگراد.

خەير - خوش، يۇگوسلاۋىيە

خەير - خوش، گۈزەل ئەل يۇگوسلاۋىيە،
خەير - خوش، مېھرىبان، ئاق كۆڭۈل دوستلار.
كۆڭۈللۈك زىيارەت، قىزغىن سۆھبەتلەر،
قالدۇردى يۈرەكتە مەڭگۈلۈك ئىزلار.

بولۇپتۇ قۇچىقىڭ جەننەت مىسالى،
سەن بارغاچ ئاداشماي تېتۇ ئىزدىدىن.
قايافقا قارىماي، جۇشقۇن، ھۇر ھايات،
نۇر چاقنار بەختىيار خەلقىڭ يۈزىدىن.

تىلىمىز ئوخشاشماس، ئوخشىشار بىراق
بىر غايە يېپىدا چېتىلغان دىللار.
ئوخشاشماس سەرگۈزەشت، لېكىن بىر يولدۇر،
سەن ماڭغان، بىز ماڭغان جاپالىق يوللار.

قەھرىمان خەلقىڭنىڭ پىداكار روھى،
قالدۇردى بىزلەردە ئۆچمەس تەسىرات.
شان - زەپەر كۆكىدە قىلىپسەن پەرۋاز،
ئىلىم - پەن بولۇپتۇ ساڭا گاڭ قانات.

* * *

خەیر - خوش گۈزەل ئەل يۈگۈسلاۋىيە،
خەیر - خوش مېھرىبان، ئاق كۆڭۈل دوستلار.
كۆڭۈللۈك رىياردەت، قىزغىن سۆھبەتلەر،
قالدۇردى يۈرەكتە مەڭگۈلۈك ئىزلار.

1980 - يىل 24 - ئىيۇل، بېلگراد.

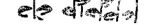

قىزىلگۈل

قىزىلگۈل، ھەر قارىسام بەرگىگە مەن،
زوقلىنىپ كۆزلىرىمنى ئۇزالمەيمەن.
رەڭگىدە شەپەق ئەكسى تاۋلىنىدۇ،
شېخىڭغا بۈلبۈل بولۇپ قونسام دەيمەن.

ئازادلىق ئۈچۈن ئاققان قىزىل قانلار،
ساڭا رەڭ بەرگەچ چوغدەك كۆرۈنسەن.
ھەر باقسام، ئەجدادلارغا ئاشار مېھرىم،
يۈرىكىم ئالقىشىغا كۆمۈلسەن.

1980 - يىل ئۆكتەبر، ئۈرۈمچى

قوبۇل قىلغىن سالاممنى

سېغىندىم زەپ ئانا يۇرتۇم جەنۇب — ئالتۇن دىيارىمنى،
كۆرۈشكە شۇنچە تەلمۇردۇم گۈزەل يار — گۈل ئۆزارىمنى.

تالاي تۈننى ئۇلاپ چىقتىم سۈزۈك تاڭغا، خىيال ئەيلەپ،
پۈراي دەپ ئەترىگۈل چاچقان خۇش ھىدنى — ئىپارىمنى.

بۇگۈن كەلگەچكە بۇ پۇرسەت، بولۇپ سەل شادلىغىم تاشتى،
ھۆزۈرلاندىم يېگەندەك شىرنىسى شەربەت ئانارىمنى.

سالام دەيمەن گۈزەل تارىم، ئېزىز قەشقەر، خوتەن، كورلا،
سالام دەپ مەرد دىخانلارغا ئېگەي قەددى چىنارىمنى.

كېلەر دەپ ئاڭلىدىم ئەلدىن تۇمەن شاۋقۇنىدىن كۆلكە،
چىمەنزار بويىدا تاپتىم دىلىمغا چىن ئارامىمنى.

كۆلۈپ مۇز تاغ ئېتىگىدە بۇلۇتنى قايرىغان چوپان
كۆيمگە جور قىلاي دەپ ھەم ئېلىپ كەلدىم ساتارىمنى.

يەنە ئاقسۇ — گۈرۈچ كانى، قىزىلسۇ — سۇت، قىمىز يۇرتى،
قوبۇل قىلغىن ساڭا مېھرىم، يۈرەك ناخشام — سالاممنى.

1981 - يىل، ئۈرۈمچى.

دېھقان ئۇچۇن

دېھقان ئۇچۇن ئويلىغىن دوستۇم،
دېھقان ئۇچۇن سۆزلىگىن دوستۇم.
دېھقان كۆيگەن ئوتتا تەڭ كۆيۈپ،
ئىستىكىنى كۆزلىگىن دوستۇم.

جەمئىيەتنى باغ دېسەڭ ئەگەر،
ئۇنى بوستان ئەتكۈچى دېھقان.
چېكسىدىن ياغدۇرۇپ يامغۇر
ھەر مايسىغا بېغىشلايدۇ جان.

ئۇ تىلەيدۇ باھارنى، يازنى،
ئىنسانلارغا نېمەت بەرگىلى.
بايۇاننى باغ ـ ۋاران ئەيلەپ،
خۇش پۇراقلىق گۈللەر تەرگىلى.

چوغدەك ئاپتاپتا كۆيگەن چىرايلار،
تولۇن ئايدەك كۆرۈنسۇن ساڭا.
قاداق باسقان قاتمال شۇ قوللار،
گۈلدەك ئىسسىل تۇيۇلسۇن ساڭا.

دېھـقان دېگەن شۇنداق بەلەن خەق،
چاقنار ئالتۇن پەزىلەت، خسلەت.
ئاشۇلارنى قاقشاتساق، دوستۇم،
تۇزكور بولۇپ قالمامدۇق ئەبەت.

1981 - يىل مارت، توقسۇن.

ئۆزگىرىش

قىزارغان گىردىلەر سەنەم مەڭزىدەك،
ياراشقان دوسقانغا خۇددى كەشتىدەك.
ئىشتەينى تارتىدۇ پىيالىدە چاي،
ئالتۇنرەڭ قايمىقى ــ چاقنىغان چېچەك.

مەن دېدىم: ــ مۆمىنكا، مۇشۇ كۈنلەردە،
قانداقراق ئۆزگىرىش بولدى بۇ جايدا؟
ــ ئۆزگىرىش ئاز ئەمەس، باشقىسىنى قوي،
ئاددىيسى ئايالدۇر سەن ئىچكەن چايدا.

ئۇچ يىلنىڭ ئالدىدا كەلسە بىر مېھمان،
زاغرىمۇ قويالماس ئىدۇق ئالدىغا.
قاتتىقكەن ھەممىدىن يوقسۇزلۇق دېگەن،
خىجالەت تىغ بولغان دېھقان باغرىغا.

ئەمدىچۇ، بوپقالدى قايماق چاي، گىردە،
ھە، ئۆزۈڭ كۆرگەندەك ناشتىلىق تاماق.
تولدى ساڭا ئاشقا لىق، ئىغىل مالغا ھەم،
ياشايمىز ئىززەتلىك مېھماندەك تامام.

1981 ـ يىل مارت، لوپنۇر.

داڭنىڭ خۇشاللىقى

تاڭ سەھەر، كېلىمەن چوڭ يولنى بويلاپ،
شادلىغىم قەلبىمدە ياسايدۇ قيان.
سۆگەتنىڭ شېخىغا ئېسىلغان داڭغا
قارىسام، تۇيۇقسىز سۈردى ئۇ زۇۋان:

— ئۇزۇندىن پۇشايمان، ئەلەملىك خيال،
ھەمىشە ئاققۇزغان ئاچچىق يېشىمنى.
نېمىشقا داڭ بولۇپ قالدىم دەر ئىدىم،
ھەر كۈنى ئاغرىتقان كالتەك بېشىمنى.

ئەزالار ئىشقا تېز چىقمىسا ئەگەر
بار ئەلەم كېلەتتى مەن بىچارىگە.
قانچە مىڭ تاياقنى سۈندۈردى دۈيجاڭ
ئېرىشىپ بولالماي ئەپچىل چارىگە.

ھازىر ئىش باشقىچە، ئەزانى چىللاپ
كالتەكلەپ يۈرمەيدۇ مېنى ھېچ دۈيجاڭ.
ئۇمۇ بىر ئېتىزنى ئاپتۇ ھۆددىگە
ئېتىزغا ماڭىدۇ ئاتار ـ ئاتماي تاڭ.

كۆڭلۈم شاد، شادلىقتىن تۇغۇلدى ئىستەك:
بۇ يەردىن خوشلىشىپ زاۋۇتقا كېتەي.
چۈنكى مەن قىممەتلىك مىستىن ياسالغان،
قايتا كۆچ چىقىرىپ ئەلگە نەپ بېرەي.

1981 ـ يىل ئاپرىل، چارقىلىق.

بېشىم ئەمدى ساقايدى

—— بىر دۇيجاڭنىڭ ئاغزىدىن.

كۆپتىن بۇيان كەلگەنتى
زادى بېشىم ساقايماي.
ئازاب چەككەن ئۇستىلەپ
تۇزۇك داۋا تاپالماي.

تاڭ ئاتماستا تۇرساممۇ،
تۈن نىسپىده ياتساممۇ،
زىرائەتنىڭ ئورنىغا
ئۆسكەنتى ئوت، ئىش ئاقماي

چالا يەپلا غىزانى
ئۆي ـ ئۆي چىللاپ ئەزانى،
تولا جوراپ ئاغرىنغان
ئىشقا تۇزۇك سالالماي.

بىلمەي ئىشنىڭ ئېپىنى،
داشقازانىنىڭ ئېشىنى

ھەممەيلەنگە بۆلگەن تەك،
تۆككەن تەرگە قارىماي.

مەسئۇلىيەت تۇزۇمى
بولدى ياخشى ئۇنۇمى.
ئەزا ئۆزى دوختۇركەن
يۇرۇپتىمەن ئۇقالماي.

1981 - يىل ئاپرىل، لوپنۇر.

كۆر، دېھقان كۆلكىسىنى مايسىلاردا

پايانسىز ئېتىزلاردا بولۇق مايسا،
ياپقاندەك يەرگە مەخمەل، تاۋلىنىدۇ.
كۆزدىكى مول ھوسۇلدىن بېرىپ دېرەك،
دېگىزدەك تەۋرىنىدۇ، چايقىلىدۇ.

كۆر، ئادىل سىياسەتتىن كۆلگەن دېھقان
شادلىقى مايسىلارغا كەتكەن سىڭىپ.
شۇ تاپتا قانات قېقىپ خىيال قۇشۇم،
ئالتۇن چەش چوققىسىدا يۇرەر ئەگىپ...

1981 - يىل ئاپرىل، چەرچەن.

كۆلگىن، قەشقەر

ئەسسالام، بەختى كۆلگەن گۈزەل قەشقەر،
ئەسسالام، پەسلى كۆكلەم، گۈللىگەن يەر.

* * *

ھەر قېتىم بوسۇغاڭدىن كىرگىنىمدە،
شۇ بەلەن دېھقانلارنى كۆرگىنىمدە؛
ئاجايىپ خىياللارغا چۆمۈلەتتىم،
يالقۇنلۇق ئۇمىدلەرگە كۆمۈلەتتىم:
ئىشچان، ھەرد، ئاق دىل خەلقىڭ كۈلسە دەيتتىم،
پاراغەت باغلىرىدا يۈرسە دەيتتىم...

* * *

نە ئامال، بالا ـ قازا يىللىرىدا،
ئىستەكلەر توزغاق كەبى توزۇپ كەتكەن.
جاپاكەش دېھقان خۇش بۇي گۈل ئۆستۈرسە،
بەختسىز دۈشمەنلىرى ئۇنۇزۇپ كەتكەن...

* * *

گۈللىگەن قۇچىقىڭغا كېلىپ بۈگۈن،
قانمىدىم كۆرۈپ بەزمە ـ شاد تۇيۇڭنى.
ئېھتىرام، سۆيگۈم ساڭا بولدى دەريا،
ئېھ، سۈيى چايقاپ ئۆتسۇن گۈل بويۇڭنى.

تەبەسسۇم جىلۋە قىلار ئەل لېۋىدە،
تۇمەندە دولقۇنلىنىپ كۆلكە ئاقار.
باغلىرىڭ جامالىدا چاقنايدۇ نۇر
گۈل رەڭدار، گۈلدەك گۈزەل ھايات رەڭدار.
ھاياجان خىيال بىلەن گىرەلەشتى،
خىياللار ئەسرلەرگە يېغىن ئاچتى.
ئەسرلەر بەس - بەس بىلەن چۈشتى سۆزگە،
ئالتۇندەك تارىخنىڭدىن كۆز قاماشتى.

* * *

ئىلىم - پەن بابىدا سەن چولپان ئىدىڭ،
بەھسىاپ يۈلتۇز سېنى چۆرىدەيتتى.
مىسالى بولسا ئۆتەن ئىجاد شاھى
ھەممەيلەن سېنى ئۇنىڭ تاجى دەيتتى.
غۇرۇرۇڭ — مەھمۇت، يۇسۇپ بېنىپ كۆكتە،
باغرىڭغا ئۆچمەس ئالتۇن نۇرىن تۆككەن.
نىزارى سۆزۈش ئۇچۇن ئۇنچە - گۆھەر،
پارامەت دېگىزىغا چوڭقۇر چۆككەن...
بوغۇلۇپ تۇمەن قۇللۇق ئىسكەنجىدە،
ياراتقان ئاھ - زارىدىن كۆرمىڭ قەيسەر.
باغرىنى يارغان قانخور زالىملارنىڭ،
نوزۇگۈم غەزىپىنى قىلىپ شەمشەر.
ئۇ ئېيتقان ياتۇر قوشاق قۇلاقلاردا
ھېلىمۇ جارانلايدۇ شۇنچە ياڭراق.
شۇ قوشاق سەرەڭگىسى بولغان جەڭنىڭ،

ئۆرتەلگەن يالقۇندا ۋەيلۇن دوزاق...
ئون ئىككى مۇقام سەندە ئاتقان چېچەك،
قەددىڭنى ئاسمان قىلغان ئامانسىز.
ئالدىمدا ئالتۇن چوققا زورىيدۇ،
سازەندەڭ مۇقاملارنى جارىگلاتسا.
ئەدەبلىك، دىيانەتلىك خەلقىڭ شۇنچە،
ئالدىدا ھۆر ـ غېلمانلار ئۈيۈلدۇ.
مېھماندوست، چىن ۋاپادار، دىلكەشلىكى
قەلبىمگە كەۋسەر بولۇپ قۇيۇلدۇ.
جىڭ ھۇنەر ـ سەنئەت بىلەن تونۇلغانسەن،
مەن ئەمەس، قول قويىدۇ پۈتۈن ئالەم.
لەززەتلىك تاتامىڭدىن يېسە ئەگەر،
جەننەتنىڭ ئۇستىسمۇ تاڭ قالار ھەم.
غۇرۇرۇم، شەۋكىتىمنىڭ تاجىسى سەن،
سايىاق باش ئەمەسمىزكى، پاكىتى سەن.
چاقنايسەن مەڭگۈ دۇنيا ئاسمىنىدا،
ئىلىمنىڭ چولپىنى سەن، شۆھرىتى سەن.

*　　*　　*

كۆل قەشقەر، زامان بەرگەن پاراغەتتىن،
بۇ كۆلكەڭ تائەبەتكە ئۈزۈلمىسۇن.
مەڭگۈگە ياقۇت جامدەك زىناقلىرىڭ،
ساقلانسۇن، ئىككىنچىلەپ بۇزۇلمىسۇن.

پارتىيەم باي بول دەيدۇ سېنى قەشقەر،
قاناتلان، ئۇچقىن كۆككە، قېنى قەشقەر.

1981 - يىل ئاپرىل، قەشقەر.

كوئنلۇن قوشقى

يولغا چىقتىم تاڭ سەھەر
ماشىندا غۇرقىراپ.
بولدى چەرچەن دەريا سى
ناخشامغا جور، شارقىراپ.

كوئنلۇننىڭ باغرىدا،
ئاتچاڭ دەپ جاي بار ئىكەن.
يايلىغدا يايرىغان
كالا، قوي، تاي بار ئىكەن.

تاغ چوققىسى ئىكەن قار،
ئېتەكلىرى گۈل باھار.
ياشايدىكەن مالچىلار،
بۇ ماكاندا بەختيار.

باركەن يەنە بۇ تاغدا،
قارامىرەن دەريا سى.
جانغا ھۇزۇر بېغىشلاپ
ياڭرايدىكەن ناۋا سى.

ئۇنىڭ سۈزۈك ئال سۈيى،
داۋا ئىكەن يۈرەككە.
ئىچسەم قېنىپ ئوچۇملاپ،
كىردى قۇۋۋەت بىلەككە.

تۆت مىڭ مېتر چوققىدا
كۆكچى بۇلاق بار ئىكەن.
گۈل - چىمەنزار بويىغا
بۇغا - جەرەن يار ئىكەن.

تۇرار مەغرۇر كوئىنلۇن،
كۆك قەرىگە تاقىشىپ،
كۈمۈش تاجى ھەيۋەتلىك
چوققىسىغا يارىشىپ.

ئاچقىن ئەمدى بۇيۇك تاغ
غەزىنەڭنى — باغرىڭنى.
ۋەتىنىمگە، خەلقىمغە
سۇنغىن بايلىق — بارىڭنى.

1981 - يىل ئاپرىل، چەرچەن - ئاتچاڭ.

سالام ۆه ئـۇمـىد

قولۇم كۆكسۇمده، سالام ئەي خوتەن،
قاينـاق هاياتقا چۆككىلى كەلدىم.
بولۇپ مەھلىيا گۈزەل هۆسنۇڭگە،
يۇرەك كۆيىنى تۆككىلى كەلدىم.

تالاي تاغۇساي، چۆللەرنى كېزىپ،
ئۆزەمنى شۇنچە بەختىيار سېزىپ،
ئاق كۆڭۈل، ئىشچان، باتۇر خەلقىڭنى،
سېغىنىپ يەنە كۆرگىلى كەلدىم.

تارىختا ئايان يېپەك يولىنىڭ،
مەركەز ـ تۇڭىنى بولۇپ كەلگىنىڭ؛
شانلىق تارىخىڭ زەر قۇرى بويلاپ،
شان ئاسمىنىدا ئۇچقىلى كەلدىم.

يېپەك ۆه قاشتاش قوش گاك قانىتىڭ،
مېۋە كانى دەپ بار هەم ئاتمىڭ.
نەزمە، سەنئەتىڭ دېگىزى خوتەن،
كەۋسەر سۈيۈگدە ئۇزگىلى كەلدىم.

چىمەن، لالىزار يۇرۇققاش بويى،
قاينار ھەر ياندا ئىشچانلار تويى.
توپاڭ تۇتىيا، جاندىن ئەتىۋار،
ئېزىزلەپ كۆزگە سۈرگىلى كەلدىم.

شادلىنىپ دېھقان كۆلۈپتۇ بۇگۈن،
قەلبىدىن كېتىپ ئەندىشە - تۇگۈن؛
ئۇلار كۆلكىسى سېنىڭمۇ كۆلكەڭ،
ئاڭا جور بولۇپ كۆلگىلى كەلدىم.

كوتىنلۇن باغرى ياپيېشىل زىلچا،
توپ - توپ بۇلۇتلار بوپتۇ يېپىنچا،
بۇلۇت دەپتىمەن پادا ئىكەن ئۇ،
ئۇنىڭ سانىنى ئۇققىلى كەلدىم.

يۇلتۇز سانىنى بىلىپ بولامدۇ؛
ماليىنىڭ سانىنى ئېلىپ بولامدۇ؟
يۇلتۇزلار كۆچۈپ چۈشۈپتۇ يەرگە،
يۇلتۇزلار ئارا يۈرگىلى كەلدىم.

بىر مىليون ئادەم ئىناق - ئىتتىپاق،
ياشاركەن سەندە ھەممىدە ئورتاق.

سۈزۈك قاشتېشى جامىدا بۇگۈن،
دوستلۇق مەيىدىن يۇتقىلى كەلدىم.

پاراغەت يولى ئەمدى ئېچىلدى،
پارتىيە نۇرى ھەر يان چېچىلدى،
بىر مىليون بايىنى كۆرەي كېلەر يىل،
ئۈمىد ئۇرۇقى تەرگىلى كەلدىم.

1981 - يىل 11 - ئاپرېل، خوتەن.

تاشقورغان خاتىرىلىرى

(چاتما)

ئارمىنىمغا يەتكەندە

قوينۇڭغا كەلسەم دەپ، تەلپۈنۈپ قۇشتەك،
قانچە رەت تىكتىم كۆز ساڭا تاشقورغان.
ھېچ كەلمەي شۇ پۇرسەت، ئۆتتى تالاي يىل
ئۇلغايدى كۆنسېرى دىلىمدا ئارمان.

ئارمىنىم ئاخىرى چىقاردى قانات
كۆك يېرىپ مۇز تاغقا ئەيلىدىم پەرۋاز.
خۇش كەپسىز دەپ سالام بەردى چوققىلار
بۇلۇتلار ئاستىمغا سالدى پايانداز.

شادلاندىم يەتكەندەك يارىم ۋەسلىگە،
ئېھ، كۆڭلۈم ھاياجان دەريا‌سى گويا.
باقسەم‌ەن بۇ گۈزەل دىيار ھۆسنىگە،
ئاڭا چىن يۈرەكتىن بولۇپ مەھلىيا...

مۇز تاغدىكى شۇڭقارلار

كۆزىدىن ئوت چاقنار ھەربىر جەڭچىنىڭ،
مۇز تاغدا كۆزەتتە تۇرىدۇ ھوشيار.
ئەل ئىشقى ئۇلارغا بەرگەن گاڭ قانات،
ھەربىرى قۇزغۇنغا ئېتىلغان شۇڭقار.

كۆزىدە ئوت كۆردۈم، قەلبىدىمۇ ئوت،
ئاشۇ ئوت توتاشقان ۋەتەن مېھرىدىن.
قار ـ مۇزغا كۈنۇ ـ تۈن ياقىدۇ كۆكرەك،
يالقۇنجار قەيسەرلىك، مەردلىك چېھرىدىن.

ئاشۇ مەرد شۇڭقارلار بارکى چېگرىدا،
ۋەتەنگە قۇزغۇنلار سالالمايدۇ چاڭ.
كەڭ قۇچاق ئاچىدۇ بەخت دىلبىرى،
تائەبەت نۇرلىنىپ ئاتىدۇ ھەر تاڭ.

ئانا يۇرت مۇھەببىتى

جېنىدىن كەچسەمۇ كەچمەيدۇ ھەرگىز
تاجىكلار ئۆزىنىڭ ئانا ئېلىدىن.
ۋاپانى ھەممىدىن بۇلدۇ قىممەت،
يالقۇنجار ساداقەت ئوتلۇق دىلىدىن.

ئاپەتلىك يىللارنىڭ رەھىمسىز قولى،
ئۇلارنىڭ بېشىغا سالسىمۇ كۈلپەت؛
بۇنى ئەپ پۇرسەت دەپ چىللىسىمۇ يات،
ھەتتا كۆز قىرىنى سالمىغان پەقەت.

ئەلا دەر ئۆزگى يۇرت سۈلتانلىقىدىن،
ئۆز ئانا يۇرتىنىڭ ئۇلتانلىقىنى.
ھەر گىيا، ھەر تاشقا ئىشقى بىر دېگەن،
كۆر، ئاڭا جان پىدا قىلغانلىقىنى!

تىزناپ دەرياسى

ئۆتىدۇ قانچە توقاي، جىلغىلاردىن،
يۇگەنسىز ئارغىماقتەك چاپچىپ تىزناپ.
ئەينەكتەك يالتىرايدۇ سۈزۈك سۇيى،
ئاقىدۇ ئوخچۇپ، ھەيۋەت دولقۇن ياساپ.

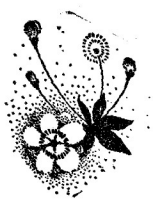
تىزناپنىڭ ئىككى قېتى يايلاق، چىمەن،
يايرايدۇ ئاق بۇلۇتتەك چارۋا مالىلار.
ئەي تىزناپ، سۈيۈكۈك شېرىن كەۋسەرىدۇ،
قانمايدۇ ئىچىپ چوپان يىگىت، چالىلار...

زۇمرەتتەك سۇ يۈزىدە قىلار جىلۋە،
ئاقباش تاغ، سۈزۈك كۆك ھەم بۇلۇت ئەكسى.

بويۇڭدا چوپانلارنىڭ شاد كۈلكىسى
جور بولۇپ ناخشىلارغا ياڭراڭ تەكشى.

ساڭادەت قۇچاق ئاچقان ساڭا تەڭناپ،
تاجىكلار چېھرىدىن بۇ ئايان ئىكەن.
خۇشاللىق ياڭراپ تۇرغان شاۋقۇنلىرىڭ
دەۋرانغا ئوقۇلغان كۈي ـ داستان ئىكەن.

1981 ـ يىل 23 ـ ئاپرىل، تاشقورغان.

ئۆرلە، قىزىلسۇ

پارلاق ھاياتنى كۆرۈپ قوينۇڭدا،
چەكسىز شادلىققا چۆمدۇم، قىزىلسۇ.
يېشىل مەخمەلدەك ئوتلاقلىرىڭدا،
ئازادە يايراپ كۈلدۇم، قىزىلسۇ.

كۈلۈپتۇ دەريا، قات-قات تاغلىرىڭ،
كۈلۈپتۇ گۈلگە تولغان باغلىرىڭ،
كۈلۈپتۇ مالچى، كۈلۈپتۇ دېھقان،
كېلەتتى شۇنى كۆرگۈم، قىزىلسۇ.

مەھكەم ئۈيۇشقان ھەر مىللەت خەلقى،
گۈزەل ئىقبالغا تەلپۈنۈپ قەلبى،
تېخىمۇ ئاۋات ئوبلاست قۇرۇشقا،
تاشلاپسەن مەزمۇت قەدەم، قىزىلسۇ.

ئىگىلىك يەنە تاپقۇسى راۋاج،
پارتىيە نۇرى يولىنى يورۇتقاچ،
ئۆرلەيسەن زەپەر كۆكىدە جەزمەن،
ئىشەنچىم كامىل بۇ دەم، قىزىلسۇ.

ئۆيله قىزىلسۇ، گۈلله قىزىلسۇ،
گۈلگه پۈركەنسۇن چۆللەر، قىزىلسۇ.
پاراغەتلىك باغ بولسۇن قۇچقىلىك،
تولسۇن قىمىزغا كۆللەر، قىزىلسۇ.

1981-يىل 1-ماي، ئاقچى.

پارتىيە دېسەم...

هايات بەخش نۇرىنى چاچمىسا قۇياش،
قالمامدۇ زۇلمەتتە پۈتكۈل يەر ـ جاھان؟!
سۇرمىسە نەۋباھار جۇت قىشنى يىراق،
ئېچىلىپ گۈل ـ چېچەك، ياشنامدۇ بوستان؟!

قۇياشنى پارتىيە دېسەم مىسالى،
زەر نۇرى ـــ خەلقىمغە چېچىلغان مېھرى.
شۇ نۇردىن ئۆرتىلىپ مىڭ يىللىق كۈلپەت،
كۈلكىنى قىلدى يار ۋەتىنىم چېھرى.

شۇڭلاشقا پارتىيە دېسەم شادلىنىپ،
ئۆزۈمنى قۇدرەتلىك پەرھات سېزىمەن.
توسسا تاغ، باغرىنى يېرىپ، باشلاپ بال،
كەلگۈمىز بېغىنى ياساپ، كېزىمەن.

پارتىيە، ئۆزەڭسەن بەختىم، پاناھىم،
ئىشقىڭدا بۇلبۇلدەك سايرايمەن ئەبەت.
ھەر قېتىم نامىڭنى ئالسام تىلىمغا،
ئۇرغۇيدۇ قەلبىمدە ئوتلۇق مۇھەببەت.

1981 ـ يىل ئىيۇن، ئۈرۈمچى.

پوره‌كله‌پتۇ بىر غۇنچه

—— «تۇرپان» ژۇرنىلىنىڭ نەشر قىلىنغانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن.

تۇرپاندا پوره‌كله‌پتۇ بىر ئۇز غۇنچه،
كه‌لگه‌چكه خاسىيه‌تلىك گۈزەل كۆكلەم.
ئۇنىڭغا زوقى كېلىپ شائىرلارنىڭ،
بەس ـ بەسته قوللىرىغا ئاپتۇ قەلەم.

مەن شائىر ئەمەس، ئەمما گۈل خۇمارمەن،
غۇنچىنى سۆيىدىغان، ئاسرايدىغان.
هۆسنىگه تولسا كۈلۈپ چېچىپ ئىپار،
ئىشقىدا بۇلبۇل بولۇپ سايرايدىغان.

كەل دوستۇم، سۇغرايلى شۇ غۇنچىنى،
يۇره‌كىنىڭ ساپ قېنىنى قىلىپ كەۋسەر.
ئاسرايدۇ، ياشنىتىدۇ قىلماي غازاڭ،
بېغىنى سۆيگەن باغۋەن ـــ مەردانه ئەر.

1981 ـ يىل ئىيۇن، تۇرۇمچى.

قەلب كۆيى

—— پارتىيەمىز قۇرۇلغانلىقىنىڭ 60 يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن.

ئاتمىش يىل،
نۇر بىلەن يېزىلغان تارىخ
بېتىدە چاقنايدۇ ئالتۇن ئەنئەنە.
شۇ تاپتا قاپلىدى ھەممىلا يەرنى،
خۇش ناۋا، شاد ئالقىش، قىزغىن تەنتەنە.

قولۇمغا گاڭ قەلەم ئالدىم، جان دوستلار،
قەلبىمدە سۆزۈم كۆپ، قىلاي مەن بايان.
ئەسلىسەم تارىخنى، شانلىق سەھىپە،
قوزغايدۇ دىلىمدا ئوتلۇق ھاياجان.

پارتىيەم يوقسۇللار پاناھى ئۆزەڭ،
غەمگۇزار ئانىسەن، ئۇلۇغ جانىجان.
مېھرىبان چېھرىڭگە باقسام ھەر قېتىم،
ئېسىمگە كېلىدۇ شۇم ئۆتمۈش زامان...

ئۇ چاغلار...

ئويلىساق ئاھ قانداق دەھشەت!
زۇلمەتتە ئىگىزايىتىۋق، قىينىلاتتى جان.
دەرد-ئەلەم غىزاسى ئىدى يوقسۇلنىڭ
ئۆتكەنتۇق زار قاقشاپ كۆرمەي پۈتۈن نان.

يوقسۇزلۇق گاللاردىن قىسقان ئامبۇردەك،
تۆكۈلگەن كۆزلەردىن ياش ئورنىغا قان.
مۇستەبىت زالىملار ئوينىتىپ قامچا،
يىلىكنى شورۇشۇپ سۈرەتتى دەۋران.

زۇلۇمغا چىدىماي قانچىلاپ يوقسۇل،
يۇرتىدىن باش ئېلىپ بولاتتى سەرسان.
مۇدھىش تۈن ئىلكىدە بوغۇلۇپ نەپەس،
چىرايلار سارغىيىپ، كەتكەنتى دەرمان...

پارتىيەم، تۆكۈلگەچ مېھرى ئاپتېپىڭ،
نۇرلىنىپ كەڭ زېمىن سۈزۈلدى ئاسمان.
قوغلىنىپ قارا جۇت، گۈل بولۇپ زۇلمەت،
كەلمەسكە كەتتى ئۇ لەنىتى زامان.

يۇز ئاچتى يېپيېڭى بىر جاھان بىزگە،
كەڭ ۋەتەن ئىتتىگى كۈلدى شادىمان.
يوقسۇللار قولىغا ئۆتتى يەر-زېمىن،
گۈللەرگە پۈركىنىپ بولدى چۆل بوستان.

تىك تۇردى ئورنىدىن قەددىنى رۇسلاپ،
چەيلەنگەن جۇڭغار ھەم كەك تەكلىماكان.
تەڭرىتاغ كۆكسىدە جەۋلان قىلغاچ تۇغ،
ياشنىدى ھۆسنىگە تولۇپ بۇ ماكان.

يوقسۇللار بەشىدىن كەتتى يوقسۇزلۇق،
باشلاندى ھۇر تۇرمۇش شۇنچە پاراۋان.
شادلىقتىن ئاسمانغا يەتتى بەشمىز.
پارتىيەم كۆرسەتكەچ داغدام يول—نىشان.

جانجان پارتىيەم، ئۇلۇغ پارتىيەم،
باشلىدى خەلقىمنى يېڭى سەپەرگە.
قۇدرەتلىك سەل بولۇپ ئاقتۇق كەينىدىن،
نۇرانە پەللىگە، شانلىق زەپەرگە.

ئېقىننى توسسا گەر لاتقا-لۆجىلەر،
بۆسمىز شۇبھىسىز، بىز ھامان قابىل.
شۇ گۈزەل ئەتىگە يېتىمىز چوقۇم،
پارتىيەم مەدەتكار، ئىشەنچە كامىل.

1891-يىل ئىيۇن، ئۈرۈمچى.

كومپارتىيەم

(ناخشا تېكستى)

ۋەتەن كۆلدى بولۇپ بوستان،
پاراغەتلىك زامانىڭدا.
ئۇرۇپ خەندان تۆمەن بۇلبۇل،
قوشاق قاتتى باھارىڭدا.

ئۆزەڭ چاچقاچقا نۇر پارلاق،
سائادەت قوش، ھايات قاينىاق.
تۇرار چاقناپ گۈزەل ئىقبال
بۇيۇڭ شانلىق پىلانىڭدا.

كەمەرنى باغلىدىڭ بەلگە،
بېرىپ ئىلھام پۈتۈن ئەلگە،
شىجائەت قۇدرىتىڭ ھەر دەم،
نامايانىدۇر شوئارىڭدا.

1981-يىل ئىيۇل، ئۈرۈمچى.

يۇرەك ساداسى

كومپارتىيە، كۆيلسەم سېنى،
ھاياجانغا چۆمىلەر دىلىم.
گۈل ئىشقىدا بۇلبۇل تاك سەھەر
سايرىغاندەك سايرايدۇ تىلىم...

بېسىپ ئۆتتۈك قۇچۇپ شان ـ زەپەر،
شۇنچە مۇشكۈل ئۇزۇن سەپەرنى.
قىزىل تۇغنى كۆتۈرۈپ ئېگىز،
يەڭدىك نى ـ نى پېشكەل ـ خەتەرنى.

قانچە داۋان، قاتمۇقات توساق،
توسالمىدى سېنى يولۇڭدىن.
تىقتىك گۆرگە باتۇرلۇق بىلەن،
چىقسا قۇيۇن قايسى بۇلۇڭدىن.

كۆرەشلەردە ئۇلغايدى سېپىك،
كۈندىن ـ كۈنگە قۇدرەتكە تولۇپ.
بىر مەرد يىقىلسا قېتىلدى شۇ ئان.
مىڭلاپ قەھرىمان پىداكار بولۇپ.

يوقسۇللار چىك تۇتۇپ پىشكەدىن،
ماڭدى گۈزەل ئىقبالنى كۆزلەپ.
سەن يېپىبگى تارىخ ياراتتىڭ،
ئۇچ چوڭ تاغنى ئاغدۇرۇپ ـ تۈزلەپ.

ئۇچقۇنلاردىن ئۆرلىگەن يالقۇن،
زۇلمەت تۈننى ئۆرتىدى ئاخىر.
بىزگە نەدىدى بۇ كۈن پارتىيەم،
سەن بولمىساڭ هەممىگە قادىر؟!

ياتلار پۈتىدا چەيلەنگەن ۋەتەن،
ياشنىدى بۈگۈن ئاجايىپ گۈزەل.
بولۇپ مەپتۇن گۈل جامالىغا،
بۇلبۇللار شاد ياڭرىتار غەزەل.

سەن ۋەتەننىڭ قەددىنى گويا،
كۆتەردىڭ تىك يەردىن ئاسمانغا.
كۈيلىسە ئەل ئۇلۇغلۇقۇڭنى،
سىغدۇرالماس مىڭلاپ داستانغا.

قارا نىيەت لىن بياۋ، تۆت جىن،
رولنى تەتۈر بۇرىماق بولۇپ؛
قۇترىغاندا زۇلمەتنى تېڭىپ،
بەخت گۈلىنى قۇرۇتماق بولۇپ؛

قىلىپ ئۇلارنى يەر يىلەن يەكسان،
ساقلاپ قالدىك بىزنى خەتەردىن.
يۇرىكىمىز سۆيۈندى چەكسىز،
بۇ ئۇلۇغۋار شانۇزەپەردىن.

كومپارتىيەم، سەن بولغاچ يولباش،
گۈزەل ۋەتەننىك بۈگۈنى شۇنچە.
زوقلاندۇرار دىللارنى ئەجەب،
پارلاق ئەتە ـ ئۆگۈنى شۇنچە.

سەن ھەممىدە كاپالەت بىزگە،
بەرىسەن جەڭدە جاسارەت بىزگە.
سەن كۆرسەتكەن يولدا چىڭ تۇرۇش،
ئەڭ زور بەخت ـ سائادەت بىزگە.

بۇ يېڭى ئۇزۇن سەپەردە ساڭا،
قېتىلدى زور شان ـ شەرەپ يەنە.
قۇتلۇقلاپ بىز ئۆتۈقلىرىڭنى،
چىن يۈرەكتىن قىلدۇق تەنتەنە.

ئەتراپىڭغا ئۇيۇشۇپ مەھكەم،

بۇيرۇقۇڭنى قىلىمىز ئادا.
كومپارتىيەم، سادىق جەڭچىڭ بىز،
بۇ يۈرەكتىن ياڭرىغان سادا.

1981-يىل ئىيۇل، ئۈرۈمچى.

نۇرلاندى دىللار

چىراغلار ئىلكىدە خەلق سارىيى،
چىراغتەك نۇرلانغان مىڭلىغان چىراي.
مۇنبەردىن ياڭرايدۇ دىللاردىكى گەپ،
ئۇندەيدۇ غەيرەتتە ئىشلەشكە ھارماي.

مۇنبەردە سۆزلىنەر ئۇتۇق، شان-شەرەپ،
مۇنبەردىن كۆرۈنەر كەلگۈسى يوللار.
گۈلدۇراس ئالقىشلار ئۇزىدۇ سۆزنى،
چىن ئىشەنچ چاۋكى ياڭرىتار قوللار.

قۇرۇلۇش دەۋرىنىڭ سەپەر كارۋىنى،
ھەيۋەتلىك قەدەمدە ئالغا باسىدۇ.
تېپىپ كۆچ خەلقىمىز قارار-پەرماندىن
يىللارغا زەپەردىن مارجان ئاسىدۇ.

خەلقنىڭ نامىدىن چالايلى چاۋاك،
خەلقنىڭ نامىدىن كۆتۈرەيلى قول.
پاراسەت تامچىسى تامسۇن پىكىردىن،
تامچىدىن ھاسىلدۇر دەريا بىلەن كۆل.

چىراغلار ئىلكىدە خەلق سارىيى،
نۇرانە سارايدەك نۇرلاندى دىللار.
قوللارنى قوللارغا تۇتۇشايلى چاك،
تېخمۇ نۇرلانسۇن بىز ماڭغان يوللار.

1981-يىل 1-دېكابىر، بېيجىڭ.

باهار كەلدى

زىمستان قىش ئۆتۈپ كەتتى،
توڭمۇ ئېرىپ پۈتۈپ كەتتى.
نەۋباهار دا ئىللىق شامال،
سوغ هاۋانى سۈرۈپ كەتتى.

قاتار ـ قاتار تۇرنا كەلدى،
نەۋباهار دەپ مۇقام توۋلاپ.
ئەگىزگە لىق تولۇپ ئۆستەڭ،
ئافتى لۆمشۈپ دولقۇن ياساپ.

باهار كەلدى، خۇش چاغ كەلدى،
شاۋقۇنلاندى يەنە هايات.
دېهقان كۆچتى ئېتىز ـ قىرغا،
ئېتىز ـ بازار، ئېتىز ئاۋات.

نەم تۇپراققا چۈشتى ئۇرۇق،
چۈشتى ئىشەنچ، چۈشتى ئارزۇ.
ساپ تەر بىلەن يازار داستان،
قويۇپ دېهقان يېڭى ماۋزۇ.

كۆملىدۇ باقساڭ ئەتە،
گۈل - چېچەككە بار كائىنات.
بەرقۇت ياپار ئېتىزلارغا،
ھالال ئەمگەك، چىن ئىجتىھات.

باھار كەلدى، كۆڭۈللەرگە،
شېرىن تۇيغۇ - ھېسلار سېلىپ.
باھار كەلدى، يىللىق ئىشقا،
مەدەت بېرىپ، ئىلھام ئېلىپ.

1982-يىل مارت، ئۈرۈمچى.

كۆكەرتەيلى ۋەتەننى

قولۇڭغا ئال پولات كەتمەن،
ۋەتەننى سۆيگۈچى بولساڭ.
سالايلى بىز جىرىم رەت-رەت،
ئوتتىدا كۆيگۈچى بولساڭ.

ۋەتەن گۈل بىرلە گۈلزاردۇر،
دەرەخ-ئورمان بىلەن بوستان.
كۆكەرتەيلى ئانا يەرنى،
بولۇپ كەتسۇن يېشىل ھەر يان.

چىگىپ ئالسۇن ئېتىز-قىرلار،
كۆلۈپ مەخمەل پوتا ئەمدى.
ياسانسۇن قىز-كېلىنلەر دەك،
جىرا، قاپتال، دالا ئەمدى.

ۋەتەننى باغ-ۋاران ئەيلەپ،
ياسايلى قوينىدا جەننەت،
كۆرۈپ بوستاننى ئەۋلادلار،
دېگەي بىزلەرگە مىڭ رەھمەت.

1982-يىل مارت، ئۈرۈمچى.

كۆكلەم ئاۋات

پاھ، سۇرۇلگەندەك رەڭدار بۇلۇتلار،
كۆچمەكتە ماللار كۆكلەمگە قاراپ.
جارانلار خۇشال شاۋقۇن-سۇرەنلەر،
باھار پەيزىگە چۆمۈلدى ئەتراپ.

"مالىڭ ئامانمۇ؟" — بۇ گەپ كۆكلەمدە،
سالام ئورنىدا ئىززەت-ئېھتىرام.
مال ئۈچۈن كۆيۈپ يانغان دىللارنىڭ،
تەپتى شۇ سۆزدىن ئايانداۋۇر تامام.

ئاشۇ سۆز بىلەن دىلدىن دىللارغا،
ئېقىپ كىرىدۇ ئوتلۇق ھارارەت.
ئاشۇ ھارارەت يېڭىلمەس بىر كۈچ،
شۇ كۈچ ئەپكىلەر كۆكلەمگە ئامەت.

بۇندا كۆز ئاچار يورۇق ئالەمگە.
ھېسابسىز قورا، ئوعلاق — يېڭى جان.
سەكرەر شادلىقتىن قىنىغا سىغماي،
مالچى قەلبىدە قوزغاپ ھاياجان.

كۆچمەكتە ماللار، باش يا ئايىغى
كۆرۈنمەس پەقەت كۆزنى تىككەنگە.
سىياسەت ئىشەنچ بەردى مالچىغا،
تۈگىمەس شادلىق قانچە دېگەنگە.

1982-يىل مارت، تۇرۇمچى.

شان قۇچۇپ ئۆرلەيمىز يۇكسەك پەللىگە

ـــــ پارتىيە 12 - قۇرۇلتىيىنىڭ غەلىبىلىك ئېچىلغانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن.

قۇرۇلتاي ئېچىلدى، يورۇدى دىلىم،
بۇلبۇلدەك شوخلىنىپ سايرىدى تىلىم.
جور بولدى ناخشامغا تاغۇدەك يالار،
تەنتەنە، شادلىققا چۆمۈلدى ئېلىم.

كۆردۈممەن نۇرانە ئىقبال، نىشانىنى،
قەدەمدە شان قۇچۇپ باسقان جەريانىنى.
پارتىيەم مېھرىدىن نۇر چاچتى كۈندەك،
ئەمەلگە ئاشۇردى كۆتكەن ئارمانىنى.

يادىمدا، بېيجىڭغا ماڭسام ئاتلىنىپ،
ئۇزاتقان دېھقانلار مېنى شادلىنىپ.
دېيىشكەن: "يەتكۈزۈڭ ئارزۇيمىزنى،
بەختىمىز تېخىمۇ كۆلسۇن قاتلىنىپ..."

قۇرۇلتاي ئېچىلدى، دىلدا ھاياجان،

ھۇنبەردىن قەلب سۆزى يالقىردى ھەر يان.
خەلقىمىز ئۇمىدى قالمىدى يەردە.
بەختىمىز ھۇججەتتە بولدى نامايان.

ھە، ئەمدى بىمالال ببرىمەن جاۋاب،
ھەر دېھقان يۇرتكى كەتكۈسى يايراپ.
قازانمۇ، چۆمۈچمۇ ماي بولۇر ئەبەت،
يوقسۇزلۇق دەردىدە يۇرمىگەي قاقشاپ.

ئۇزۇن يىل ئۆزگەرمەس ھەرگىز، سىياسەت،
دېھقانلار بەختىگە بۇ چوڭ كاپالەت.
دىللاردىن ئەندىشە قوغلاندى يىراق،
يۇرتۇمغا كەڭ قۇچاق ئاچقاي سائادەت.

قۇرۇلتاي روھىي كۈچ بەردى ھەممىگە،
ھەر سۆزى شەربەتتەك سىڭدى قەلبىگە.
پارتىيەم كۆرسەتكەن داغدام يول بىلەن،
شان قۇچۇپ ئۆرلەيمىز يۈكسەك پەللىگە.

1982-يىل سېنتەبر، بېيجىڭ.

ئاساسي قانۇنغا مەدھىيە

نېمىشقا ناخشامنى ياڭراتماي شۇ تاپ،
سائادەت دەستۇرى تۇزۇلگەن تۇرسا؟!
كەلگۈسى غەزنىگە ئۇنچە ـ جاۋاھىر،
پارامەت كۆلىدىن سۈزۈلگەن تۇرسا؟!

*　　*　　*

ئاساسي قانۇننىڭ ئالتۇن قۇرلىرى،
ئوتقاشتەك تاۋلىنار ئالدىمدا شۇ دەم.
شادلىقتىن مەۋج ئۇرار قەلبىم دولقۇنى،
ھاياجان ئىلكىدە كىرپىكلىرىم نەم.

ئادالەت نۇرىدىن يارالغان قانۇن،
ياشنىتار بەختىمىز بېغىنى كۆركەم.
ئۇنىڭدا ئەجدادلار ئارمانلىرى بار،
ئۇنىڭدا خەلقىمىز ئەقلى مۇجەسسەم.

ئاساسي قانۇن بار، ئەركىن نەپەس بار،
قىلىنماس دەپسەندە ئىنسانىي ھوقۇق.
يايراشقا چىن ھايات گۈلشەنلىرىدە،
بەرھەر ئۇ كاپالەت ھەركىمگە تولۇق.

مۇقەددەس ئاساسىي قانۇننى بىر چاغ،
تۆت مەرەز مەيلىچە قىلىشتى پايخان.
بۇزۇقلار ئەزۋەيلەپ مىندى شۇللىگە،
زورلۇقتىن قاقشىدى ئاق كۆڭۈل ئىنسان.

شۇ چاغدا زارىقىپ كۆتكەنتى خەلقىم،
تۆرەلىسە يالقۇندىن يېڭى قانۇن دەپ.
ھە، مۇگۈن شۇ ئارمان ئاشتى ئەمەلگە،
قانۇنغا يېزىلدى كۆڭۈلدىكى گەپ.

ئۇنىڭدا ھەر مىللەت ھوزۇرمەت تۆرىدىن،
شۇنچە باپ-باراۋەر ئالغان تەڭ ئورۇن.
ئايرىلماس ئېگىز-پەس، ئالىي ۋە خار دەپ،
ئېچىلغان ھەممىگە ئىلىلىق كەڭ قويۇن.

بارىكى بۇ مۇقەددەس ئاساسىي قانۇن،
خەلقىمنىڭ تاغ كەبى ئىناۋىتى بار.
ئۆرلەيدۇ ۋەتىنىم قۇدرەتكە تولۇپ،
كەتمەيدۇ قوينىدىن مەڭگۇ نەۋباھار!

1982-يىل دېكابىر، بېيجىڭ.

تەنتەنە

"تەكلماكاندىن نېمىت چىقتى" دەپ،
شاد قىلىپ دىلنى كەلدى خۇش خەۋەر.
تەشنا - تەقەززا بولۇپ تۇرالماي،
كۆكيارغا قاراپ قىلدىم مەن سەپەر.

پەلەككە يەتكەن فونتاننى كۆرۈپ،
دىلىم سۆيۈنۈپ كەتتى شۇ قەدەر.
نېمىتچىلارنى سېسىپ باغرىمغا،
دېدىم: "مۇبارەك سەن قۇچقان زەپەر!"

تەكلماكاندىن نېمىت - گاز ئالماق،
مۇددىئا ئىدى ئەزەلدىن بۇيان.
كۆلدى ئەسرلەر ئارزۇسى بۇگۈن،
زامان چاقى تۇز ئايلىنىپ شۇ ئان.

ئەجدادىمىزغا سىرىن بەرمىگەن،
تىلسىمنىڭ بۇگۈن ئېچىلدى بوينى.
قۇدرىتىمىزگە قول قويۇپ دىلدىن،
دېدى "مەن سېخىي"، ئېچىلدى قوينى.

چۆمدى تەنتەنە شادلىققا تامام،
تارىم، زەرەپشان، يۇرۇقلاش بويى.
چالدى ناغرىنى بۇرغا، ماتورلار،
قىزىپ كەتتى زەپ جەنۇبنىڭ تويى.

كۆتۈرمەكتە قەد تەسەۋۋۇرۇمنىڭ،
ئەينەكلىرىدە سانسىز زاۋۇت ـ كان.
كۆرۈنمەكتە چۆل گۈلشەن باغ بولۇپ،
قۇم بارخانلىرى ئالتۇن چەش ـ خامان؛

ئۇچماقتا تارىم بويىدا ھەيۋەت،
غالىب ئەۋلادنىڭ ھارماس دۇلدۇلى.
ئاچماقتا قۇچاق جەنۇب خەلقىغە،
كومموئىزمنىڭ كەڭ ـ داغدام يولى.

بۇگۈن شادلىقىم ئۆزگىچە مېنىڭ،
تومۇرۇمدا قان قىلار تەنتەنە.
بىلسەم بۇ خۇشلۇق ـ شادلىق ھارپىسى،
ھەققىي شادلىق، ئالدىمدا يەنە.

1977 ـ يىل، ئىيۇن،
قاغىلىق ـ ئۈشتاربۇلاق.

قولىمىزدا كومموئنىزم بايرىقى

شادلىنىپ سوقمدۇ مىليونلاپ يۇرەك،
بېيجىڭغا باقمدۇ ساناقسىز جۇپ كۆز.
قۇرۇلتاي① مۇنبىرى ياندى شەپەقتەك،
قۇياشنىڭ تەپتىنى سېزەر خەلقىمىز.

چاڭئەن رەستىسىدە يۇلتۇزدەك چىراغ،
تيەنئەنمىن كۆكىدە لەپىلدەر بايراق.
ھەيۋەتلىك تۇس ئالدى خەلق سارىيى،
بېغىشلاپ دىللارغا ئىلھامنى قاينىق.

مىڭلىغان مۇنەۋۋەر ئوغلان بۇ يەردە،
خەلقىمىز ئىستىكىنى قىلار نامايان.
ئۇلۇغۋار قۇرۇلۇش دولقۇنى ھەر تاڭ،
ئۆرلەيدۇ بۇ يەردىن باشلىنىپ ھامان.

سۆيۈملۈك پارتىيە، سەن ئۆزۈڭ رولچى،
ئۇيقۇنلار ياردۇ بىزنىڭ كېسىمىز.

---

① پارتىيە 12-قۇرۇلتىيى.

تىرىشچان خەلقىمىز سېنىڭ بىلەنلا،
كۆچ ـ قۇدرەت تاپىدۇ ياشناپ ئېلىمىز.

تارىخىي بۇرۇلۇش ئاشىدۇ ئىشقا،
بىزنىڭ قەيسەرانە كۆرەشتە چوقۇم.
دانا كومپارتىيە بولغاچ سەركەردە،
جىمى توسقۇنلارنى خەلقىم قىلار گۇم.

ئىناق ۋە ئۆم بىزدە جىمى مىللەتلەر،
تىپەت بىر، چامدايمىز توختىماي ئالغا.
ھېچكىم ئايرىيالماس بىزنى بۇ سەپتىن،
گۈل ئۇنۇپ سۆيگۈدىن بىز ماڭغان يولدا.

نۇر بىلەن شانلارغا تولغان ئىستىقبال،
تاغلاردىن يۈكسەكتۇر بىزنىڭ ئىرادە.
پارتىيە قوماندان، بىز سادىق جەڭچى،
جان بىلەن كاپالەت ئاڭا ھەر يەردە.

سۆيۈملۈك پارتىيە، قۇرۇلتىيىڭغا
قاتناشتىم بۈگۈن مەن شادلىق ئىچىدە.
كۆرەشچان سېپىڭگە مەنمۇ بىر ئەزا،
بۈيرۇقۇڭ كۈتىمەن جەڭدە، ھەممىدە.

پارتىيە ۋە خەلقىنىڭ ئىشلىرى ئۈچۈن،
كومۇنىست قورقمايدۇ مۈشكۈل، خەتەردىن،

قۇرۇلۇش سېپىدە، ئىجاد سېپىدە
داستانلار يازىمىز شانلىق زەپەردىن.

پارتىيە تۇزگەن بۇ ئىزامنامىدىن
كۈمۈنىزم نۇرلىرى تۇرىدۇ چاقناپ.
پارتىيە تۇغىنى كۆتۈرۈپ ئېگىز،
ماڭىمىز مەنزىلگە چوڭ قەدەم تاشلاپ.

1982-يىل سىنتەبىر، بېيجىڭ.

ۋەتەن تويىغا

ۋەتەن قوينى ياپيېشىل دۇنيا،
يېشىل دۇنيا ئوغلاق تارتىپتۇ.
بۇ ــ دەۋرنىڭ بەركىتىمكىن،
ۋەتىنىمنىڭ شەۋكىتىمكىن،
توي ئەھلىدە شادلىق ئارتىپتۇ.

قولنى قولغا تۇتقان ھەر مىللەت،
گۈزەل، پاراق ئەتىمز ئۇچۇن.
ھەر چىرايدىن تال ـ تال نۇر ياغار،
گىرەلەشكەن دىللار بىغۇبار،
سۆيۈنىدۇ دەۋرىمز ئۇچۇن.

ئاتا كەبى ۋە ئانا كەبى،
مېھرىبانىدۇر بىزگە پارتىيە.
كۈن نۇرىنى بېرىپ ئۇ بىزگە،
بەختىيارلىنى بەخش ئەتكەن بىزگە،
شۇڭا دىلدا پۈتمەس مەدھىيە.

يوللار داغدام، نۇرلۇقتۇر نىشان،
ئالدۇق بۇگۈن تىزگىنىنى قولغا.

ئىشلار بارا ئەمدى يېتىلىق،
ساۋاقلاردىن بولدۇق ئەللىك،
جاں تەسەددۇق بۇ توغرا يولغا.

دەۋرىمىزنىڭ شانلىق نىشانى،
بىزنى باشلار غالىب كۈرەشكە.
قەيسەرانە شجائەت بىلەن،
تولۇق ئىشەنچ، پاراسەت بىلەن
تەر تۆكىمىز ئەلنى گۈللەشكە.

1982-يىل، ئۆكتەبر.

يەنە كەلدىم قوينۇڭغا

ئۇلۇغ بېيجىڭ — ئاستانەم، يەنە
تەگرىتاغدىن كەلدىم قوينۇڭغا.
دولقۇنلىنار يۈرىكىم يايراپ،
گىرە سالسام سېنىڭ بوينۇڭغا.

بېيجىڭ سېنىڭ ئۇلۇغۋار نامىڭ،
ئىسىتىدۇ خەلقىم قەلبىنى.
تىلەك ـ دەۋىتىڭ، ئەمر ـ پەرمانىڭ،
نۇرلاندۇرار گۈزەل ئەتىنى.

تىەئەممىنده جۇلالىنار تۇغ
خەلق سارىيىدىن ئاڭلىنار نۇتۇق.
تاشقا باسقان مۆھۈر دەك ئەستە
يۈرۈشلەرگە چۈشكەن ھەر بۈيرۇق.

ئەقىل بەرىدەك ماڭا، پارتىيە،
ساغلام ئۆستۈم تەربىيەڭ بىلەن.
بېتىلەيسەن، چاماليمەن ئالغا،
ھەربىر قەدەمدىن ئونەر گۈل ـ چەمەن.

ئىشمىزنىڭ يادروسى ئۆزۈڭ،
تۆتلىشىشكە باشلايسەن ئەلنى.
قۇرماق ئۈچۈن كومپۇنىزمنى،
باغلىغانسەن شۇنچە چىڭ بەلنى.

دادىل ماڭمەن تەۋرەنمەي مەڭگۈ
سەن باشلىغان نىشانغا قاراپ
كومپۇنىستمەن، ئۆتىمەن سېنىڭ
ئىشلىرىڭغا جانىنى بېغىشلاپ.

خەۋپ ـ خەتەرلىك چوقۇما بولسىمۇ،
قانچە قىيىن ئۆتكەل بولسىمۇ،
ياندۇرالماس ماڭغان يولۇمدىن،
بوران ـ چاپقۇن ھۆۋلاپ تۇرسىمۇ.

قۇرغۇچىلار سېپىدە ئەبەد،
مەرد جەڭچىمەن، ئالغا قارايمەن.
سىناپ كۆرگىن مېنى، پارتىيەم،
ھەر نە مۇشكۈل جەڭگە يارايمەن.

* * *

ئۇلۇغ بېيجىڭ ـ پايتەختىم، يەنە
تەگرىتاغدىن كەلدىم قوينۇڭغا.
دولقۇنلىنار يۈرىكىم يايراپ،
گىرە سالسام سېنىڭ بوينۇڭغا.

1982 ـ يىل نويابر، بېيجىڭ.

يېڭى شىنجاڭ قۇرىمىز

ـــ ئاپتونوم رايونلۇق 3 ـ قېتىملىق پارتىيە قۇرۇلتىيىغا بېغىشلايمەن.

جىلۋىگەر تەڭرىتاغ ئۈسىۋلدا،
كۆنلۈڭ ياڭرىتار ناخشا ـ كۈي.
ئىنتىپاق ۋە ئىناق ھەر مىللەت،
شاد ـ خۇرام ئۆينايدۇ بۈگۈن توي.

پارتىيەم يول باشلاپ ماڭغاچقا،
شىنجاڭدا بولدى زور ئۆزگىرىش.
ئىگىلىك كۈنسېرى گۈللەندى،
پاراغەت بەخش ئەتتى يۈكسىلىش.

جان شىنجاڭ، بىر ياقۇت رېمىن سەن،
يوشۇرۇن كۈچۈڭ زور، تۈگمەس.
بايلىقلىڭ ھېسابسىز، سانسىز
ئاسماندا يۇلتۇزلار يېتەلمەس.

پارتىيە چاقىردى قوينۇڭنى
سەنەمنىڭ بېغىدەك گۈللەشكە.

كەل جۇشقۇن غەيرەتكە، قانائلان
نۇرانە ئىقبالغا ئۇرلەشكە.

ھەر مىللەت خەلقىمىز ئۇيۇلتاش،
نىيەت بىر، تەقدىرداش، ئۇيۇم - ئىناق.
شان قۇچۇپ ئۆتتۇق بىز ئۆتكەلدىن،
كەچۇرۇپ باشلاردىن كۆپ سىناق.

ۋەتەننىڭ مۇقەددەس زېمىنى،
گۈھەر دەك چاقناپ نۇر چاچقايسەن.
كۆتۈرۇپ تاغدەك قەد نۇرلىنىپ،
تارىخقا يېڭى بەت ئاچقايسەن.

1984 - يىل 14 - فېۋرال، ئۈرۈمچى.

كۆيلەيمەن سېنى شىنجاڭ

ئەلمساقتىن —
تا بۈگۈنگىچە،
تالاي شائىر تەۋرەتكەن قەلەم.
گۈزەل تاغۇدەريالىرىڭغا،
ھاياجاندا باسقاندا قەدەم.
نەزمە توقۇپ مېھرى جۇش ئۇرۇپ،
سېنى كۆيلەپ كېلىشكەن ھەر دەم.

تالاي رەسسام سەلكۈچ ئويناتىپ،
سىزغان توزدەك رەڭدار ھۆسنۈڭنى.
تالاي گېئولوگ كېزىپ قويۇڭنى،
شان ـ شەۋكىتىڭدىن تاپقان ئۇچمەس ئىز.
پىداكار ئەزىمەتلەر ساڭا جان تىكىپ،
يېتىپ مۇرادىغا كۈلگەن ئارمانسىز.
لەرزان ئۇننىنى ساڭا بېغىشلاپ،
تالاي ناخشىچىلار كۆيلىگەن ياڭراق.
شۇنداق،
مەيلى كىم،
سېنى بىر كۆرسە،

بولار ساڭا قەلبىدىن ئامراق.
چۈنكى،
گۈزەلسەن،
بايسەن، مۇنبەتسەن،
ئەي، خاسىيەتلىك مۇقەددەس تۆپراق.
سۆيۈملۈك ماكانسەن، ئەي گۈزەل شىنجاڭ،
پىنھاندۇر كۆچ ـ قۇدرەت ئېزىز قوينۇڭدا.
ئىقبالىڭغا باقسام،
جۇشقۇن ئۈمىدلەر
ئويغىنىدۇ باغرىمدا.
ئەي ئالتۇن دىيار،
ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىللىق ماكانى!
ماڭلايىدىن تۆكۈلگەن كۆمۈش تەرلەردىن،
ياشنىماقتا ئەلنىڭ بەخت باھارى.
ئىناقلىق گۈللىرى ئېچىلدى تەكشى،
شۇنچىلىك رەڭدار،
گۈلزارىمىزنىڭ يوقتۇر پايانى.
خەلقىمىز تىكلىدى يۈكسەك ئىرادە،
سېنى ئېچىشقا.
ئەتىمىز ئۇچۇن
سېخىي قوينۇڭدىن،
تۇرلۇك تۇمەن بايلىق ئېلىشقا.
دەۋرىمىزنىڭ پەرھاتلىرى
كۆتمەكتە بۇيرۇق،

جەڭگە مېڭىشقا.
ئېخ، شىنجاڭ،
سېنىڭ ئەتەڭ،
رەڭدار رەسىمدەك كۆرۈنەر ماڭا.
سېنى كۆيلەيمەن،
ئەڭ ياڭراق ناخشامنى بېغىشلاپ ساڭا.
قانا تلان، ئۇچقىن،
يۈكسىلىشىڭ كەڭ ئاسمىندا.
تۆھپە قوش مۇقەددەس ئىشىمىز ئۇچۇن،
پارتىيە باشلىغان كەڭ-داغدام يولدا.

1984-يىل فېۋرال.

ئىتتىپاقلىق ناخشىسى

ـــــ شىنجاڭدا ئېلىپ بېرىلىۋاتقان 2 - قېتىملىق "مىللەتلەر ئىتتىپاقلىق ئېيى" مۇناسىۋىتى بىلەن.

دولقۇنلۇق تارىم ئاقىدۇ ئىنماي،
ئېگىز تەڭرىتاغ تۇرىدۇ ھەيۋەت.
تارىخ ئالدىدا ئۇلۇغ سىناقتىن،
مىللىي ئىناقلىق - دوستلۇق تالاي رەت.

ۋەتەن مېھرىدىن كۈچ - قۇۋۋەت تاپقان
ھەر مىللەت خەلقى ئىناق شۇ قەدەر.
قاراپ جاھانغا، ئىنتىلىپ ئالغا
ئەلنى گۈللەشكە ئاققۇزماقتا تەر.

ئىتتىپاقلىق جان،
ئىناقلىق دەرمان.
ئىتتىپاقلىق كۈچ،
ئەل ئۇچۇن زەپەر.
بولۇپ ئىتتىپاق ماڭدۇق مەنزىلگە،

شۇڭا بەختتىن
ئىچتۇق بىز كەۋسەر.

ئىناقلىققا باب گەپ بولسا سۆزلەپ،
ئىناقلىققا باب ئىشنى قىلدۇق بىر.
دوستلۇقنى قوغداش ئەڭ ئېسىل خىسلەت،
دوستلۇقتا ئۆلگە بولۇش ئەھدىمىز.

"شىنجاڭ ياخشى" دەپ ماختايدۇ ھەممە،
باي شىنجاڭ ئەمدى زەر چاچقۇ چاچار.
مۇراد تاپقۇزار سىزنى ئىناقلىق،
گۈزەل كەلگۈسى كۆلۈپ يۇر ئاچار.

1984-يىل 3-ماي.

ئاتمىش ئۇچ چېچەكتىن تىزدىم گۈلدەستە

—— پارتىيەمىز قۇرۇلغانلىقىنىڭ 63 يىللىقىغا بېغىشلايمەن.

ئاتمىش ئۇچ چېچەكتىن تىزدىم گۈلدەستە،
تۈغۈلغان كۈنۈڭنى قۇتلايمەن يەنە.
ھەر چېچەك بىر يېشىڭ ئۇچۇن راسلانغان،
ئاتمىش ئۇچ يېشىڭغا ئالقىش، تەنتەنە.

ئاتمىش ئۇچ يىل ئۆمۈر كۆرگەندە ئادەم،
مويىسپىت ئاتىلار كۆپ ئىشنى كۆرۈپ.
بەللىرى مۆكچىيەر، ئاقىرار چېچى،
ياشلىق، نەۋقىرانلىق جىسمىدىن يۇتۇپ.

مەن سېنى مويىسپىت دېگۈم كېلىدۇ،
ئالتۇن تارىخىڭنى ۋاراقلاپ كۆرۈپ.
يەنە نەۋقىران دېگۈم كېلىدۇ،
سەن تۇزگەن قۇرغۇچى سەپلەردە يۈرۈپ.

ئوتتۇز يىل قان كېچىپ ئەل بەختى ئۇچۇن،
زۇلمەت يىلتىزىنى كەستىڭ، قۇرۇتتۇڭ.

سەن ئەلدە ئاتقۇزغان يورۇق تاڭ سىلەن،
يوقسۇللار ئېڭىنى كۆندەك يورۇتتۇڭ.

باشلىدۇق يېپىيېڭى ئالەم قۇرۇشقا،
جاپالىق، شەرەپلىك كەسكىن جەڭلەرنى.
دانالىق تەختىدە چېۋەر قوماندان
سەن ئۆزۈڭ، يەڭدۇق بىز ھەيلە-رەڭلەرنى.

شۇ سەۋەب مويسىپت قوماندان ئۆزۈڭ،
كۆرەشچان ئەۋلادلار دىلىدا ھەر دەم.
كۆرەش ۋە قۇرۇشتا مولدۇر تەجرىبەڭ،
سەن باسقان شۇ يوللار ئالتۇن خەرىتەڭ.

ئۇگۇن ئىسلاھاتقا چاقىردىڭ ئەلنى،
ياشلىغىڭ غەيرىتى ئۇرغۇپ تېنىڭدە.
ئەلنى باي قىلىشقا باغلىدىڭ بەلنى،
غالىبلىق غۇرۇرى چىراغ قەلبىڭدە.

ئىسلاھات، ئۆزگەرتىش جېنى ۋەتەنىڭ،
بىر ئىزدا ئايلىنىش نومۇس ۋە ئۇيات.
سىلىم ۋە تېخنىكا جان بەرسۇن ئىشقا،
بولسۇن تېز كونىلىق، نادانلىق بەربات.

ئىسلاھات شامىلى سەگىتتىن ئەلنى،
ھەممە ئىزدەنمەكتە، ئالغا باسماقتا.
ئەقىل دەريا‌سى توسقۇنسىز، راۋان،
ھۇر ھايات دېگىزى تامان ئاقماقتا.

شۇ سەۋەب نەۋقىران ياش دەيمەن سېنى،
ياشلىقنىڭ قېنىدۇر ــ ماركس تەلىمى.
ياشلىق ۋە ئىسلاھات خۇددى قوش كېزەك،
ئۇتۇق ۋە شانلارغا جۇر ھەر قەدىمى.

ئاتمىش ئۇچ چېچەكتىن تىزدىم گۈلدەستە،
تۇغۇلغان كۈنۈڭنى قۇتلايمەن يەنە.
ھەر چېچەك بىر يېشىك ئۇچۇن راسلانغان
ئاتمىش ئۇچ يېشىڭغا ئالقىش، تەنتەنە.

1984ـ يىل ئىيۇن، ئۇرۇمچى.

قۇتلۇق دەستۇر

—— «مىللىي تبررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنى»نىڭ ئېلان قىلىنغانلىقىغا بېغىشلايمەن.

يۇرتىمنىڭ تېبىيچەكلەر پاتمايدىغان قېنىغا،
بىر قۇتلۇق قانۇننىڭ شاراپىتىدىن.
شادلىقىم چېچىلىمگە بەخش ئەتتى كۆلكە،
ئۆرگىلەي پارتىيەم پاساھىتىدىن.

پارتىيەم تۇزگەن بۇ مىللىي سىياسەت،
قانۇن قامۇسىدىن جاي ئالدى بۇگۈن.
تەڭلىك ۋە ئىناقلىق ھەمىشە ئەلا،
قەلبلەر قېتىدا قالمىدى تۇگۈن.

بىز جۇڭخۇا قويىنىدا تۆرەلگەن ئەۋلاد،
تىلىمىز باشقايۇ، دىلىمىز ئوخشاش.
قانۇنغا يېزىلغان ئاپتونومىيە،
بىزنىڭ تۇغۇلكىمىز، بىرگە يۆلەكداش.

بىز جۇڭخۇا بېغىنىڭ رەڭدار گۈللىرى،
بىرىمىز گۈيخرامىز، بىرىمىز رەيھان.

بىر نەمز قىيادا ئاق قارلەيلىسى...
رەڭدار گۈللەر بىلەن ۋەتىنىم بوستان.

ۋەتەن ـ يۇرت ئۈچۈن تەر تۆكۈپ ھەممىمىز،
شۇ شانلىق تارىخقا ئىز سالدۇق ھارماي.
بىللە قول تۇتۇشۇپ قىلغاندا كۈرەش
تاغ ـ دالا باھاردەك ئاچىدۇ چىراي.

بۇ قانۇن سىزلەرگە مۇقەددەس دەستۇر،
ئۇنى باغرىمىزغا مەھكەم تاڭىمىز.
ئەركىنلىك، ھۆرلۈكنىڭ ئۈزۈ پەللىسىگە،
ھەيۋەت قوشۇن تارتىپ دادىل ماڭىمىز.

1984ـيىل 14ـئىيۇن، ئۈرۈمچى.

تاغلارنى قۇچاقلىغان ئانۇشتا

(چاتما)

سالام ساڭا قىزىلسۇ

ـــــ قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 30 يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن.

سالام بېرىپ تويۇڭدا باقتىم ساڭا قىزىلسۇ،
كۆلدى نۇرلۇق چېھرىڭدىن يەرۇساما قىزىلسۇ،
ئۇرغۇپ تاشتى قەلبىمدىن شادلىق سادا قىزىلسۇ،
بۇنى مېھمان ئوغلۇڭدىن سوۋغات سانا قىزىلسۇ.

سالىۋات بەردى زەمبىرەك چۆرىسى گۈل مەيداندا،
مۇبارەك توي شان بىلەن قاينىاپ كەتتى ھەر ياندا،
قاناتلىنىپ خۇشاللىق ئۇچتى چەكسىز ئاسماندا،
سۆيىدى شادمان دىللارنى ئىللىق سابا قىزىلسۇ.

ئوتتۇز يىلىڭ ئۆتۈپتۇ شۇنچىلىك تېز سۇر ئەتتە،
ياشۇر ھەلقىڭ ئوراپتۇ سېنى گۈلگە مەيرەتتە،

سان ـ ساناقسىز مۆجىزە يارىلىپتۇ ھەر سەپتە،
بولدى ساڭا ھەر ياندىن ئالقىش ئاتا قىزىلسۇ.

زېرەك، باتۇر، يېڭىلمەس جاسارەتلىك خەلقىڭ بار،
گۈزەل دەۋران ئىشقىدا كۆيگەن قاياناق قەلبىڭ بار،
ساڭا ئىلھام، كۈچ بەرگەن ھوقۇقىڭ بار، ئەركىڭ بار،
ۋەتەن كۈتكەن ھەر ئۇمىد سەندە ئادا قىزىلسۇ.

مۇھەببىتىم بار ئىدى ساڭا بۇرۇن ـ بۇرۇندىن،
سېغىناتتىم سېنى مەن تەلپۈنۈپ بەك ئۇزۇندىن.
سېنىڭ تويۇڭ بىر ئورۇن بەردى كاتتا سورۇندىن،
راھەت ماڭا سەن ئۇچۇن چەكسەم جاپا قىزىلسۇ.

جاھالەتلىك شۇم ئۆتمۈش كەتتى ئەمدى كەلمەسكە،
پارتىيەمز نۇرىدىن پۇركەندىڭ خان ئەتلەسكە،
تۆلپارلىرىڭ قۇچسۇن شان چوشۇپ جەڭدە بەس ـ بەسكە،
يار دۇر ساڭا سائادەت، جۇشقۇن ناۋا، قىزىلسۇ.

ئات بەيگىسى

ئاتۇش تېخى باغرىدا،
كەڭرى مەيدان راسلاندى.
قۇتلۇق تويىنڭ شەنىگە،
ئات بەيگىسى باشلاندى.

ئون ئىككى ئات يانمۇيان،
چېپىپ بارار بەللىگە.
چەۋەندازلار ئېتىنى،
قويۇپ بەردى مەيلىگە.

ئۇزۇپ چىقتى ئالدىغا،
قاشقا قارا ئارغىماق.
تۆياقلاردىن ئوت يانار،
نومۇس، ئارقىدا قالماق.

قىزىپ كەتتى بەيگە بەك،
بوش كەلمىدى ھېچبىرى.
بىر مىلگە بەش يۈز مېتىرلىق،
مەنزىلگە ئۇچقانسېپى.

ئاخىرقى بىر ئايلانما،
ئاتلار تەڭمۇتەك كېلەر.
بۇ ئايلانما ھەل قىلغۇچ،
چەۋەندار ئېنىق بىلەر.

چىلان تورۇق بىردىنلا،
ئۇزۇپ چىقتى ئالدىغا.
قاراپ قالدىم زوقلىنىپ،
ئۇستىدىكى بالىغا.

ئۇزۇن يولدا سىنالدى،
ئات ئېچىدە ياخشىسى.
ئون بىر ياشقا كىرىپتۇ،
يەڭگەن قىرغىز بالىسى.

ئات بەيگىسى ئەنئەنە،
باتۇر قىرغىز خەلقىدە.
غالىب ياشاش ئىلھامدۇر،
خەلقىمىزنىڭ قەلبىگە.

يورغا

ئات بەيگىسى كۆچتى يېڭى مەزمۇنغا،
يورغا ئاتلار چۈشتى شۇ دەم يانمۇيان.
تىزگىننى چىڭ تارتمىسا بولماسكەن،
چېپىش ئۇچۇن بەرمىگۈلۈك ھېچ ئىمكان.

يورغا ئاتلار تۈيغۇدىن گويا كى،
مەن ئاڭلىدىم لەرزان قومۇز كۈيىنى.
تەنتەنىگە پۈركۈنۈتتى بۇ مەيدان،
قىرغىزلارنىڭ مۇشۇ قۇتلۇق تويىنى.

1984 ـ يىل سېنتەبىر.

كورلىغا بارغۇچە ئويلىغانلىرىم

تۇرپاندىن يولغا چىققان پولات يورغا،
پۇشقۇرۇپ كورلا تامان ئۇچۇپ بارار.
چايقالماس پىيالىگە قۇيغان چېيىم،
چوڭ بىنا ھۆددى شۇ تاپ كۆچۈپ بارار.

كۆڭلۈمدە رەھمىتىم جىق بۇ يول ئۈچۈن،
جان تىكىپ تەر ئاققۇزغان باتۇرلارغا.
باتۇرلۇق داستانىدۇر ئىش ئىزلىرى،
مۆجىزە پۈتۈلگەندۇر قۇر ـ قۇرلارغا.

كونىلارنىڭ "يول ئازابى گۆر ئازابى"
دەپ تەمسىل قىلغانلىرى چىقماس ئەستىن.
بۇ تەمسىل كونا زامان ئۇچۇن ئەينەك،
ئەمدىچۇ؟ چۈشۈپ قالدى ئۇ لۇغەتتىن.

پاھ، ھەش ـ پەش دېگۈچىلىك مانا ئالغۇي،
ئالدىمدا چىراي ئاچتى كۆلۈپ تاتلىق.
بىر چاغلار چۈشتى ئەسكە گۈڭگا چۈشتەك،
قەلبىمدە گىرەلەشتى ئەلەم، شادلىق.

ئېشەككە كۆمۈر ئارتىپ، ئوتۇن ئارتىپ،
بۇ يولدىن يۈرگەنىدىم غەم يەپ تالاي.
يۈرگەنمەن بوران ھۇۋلاپ تۇرغان چاغدا،
قىش كۈنى سىرداش بولغان ماڭا بۇ ساي.

لەك توشۇپ زار قاقشايتتى يۈرتۇم خەلقى،
قوشاقتا قېتىپ ناله ـ قايغۇسىنى.
قۇملۇقتا، سازلىقلاردا چاق يۆلەيتتىم،
يېتىلەپ مەنمۇ كالا ھارۇسىنى.

ھەي...شۇنداق مەك بىر ئۆلۈپ، مەك تىرىلىپ،
يەتكۈزسەك ئۆز جايىغا لەگمى ئاران؛
بۇقىدەك بويىنى قات ـ قات ئايغاقچىلار،
كېچكىتىك، دەپ سوراقلاپ زۇلۇم سالغان.

ۋاھ، بۇگۈن ئىلىم ـ پەننىك كۈچى بىلەن،
بۇ سايلار كۆمۈش يولغا يول بوشاتتى.
كەلمەسكە كەتتى ئەبەت "گۆر ئازابى"،
ئارزۇلار سولماس بولۇپ چېچەك ئاتتى.

تاغ تېشىپ، چۆللەر ئېشىپ كەلدى پويىز،
يۈرتۇمنىك نەشپۈتزارلىق ۋادىسىغا.

بۇ ۋادا سېۋەت ـ سېۋەت نەشپۈت تۆتتى،
تۆمۈريول ياسغان مەرد بالىسىغا.

چىلىنىپ شادىيانە، نەغمە ياڭراپ،
ئۇسسۇلغا چۈشتى ھەممە كۆلۈپ يايراپ.
نەشپۈتلۈك باغلار ئارا شاد تەنتەنە،
ئەۋجىدە قۇش ـ قاناتلار كەتتى سايراپ.

كىم كۆلمەس، كىم خۇش بولماس بۇگۈن شۇنچە،
ئۆگىنىپ، خىزمەت قىلىپ كۆڭلى تولسا؟!
مۆجىزە، كەشپىياتقا باي زامانداً،
ھەر كۈنى تالاي يېڭى ئىش تۈغۇلسا؟!

كوللىدا پويىز ئۈچۈن بۇگۈن لېنتا
كېسىلدى، گۈدۈك بەردى پاراۋۇزلار.
ئەتىلا قەشقەر، خوتەن بۇگۈنكىدەك،
شادلىنىپ بۇ تۈلپارنى كۈتۈۋالار.

خىيالىلار تاتلىق، ئارزۇ خۇددى گۈلدەك،
پورەكلەپ غۇنچە ئاچار دەۋرىمىزدە.
جاھاننى تاڭ قالدۇرۇپ تۆھپىمىزدىن،
تويلارنى ئويناپمىز ھۆر ئەتىمىزدە.

1984 ـ يىل سېنتەبىر.

پایتەختکە مۇھەببەت

سۇرەت كەبى چىرايلىق، كۆركەم،
پايتەختىمىز ئۇلۇغۋار بېيجىڭ.
پورەكلىگەن گۈللەرگە ئوخشاش،
شۇنچىلىك ئۇز، بىغۇبار بېيجىڭ.

ئۇزاقلارغا سوزۇلغان رەستە،
باغچىلاردەك گۈزەل ۋە رەڭدار.
تۆت پەسلىڭ بەرى يېشىللىق،
ئىپار تۆكەر يىل بويى باھار.

بېيجىڭ شۇنداق گۈللەر دېگىزى،
خۇش بۇي مەسخۇش ھىدلار دۇنياسى.
بىلدىم دوستلار مەشھەدە ئىكەن،
گۈزەللىكىڭ تاجى — رەناسى.

قەد كۆتۈرگەن يۇكسەك بىنالار،
ئەسلىتىدۇ سەرۋى - چىنارنى.
قۇياش بىلەن ئايغا گۈل سۇنۇپ،
زىننەتلەيدۇ ھەر كۈن ناھارنى.

چىراغ نۇرى بېلىقلار بىلەن،
پىلتىك ئېتىپ ئويناپدۇ كۆلدە.
گويا بېيجىڭ كرىستال ئوردا،
سەيلە ئەھلى قالار ھەيرەتتە.

زاۋۇتلار نىڭ قوينى گۈلشەنلىك،
سۈجۇ بىلەن خاڭجۇدەك گۈزەل.
ئەمگەك گويا قاينىق سىر بايرام،
ئىلھام، غەيرەت بەخش ئېتەر غەزەل.

ئاسما يوللار، ئۆتۈشمە كۆۋرۈك،
ھۆسنىگە ھۆسن قوشقان بېيجىڭنىڭ.
رېستورانلار، مېھمانخانىلار،
قۇچقىغا تولغان بېيجىڭنىڭ.

بەشيۈلتۈزلۇق قىپقىزىل بايراق،
تىيەنئەنمېنده تۇرار يەلپۈنۈپ.
بۇ يەر قاينىق ئادەم دېڭىزى،
كۆزلەر باقار ھەر يان تەلپۈنۈپ.

كونا بېيجىڭ كىرگەن تارىخنىڭ،
مۇزىيىغا كۆرگەزمە بولۇپ.

يېڭى بېيجىڭ ئىچپىتۇ چىراي،
ئايدەك شۇنداق ھۆسنىگە تولۇپ.

ئىسلاھاتنىڭ ئۇرنەك، ئۇلگىسى،
بېيجىڭ ــ بىزنىڭ ئىقبال، بەختىمىز.
ئالتۇن ئۇزۇك دېسەك ۋەتەننى،
ياقۇت كۆزى شۇ پايتەختىمىز.

1984 ـ يىل ئۆكتەبر، بېيجىڭ.

ئۆكتەبردىكى بېيجىڭ

ئۆكتەبردىكى بېيجىڭ ھاۋاسى،
دىللارغا شىپا، جانلارغا ھۇزۇر.
ئۆكتەبردىكى بېيجىڭ سىماسى،
ۋەتەن باغرىنى يورۇتقۇچى نۇر.
ئۆكتەبر كۈنى
كوچا ـ كوچىدا
ئاقىدۇ شادلىق، ئاقىدۇ غۇرۇر.

ئېھ، بېيجىڭ
تۇرار سېنىڭدە
پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىمىز.
شۇڭا سەن
ئەقلىمىز ـ ئىدراك ئېڭىمىز.
سەن كۆكرىكىمىزدە گۈپۈلدەپ تۇرغان،
ۋەتەن باغرىدا يالقۇنلاپ سوققان
ئوتلۇق، جۇشقۇن يۈرىكىمىز.

سېنىڭ قەيىنۇڭ،
بىر ئۇچۇم جەننەت.

سېنى سۆيىمەن.
قوينۇڭغا تەلپۈندۈرەر دائىم
مېنى مۇھەببەت.
ھەر كەلسەم قوينۇڭغا،
قەلبىمدە سېزىمەن قۇياش، ھارارەت.

ھەر كەلسەم كېڭىيەر نەزەر دائىرەم،
غايىمىز تېخىمۇ كۆرۈنەر گۈزەل.
بىلىكىمدە ئاشىدۇ مادار،
چىڭىپ بارار ئىرادەم ھامان،
روشەنلىشەر كۆز ئالدىم تۈگەل.

ئېھ، ئۆكتەبردىكى جانىجان بېيجىڭ،
گۈل ـ گۈلىستان بولغان پايتەختىم.
ئىسلاھات گۈللىرى،
قۇرۇلۇش گۈللىرى،
ئادەملەرنىڭ گۈلگە ئوخشاش چىرايلىرى...
ھە، شۇلاردا نامايان بولدى بەختىم.

چاڭئەن كوچىسىنىڭ چىراغلىرىدىن
تۆكۈلگەن نۇرلار،
يورۇتتى چېگرىدىكى يىراق يۇرتۇمنى.
جۇڭنەنخەيدىن سوققان شامالىلار
غۇر ـ غۇر ئۇچۇپ

ەڭ بېرىدۇ ياپلاق ـ باغلارغا،
يورۇتۇپ يولۇمنى.

تىيەنئەنمېن ئۇستىدە يانغان شەپەقنىڭ،
ئەكسىنى كۆرىمەن يىراق چېگرىدا
قۇرغۇچى سەپلەردە
تاغدا ـ ئېدىردا.

بېيجىڭنى سۆيىمەن دىلدىن،
سۆيىمەن چىرايلىق گۈل ـ چېچەكنى.
سۆيىمەن ئاپتاپلىق ئېتىكنى،
سۆيىمەن يۇكسىلىپ كۆلگەن ۋەتەننى،
ئوقۇپ مەدھىيە پارتىيەگە ـ يولباشچىغا.

1984 ـ يىل ئۆكتەبر، بېيجىڭ.

ناخشىچىمىز دىلىدەرگە

دۇنيا سەھنىسگە چىقتىڭ مەردانە،
ناخشاڭدىن دېڭىزدەك چايقالدى جاھان.
ۋەتىنىم شەرەپكە كۆمۈلدى يەنە،
ئالتۇندىن تاج كىيدى تەڭرىتاغ شۇ ئان.

ئاۋازىڭ بۇلبۇلنى ئەسلەتتى ماڭا،
لەرزان ۋە ھېسسىياتلىق ھەم دولقۇنسىمان.
قەلبىمدىن تەشەككۇر ئېيتىمەن ساڭا،
قوزغىدىڭ يۇرتۇڭدا ھۇرمەت، ھاياجان.

دىل، يۇرتۇڭ ئۈسسۈل، كۈي ـ ناخشا ماكانى،
مۇبارەك قويىندا تۇغۇلدۇڭ، ئۆستۈڭ.
لەرزان، زىل ئۇنۇڭنى ئاڭلىدى دۇنيا،
پەرۋەنتلىك بۇرچۇڭنى سەن ئاقلاپ ئۆتتۈڭ.

ناخشىغا دىل بەردىڭ، دىلىڭ يالقۇنلۇق،
ئەڭ يۈكسەك پەللىگە ئۆرلىگىن يەنە.
دۇنياغا يۇزلەندى يۇرتداش، ۋەتەنداش،
نۇر ۋە شان دەۋرىگە ئىنتىلىپ ئەنە.

شۇ سەپنىڭ ئالدىدا كۆيلەيدۇ دىلبەر،
بېشىدا ئۈيغۇرنىڭ چىمەن دوپپىسى.
چىمەنلەر مەڭگۈلۈك بولسۇن ساڭا يار،
سەن ئۈيغۇر پەرزەنتى، ۋەتەن بۇلبۇلى.

1985 ـ يىل 19 ـ يانۋار، ئۈرۈمچى.

سەنئەت غۇنچىلىرىگە

ـــ شىنجاڭ ئۇسۇرلەر دەرستىن سىرتقى مۇزىكا مەكتىپىنىڭ ئوقۇش باشلاش مۇراسىمىغا بېغىشلايمەن.

كۆرۈپ كېچىك سازچىلارنى ـــ غۇنچىنى،
هاياجاندا كەتتى قەلبىم جۇش ئۇرۇپ.
ساز چېلىشار، ئۇسسۇل ئويناپ بالىلار،
تەبرىكلىدىم چىن يۈرەكتىن زوقلۇنۇپ.

تىرىشىڭلار كېلەچەكتۇر سىلەرنىڭ،
خەلق سۆيىدۇ سەنئەتكارنى، ئىشچانىنى.
ئۇسسۇرلۇكتىن يېتىلىدۇ باتۇرلۇق،
بەردى دەۋران بۇگۈن كەڭرى ئىمكانىنى.

باهار كەلدى يۇرتىمىزغا، بوستانغا،
شاد ناخشاڭلار تۆگمىمەيدۇ ئېيتقانغا.
بۇلبۇل بولۇپ كۆيلەڭلار هۆر زامانىنى،
ئىلهام بېرىپ سانسىز ئىشچى ـ دېهقانغا...

دىيارىمىز ناخشا، ئۇسسۇل ماكانى،
ئەزەلدىنلا داڭقى مەشھۇر جاھانغا.
ۋارىس بولۇپ تەربىشىڭلار داۋاملىق،
يەتكەيسىلەر چوقۇم ئارزۇ ـ ئارمانغا.

سىلەر ۋەتەن ئىستىقبالى، ئۈمىدى،
نۇر چاقنايدۇ چېھرىڭلەردە مەڭگۈگە.
قاناتلىنىپ پەن بىلىمدىن، سەنئەتتىن،
تېپ ئۆرلەڭلار يۇكسەك يېڭى پەللىگە.

1985 ـ يىل 3 ـ مارت، ئۈرۈمچى.

ئۇزۇم هارىقى

ـــــ تۇرپان ناهيىلىك مېۋە هاراق زاۋۇتىغا بېغىشلايمەن.

دۇنياغا مەشھۇر قەدىمكى تۇرپان،
دائىلىق يالقۇنتاغ تارىخى بىلەن.
ئاچتى ئۇ يەنە يېڭى بىر ژاراق،
شەربەتلىك ئۇزۇم هارىقى بىلەن.

1985 ـ يىل 12 ـ مارت، تۇرپان.

ئاي دەيمۇ، كۈن دەيمۇ سېنى پارتىيەم

تۈن يېرىپ، تاڭلارغا كەلدى يول باشلاپ،
يالقۇنلۇق قەلبىڭنىڭ نۇرى پارتىيەم.
باھارنى ئېپكەلدەك چۈدۈننى قوغلاپ،
ئاي دەيمۇ، كۈن دەيمۇ سېنى پارتىيەم.

توسۇماق بولۇشۇپ تارىخ چاقنى،
چەيلەندى قۇترغان بىلانۇچايان.
قۇتۇلدى خەلقىمىز بەنە ئاپەتتىن،
بەختكە ئېرىشىپ بۇ ئانا ماكان.

چېچىلدى گۈل يېڭى زامان يولىغا،
تاپقاچقا يورۇقلۇق، گۈزەللىك ھايات.
يۈكسەلدى ۋەتىنىم كۈلۈپ ياشنېپ،
ئىلىم-پەن، ئىسلاھات بولۇپ قوش قانات.

سەن بىلەن جىسمىكى مۇشكۈل بولار ھەل،
خەلق غېمى-ئۆز غېمىڭ دانا پارتىيەم.
سەن يەرنى گۈللىتىپ، كۆكنى تىرەبسەن،
تاغ دەيمۇ، دەريامۇ سېنى پارتىيەم؟

غەلبە مەشئەلى يالقۇنلار، ئۆچمەس،
سەن بىلەن ئۇلغىيار ئەلدە كۇچ-ئىلھام.
ئۇيۇشتۇق ھەر مىللەت خەلقى بولۇپ جەم،
مەنزىلگە يەتمىسەك ئالمايمىز ئارام.

ئات سالدۇق يۇرۇشتىن يېڭى يۇرۇشكە،
توي تارتتۇق يېڭىشتىن يېڭىشكە ھامان.
خۇشاللىق، ھاياجان دىلدا دېكمزدەك،
ياڭرايدۇ شەنىگە تۇغمەس داستان.

1986 - يىل ئەتىياز.

ئالىيجاناب قەلبكە مەدھىيە

ـــ ئۇۋ باڭخەيچە قەھرىمان جەڭچى ۋاڭ ئەنيۇڭغا بېغىشلايمەن.

ئوں توققۇز ياش
بالىلىق دەۋر
ئۇ ـــ ياشلىقنىڭ غورا چېغىغۇ!
ئارمىيە قوينىغا كىرگىلى ساڭا
بىر يىل بولۇپتۇ ـــ
ستاژ ئۆتمۈ
بىر يىل تولۇپتۇ مانا.
ئۆرۈڭ ناھايەت
بىر ئاددىي جەڭچى
بىراق، ئىش ئىزىڭدىن تالاڭ قالدىم،
چاقماق چېقىپ
گۈلدۈرماما گۈلدۈرلىگەندەك
تۇيۇلدى ماڭا.

سېنى كۈيلەيمەن
سېنى داڭلايمەن

ئىش ئىزدىگەندىن
سۆيۈندۈم چەكسىز.
خەۋپ - خەتەرنى
بىلىپ تۇرۇپمۇ
ئۆزۈڭنى ئاتتىڭ
قايىلمەن ساڭا
قايىل خەلقىمىز.
ئەل ئىشى ئۈچۈن
پىداكارلىق بىلەن
سول كۆزۈڭنى تەقدىم ئەتتىڭ.
ئادەملەرنىڭ قەلبىگە
يەزىلەتتىن - خىسلەتتىن
ئەڭ چىرايلىق گۈللەرنى تەرىدىڭ.
ئەلنىڭ ئىشى ئاقسىمسۇن دەپ،
يۈمران تېنىڭنى مەجرۇھ ئەيلىدىڭ.
سېنىڭ روھىڭ
مەڭگۈ ئۆلگىمىز
بىزگە ئەينەكتۇر غۇبارسىز دىلىڭ.
سېنى باتۇر، قەھرىمان دېدىم،
پىداكارلىق بابىغا پۈتۈپ.
سېنى پالۋان، يەڭگۈچى دېدىم،
ئاۋانگارت، ھۈجۇمچى
سىپىدە كۆروپ.

سەن تەڭرىتاغنىڭ باتۇر بۇركۈتى،
سېنى تەرىپلەر ھەر مىللەت خەلقى
سەن تارىمدا ئۆسكەن سۈۋادان،
ئۇلۇغۋار ئوبرازىڭ شۇنداق بۈيۈكتۇر،
شەنىگە ئالقىشلار ياڭرايدۇ ھامان.
باتۇرلۇق ئىش ئىزىڭ،
ياش ئەۋلادلارغا
بولدى شانلىق نەمۇنە.
سېنىڭ روھىڭ بىلەن ياشنايدۇ ئەمدى
گۈزەل خىسلەت، گۈزەل ئەنئەنە.

1985 - يىل 4 - ماي، ئۈرۈمچى.

قاراماي ناخشىلىرى

(چاتما)

سەن قارا ئالتۇننىڭ كانى قاراماي

قاراماي نامىدا ئالتۇن ۋەزنى بار،
سەن چەكسىز چۆللەدكى سېھىرلىك قورغان.
سەن هايات قاينىمى، زامان كەۋسىرى،
كۈندۈزى گۈركىرەپ، تۈنده نۇر چاچقان.

سەن ياشىسەن، دەرەخلەر يېشىك بىلەن تەڭ،
سەن گۈزەل، هۆسنۈڭدىن گۈللەر ئالار رەڭ.
سەنده گۈل همدىغا ئارىلاش ماي همدى،
تۇرخۇنلار ئورماندۇر، كوچىلىرىڭ كەڭ.

سەن ئەسلى ئۇچار قۇش قونمىغان بىر جاي،
قۇربان توڭغۇتنىڭ چۆلى ئاتالغان.
ئەسىرلىك سۈكۈتنى بۇزدى كۈلكىلەر،
ياۋا ئات ئىزىدا ئۆستى گۈلبوستان.

تاش ئۇزره گۈل كۆرۈش قوزغاڭ هاياجان،
چۈلده كۈن چىققانىنى كۆرمەكمۇ هەيۋەت.
بەزىده تومۇزدا يېغىپ قالار قار...
مەنزىرەڭ كۆرسىتەر رەڭمۇزەڭ سەنئەت.

تەبىئەت يوشۇرغان قارا ئالتۇننى،
تاغلاردىن چۆللەرنىڭ تەكتىگە قەدەر.
سەن قوينى كۈنۈتۈن قاينىغان شەھەر،
جەڭگاھسەن غالىبلار قۇچقان شان-زەپەر.

تۈۋرۈكۈڭ زىيالىي، هارماس ئىشچىلار،
قوشۇنۇڭ قىزىل ياش باتۇرلار هامان.
سەن قانات يايدىڭ چۆل ئۈپۈقلىرىغا،
ئىلىم-پەن نۇرىنى بەرگەچ هۇر زامان.

قاراماي ئۆلكەمنىڭ كۆزىسەن نۇرلۇق،
قۇياشتەك چاقنىغىن بولۇپ گۈل چىراي.
مەن كۆيدۇم هۆسنۈڭگە ئەي سېخىي جانان،
سەن بىلەن يۈرتۇم كۆچ تېپىپ بولار باي.

ۋېشكىلار ئورمىنى

ۋېشكىلار ئورمىنىدۇر جەرەن بۇلاق،
هەر ۋېشكا خۇددى تۇرپان مۇنارىسى.

شۇ يەردە تۇتىشدۇ يەرگە ئاسمان،
بۇلۇتلار ۋېشكىلارنىڭ كەڭ سايىسى.

تېشىدۇ يەر كۆكسىنى ئالماس بۇرغا،
يېڭىدىن يېڭى بۇلاق كۆز ئاچسۇن، دەپ.
نېمىت دەپ چاكىلدىغان نە ـ نەلەرگە،
نۇر بىلەن ئوت ئېقىنى تېز ئاقسۇن، دەپ.

بۇرغىلار ئېيتار: نېمىت ھېسابسىز كۆپ،
سانى يوق ئالتۇن دېمەك يەر باغرىدا.
يەر باغرى قاتلام ـ قاتلام خەزىنىدۇر،
بىر دېگىز نېمىت ياتار ھەر ئاغزىدا.

بۇ يەرنىڭ بوزىنى بار ـــ قارا بوران،
سىنايدۇ ۋېشكىلارنىڭ چىڭلىقىنى.
ۋېشكىدىن مەڭ ھەسسە چىڭ نېمىتچىلار،
ئوت سىنار دائىم ئالتۇن جىڭلىقىنى.

*　　*　　*

گۈللىگەن ۋەتىنىمنىڭ نېمىت شەھىرى،
يۈكسەلگەن، سەندە باردۇر چەكسىز ئىمكان.
چاپالىق كۆرەش بولمايى بەخت بولماس،
تاڭ قالسۇن قامىتىگە پۈتكۈل جاھان.

سۆيگۈ بۇلاقلىرى

مىڭ بۇلاق، ئون مىڭ بۇلاق قاينار چىقار،
ماگىمدەك ئېقىن ياساپ، ئىسسىق چېچەپ.
ۋەتەننىڭ تومۇرىغا تاراپ بارار،
ئىگىلىك جىسمىغا جان ئاتا قىلىپ.

نەپىتىنىڭ بۇلقىغى دەپ ئېيتسام ئەگەر،
باب تەرىپ بولمىغۇدەك ئاڭا تۇشلۇق.
ۋەتەنگە مۇھەببىتى نەپىتچىنىڭ،
ياللۇنلۇق يۈرىكىدىن ئاققان ئۇلۇق.

سېلىم بوۋاي

قانداق كېلىپ قالدى شۇ بوۋاي،
چىگگىز تېغى ئېتەكلىرىگە؟
بۇ جەزىرە، ئېزىنتقۇ سايدىن،
نېمە ئىزدەر ئىستەكلىرىگە؟

ئادەم كەلگەن بۇ باققا دېسەك،
ئاشۇ بوۋاي بەلكى تۇنجىسى.
شۇندىن كېيىن كەلدى ئۇ تالاي،
ئۇ بۇ يەرنىڭ بولدى خوجىسى.

قاپاق بىلەن تالاي ئۆيلەرنىڭ،
چىرىغىغا يېڭى ماي قۇيدى.
بۇ مەرد چېۋەر، ئەقىللىق بوۋاي،
كېچىلەرنى نۇر بىلەن يۇدى.

ئۇ ئۆزىنىڭ ئانا تىلىدا،
"قاراماي" دەپ قويدى ئاڭا نام.
نېمەت شەھىرى، سەن ئۇچۇن ئۇ چال،
تۆككەن تالاي تەر تارام-تارام.

ئاشۇ بوۋاي نۇر بىلەن ئوتنىڭ،
سىماسى بولۇپ قالدى تاريختا.
قاراماينىڭ ئالتۇن بابىدىن،
كۆردۇم ئۇنى تۇنجى ۋاراقتا.

ئىشچى قېرىنداش

جۇڭغاردا ئۇچراشتۇق ئىشچى قېرىنداش،
يەر-كۆكنى تاڭ بېزەپ بويىغان چاغدا.
ئاپتاپقا تويۇنغان قولۇڭنى سىقتىم،
ۋېشكىلار كۆك بىلەن سۆيۈشكەن جايدا.

قازغۇچى ماشىنىدا پىشقان شۇ قولدىن،
توك ئۆتتى تېنىمگە ئىسسىقلىق بېرىپ.

شۇ قوللار مىڭ غۇلاچ يەرنىڭ تېگىدىن،
چىقاركەن قارا نۇر، قارا زەر ئېلىپ...

سۆز قاتتى شامالدار، سۆز قاتتى چىغدار،
جىلمايدى يىراقتىن تاغدىكى مۇز ـ قار.
جىلمايدى ئالىيۇمىن قالپاق بېشىڭدا،
گۈل سۈندى سۆزلەپ ئۆز تىلىدا باھار.

سۈرىتىڭ كۆڭلۈمگە سېزىلىپ قالدى،
خوشلىشىش كۆزىدىن ياش ئاققۇرغان چاغدا.
بىز كەتتۇق، يۈرەكلەر قالدى قوشۇلۇپ،
يالقۇنلاپ ئوت مېھرىم قالدى شۇ جايدا.

ئىنژېنېر

كۈندۈزى كېزەر چۆلنى ئىنژېنېر،
كېچىسى ئىشلەر چىراغ قېشىدا.
شۇ چىراغ ئۆچۈپ قالغان كېچە يوق،
كۆپەيگەن ئاقلار شۇڭا بېشىدا.

نادانلار ئەقلىي ئەمگەك ئاسان دەر،
توغرىسىش دانانىڭ دەرد تارتمىقى.
ئەمەلدە ئىزدىنىشتەك تەس ئىش يوق،
مورىغا ئايان ئىسىنىڭ ئاچچىقى.

رەزىللەر، ئەقلىي ئەمگەك شۆھرەتكە
يەتمەكنىڭ دەيدۇ ياخشى ئامالى.
ئەمەلدە ئىلىم تەھسىل قىلماقلىق،
يىگىنىدە قۇدۇق قازماق مىسالى.

ئىنژېنىر بىلىم ئالدى، بىر ئۆمۈر
چەكتى ئۇ نېمەت ئىزدەپ مۇشەققەت.
جاپادىن ھۇجۇملاردىن قورقمىدى،
يولىنى توسالمىدى شۇم تۆھمەت.

ئويلايدۇ جاناننى سېغىنىپ،
ئىنتىلەر راھەتكىمۇ بەرىدە.
بۇ ئېنىق، چۈنكى ئۇمۇ ئادەمغۇ،
قاغايدۇ كۆلپەتنىمۇ بەرىدە.

ۋە لېكىن ئارام بەرمەس غايىسى:
(چۆللەرگە ئورمان ياساش ۋېشكىدىن.)
ئەل ئۇچۇن كۆيۈپ شامدەك ئۆتسە ئۇ،
شادلىنار، گۈل ئۇنىدۇرۇپ ئىشقىدىن.

تاڭ ئېتىپ خىرە قىلدى چىراغنى،
كېچىدەك يوقاپ ھاردۇق چېدىردا.
تۇن بويى توڭۇپ چىققان بارخانلار،
ئاپتاپقا قاقلاندى كەڭ ئېدىردا.

نېفتچى ياشلار

ئالتۇندەك پارلاقتۇر بىزنىڭ بۇ ھايات،
ئالتۇندەك ياشلار كۆپ بىزدە بىغۇبار.
ئۆرلەيدۇ ئۇلار تېز، ئۆرلىگەن كەبى
قارلىق تىك چوققىلار ئۇستىگە شۇڭقار.

سادىكى، شۇملۇقنى بىلمەيدۇ ئۇلار،
باتۇركى، تىنىتەر چۆلنى غەيرىتى.
يۇرىكى قىلىدۇ قىشنىمۇ باھار،
ۋەتەنگە نۇر بېرەر ئەجرى ـ ئەمگىكى.

چىرايى ئاپتاپتا كۆيگەن، قارايغان،
مەڭزىدىن ساغلاملىق قېنى تامىدۇ.
چىداملىق قوللىرى پولاتنى ئېگەر،
كۆزىدىن كەلگۈگە سۆيگۈ يانىدۇ.

مايلىق قۇم ئۇلارنىڭ مېھرىنى تارتار،
قىزغىنلىق قەلبىدە مىسالى گۈلخان.
بۇلدۇقلار قاراماي بۇلاقتەك ئۇرغۇپ،
كەلتۈرۈپ ئىشچانغا بەخت، شەرەپشان.

ھارمايدۇ، ئىشلەيدۇ كۈن ـ تۈن دېمەستىن،
ۋەتەنگە بايلىق ۋە باھار ياغسۇن دەپ.

گاهی ئەۋج ئالدۇرار ناخشا ئۇسسۇلنى،
ياشلىق ۋە مۇھەببەت تەڭلا ئۆركەشلەپ.

تاڭ قالدىم

چۆلدە قەد كۆتۈرگەن ئەي كۆركەم شەھەر،
ھايا‌جان ئىلكىدە كەزدىم كوچاڭنى.
نېمىتچى باتۇرلار شەنىگە ئالقىش
ياغدۇردۇم كۆرگەندە مەھەللە ـ باغچاڭنى.

ۋەتەننىڭ قۇچىقى چەكسىز بېپايان،
ئاسمىنى ئىپار‌دۇر، توپىسى ئالتۇن.
چەكسىزلىك ئىچىدە سەن جۇشقۇن پارچە،
بىراق سەن ھارامەت، تۇگىمەس يالقۇن.

يالقۇنىڭ ئوت ياقماس كىشىڭ قەلبىگە،
سۆيۈنمەس كىم ئەمگەك مۆجىزاتىدىن؟
جەننەتكە ئايلىنىپ قاپتۇ جەزىرە،
تاڭ قالدىم ئادەملەر كارامىتىدىن.

1985 ـ يىل ماي، قاراماي.

خەلقىم

سېنى دەپ ئۆگەندىم،
سېنى دەپ ئىشلەپ،
ساڭا نەپ بېرىشتىن ئۆزگە نىيەت يوق.
مەن سېنى ئويلىدىم، ئويلايمەن خەلقىم،
سېنى دەپ ياشاشتىن ئۇلۇغ شۆھرەت يوق.

مېنى سەن چوڭ قىلدىڭ بېقىپ پەيلەپ،
نۇرىڭدىن كۆچ تايتى جىسمىمدا يۇرەك.
پارتىيە كۆرسەتتى يولنى ـ نىشاننى،
پارتىيە ساڭمۇ، ماڭمۇ يۆلەك.

يېشىڭ تەڭ تەڭرىتاغ يېشىغا خەلقىم،
سەن ئەمگەك، رېھىڭدىن تارىخ يارالقان.
ھۆر لۇكنىڭ ئاشقى بولۇپ ئەزەلدىن،
يېشىڭغا باتۇرلۇق تاجىنى تاقالغان.

ھۇنەرمۇ، سەنئەتمۇ ئالار سەندىن جان،
ئادىتىڭ ئىزدەنمەك ھەم قىلماق ئىجاد.

چاقنايدۇ كۆزۈڭده ئەقىل ـ پاراسەت،
ئالدىڭدا يوق چىگىش، سىرلىق تىلسىمات.

بۇركۈتتەك مەغرۇرسەن، دەريادەك ئويغاق،
ھەقىقەت بايرىقىڭ لەپىلدەپ تۇرغان.
باھاردەك ئىللىق سەن ئېرىندىشلارغا،
دۈشمەنگە نەپرىتىڭ سوغۇق قەھرىتان.

جەڭلەردە، جاپادا خەنجەر ئىرادەڭ،
ئاپەتكە ئەگمىنىڭ يوق ھېچقاچان باش.
سېھرلەر كۆزۈڭنى باغلىيالمىدى،
قەلبىڭدە يالقۇنجاپ يانغاچقا قۇياش.

بەختىمسەن، تەختىمسەن جانىجان خەلقىم،
مېھرىڭدەك چوڭ بايلىق ھەم خاسىيەت يوق.
سېنى دەپ ئىشتا مەن، جەڭدە مەن ئەبەد،
سېنى دەپ ياشاشىم ئارتۇق لەززەت يوق.

1985 ـ يىل، ياز.

بېيدەيخي تەسراتلىرى

(چاتما)

بېيدەيخي قارىغىيىڭ ئوخشار قەلئەگە

بېيدەيخي ياشىنغان كۆك قارىغايلىرىڭ
قەلئەدەڭ مۇستەھكەم، سەلتەنەتلىڭ ھەم.
تىڭ تۇرار دولقۇنلۇق دېڭىز يۇزىدە،
تىڭ تۇرار جىلۇىلىڭ ساھىلدا ھەر دەم.

تىڭ تۇرۇپ كەلمەكتە شەرقتە، قىرغاقتا،
قەد كېرىپ يىلتىزلاپ زامانىدىن - زامان.
تۆۋەنگە — ئاپتاپتا قىزىغان يەرگە،
زەپ قويۇق ۋە سالقىن سايە تاشلىغان.

بار يىراق جايدىكى تەڭرىتاغدىمۇ،
مۇشۇنداق قارىغايلار تۇز ۋە باراقسان.
خرۇستال كەبى مۇز تاغدا، چوققىدا،
خرۇستال كەبى ئاق قاردا ياشىنغان.

تىك تۇرار ۋەتەننىڭ غەربىدە، تاغدا،
تەڭرىتاغ قارىغىيى قەلئەدەك ھامان.
زەربىدە قايتۇرار گۈلدۈرمامنى
كۆكسىدە توسۇلار بوران، شۇرغان.

كۆرگەنتىم چۈشۈمدە دولقۇنۇڭنى

ئاھ، دېڭىز!
تەڭرىتاغ تۇرغان
زېمىندىن كاتتا سەن بىپايان.
قارىسا كۆز يەتمەس چېتىڭگە،
كۆككە سۇ، سۇغا كۆك تۇتاشقان.
ئاھ، دېڭىز! دولقۇنۇڭ ئۆركەشلەر
تەڭرىتاغ چۆپىدەك جۈش ئۇرۇپ،
دولقۇنغا دولقۇنلار ئۇلىنىپ،
توزىسا بىر دولقۇن چېچەكتەك،
بىر دولقۇن پورەكلەر مەۋج ئۇرۇپ.
شامالنار چېچىڭنى تارايدۇ،
دولقۇنلار ئاتىدۇ ساڭا جان.
بېيدەيخي قۇچقىڭ بىر ئەينەك،
تاۋلىنار ئۇنىڭدا كۆك ئاسمان.
سەيلىگە كەلگەنىڭ قاي بىرى،
خالىماس دېڭىزدا ئۇزۇشنى،
ساھىلدا مېڭىشنى ھەم راۋان؟

ئاھ، دېگىز ئادەملەر بىلەن سەن،
مېھرىبان دوست ھەمراھ بولۇپسەن.
مەن كەلسەم تەڭرىتاغ باغرىدىن،
ئاھ، دېگىز ئەيلىدىڭ مەھلىيا.
بېيدەيخې دولقۇنۇڭ ھۆسنىنى
كۆرگەنتىم چۈشۈمدە مەن گويا...

بۇ، ئاشۇ ھەيۋەتلىك شەنخەيگۇەنمىدۇ؟

بۇ، ئاشۇ ھەيۋەتلىك شەنخەيگۇەنمىدۇ؟
قەلبىمگە بۇرۇنلا مەھكەم ئورنىغان.
بۇ جۇڭخۇا مىللىتى غۇرۇرى ـ پەخرى
سەددىچىن سېپىلى باشلانغان ماكان.

سېپىلنىڭ راۋىقى ئېگىز، ھەيۋەتلىك،
بۇ سېپىل ھالقىغان تاغدىن ـ داۋاندىن.
ئەسىرلەر ئۆتسىمۇ تۇرماقتا ئەنە،
كۈچ ئېلىپ تارىخىي يامغۇر ـ بوراندىن.

تۈۋىدە پىرقىرار كەلكۈندەك ئاتلىق،
تاجاۋۇز قىلغانلار چېكەر ھەسرەت ـ غەم،
ئېتىلغان يا ئوقى ئۈچمدا گويا
قىزىل قان يالقۇنى چاقنايدۇ ھەر دەم.

بۇ، ئاشۇ ھەيۋەتلىك شەنخەيگۇەنمىدۇ؟
قەلبىمگە بۇرۇنلا مەھكەم ئورنىغان.
كۆز سالسام يىراقتا، ئېتىز ـ دالغا،
تارىخنىڭ ئۇمىقى ئۇزرە چاڭ ـ تۇمان.

مىڭجيانۇي بۇتخانىسى

ئۇچ بىنا مىسكىن ئۆيى،
تۇرار بۇ تاغدا كۆتۈرۈلۈپ،
مىڭجيانۇي بۇتخانىسى
ئەگرى ـ بۇگرى سەددىچىن بىلەن
تۇرىدۇ يۇزمۇيۇز تەلمۇرۈپ.
شۇ يىللاردا، شۇ ئايال شۇ يەردە جەزمەن
كۆكۈش قىيا تاش ئۈستىدە تۇرۇپ،
قارىغاندۇ سەددىچىنگە تىكىلىپ،
ئېرىنى ئاختۇرۇپ،
ئاھ ئۇرۇپ.
كۆز ياشلار كەتتى قۇرۇپ،
پايانسىز يوللارغا چېچىلىپ.
ھەيۋەتلىك تاغلارغا تۆكۈلۈپ،
ئۆركەشلىك دەريا‌غا قېتىلىپ.

تاۋاپ قىلار سەيلىچىلەر تەلپۈنۈپ،
ئۇزۇلمەي كېلىپ.

قايتا ئەسلىنەر شۇ تەسىرلىك رىتمايەت:
قەدىمكى مىس رەڭ يەلكە پەقەت
قەدىمكى مىس رەڭ يەلكىگە مەھكەم تىرىلىپ،
ياساپتۇ
تەبىئىي ئىستىھكام كەبى ئالامەت،
بىر سەددىچىن سىپىلىنى،
قەد كۆتۈرۈپ.

ساھىلنىڭ قۇمىدىن ئالدىم ئوچۇملاپ

تەكلىماكان قۇمىدىن ئوچۇملىغاندەك،
مەن ئالدىم ناتونۇش
بېيدەيخې ساھىلنىڭ قۇمىدىن،
ئوچۇملاپ قولۇمغا
تەڭرىتاغ باغرىدىكىدەك سەمىمىيەتتە،
سۆيىدۇم ئۇنى ئاۋايلاپ.
بارمىقىم ئارىسىدىن چۈشتى قۇم ئېقىپ،
يۈمشاق دېڭىز ساھىلىغا،

تۆگىمەس ئېقىندەك تارىلاپ،
قۇياش نۇرىدا ئۇنچىدەك جۇلالاپ.
ئالدىمدا مۇز تاغدەك كۆك دېڭىز چاقنار،
ئالدىمدا شۇڭقاردەك ئاق چايكا ئوينار،
بۇ جاي يۇرتۇمدەك رەڭدار،
بۇ جاي يۇرتۇمدەك كۈلەر ـ نۇرلىنار...

سۆيدۇم مەن ئۇنى،
تەڭرىتاغ باغرىدىكىدەك سەممىيەتتە،
شۇنچە يېنىك، ئاۋايلاپ،
سۆيدۇم،
ئۇزاق تەلپۈنگەن بۇ يىراق جاينى،
مۇھەببەتلىك دېڭىز چېگرا سىنى،
سۆيدۇم يۇرتىكىم ئۆيناپ.

1985-يىل ئىيۇل، بېيدەيخې.

بىزنىڭ شىنجاڭ

ئانا يۇرتۇم گۈزەل شىنجاڭ،
بېھىشتەك گۈل ـ گۈلستانىم.
سېغىنىدە كۆز ئېچىپ ئۆستۈم،
سۈتۈڭدەك ئاق دىلىستانىم.

باغار بولسام ئۇرار ئۆركەش،
غۇرۇر دەريا‌سى قەلبىمدە.
كوئىنلۇندەك بۇيۇك قامەت،
ئۇلۇغلۇق بار شۇ خەلقىمدە.

ئۇسسۇل ـ ناخشا ماكانىسەن،
نېمەتلەرنىڭ بۇلاق ـ كانى.
چېچەكلەپ مېۋىلەر بەردى،
كىشىنىڭ ئارزۇ ـ ئارمانى.

كۆرۈپ كەتكەن جاھان خەلقى،
مېنىڭ گۈلزار ماكانىمنى.
تاماشا قىل كۇرەش بەرگەن،
قۇياشلىق ھۇر باھارىمنى.

1985 ـ يىل ئاۋغۇست، ئۈرۈمچى.

ياشنا، يېشىل تۇرپان

سايۇە،
مىنەقە،
ئاھ، قەدىم دىيارىمنىڭ ئۇزۇمى پىشتى،
شاخلىرىنى كۆتۈرەلمەي ئېگىلىپ چۈشتى.
گۈھەر دەك،
ياقۇتتەك،
شېرىن ئۇزۇمدىن مەست بولار كىشى.
دوپپىلار تاۋلىنار
كۆڭلەك يەلپۈنەر،
ئاھ، ئۇزۇمچى قىز كۈلەر قاقاقلاپ،
پەرىلەر ناخشىسى كەتتى جارانلاپ.
ھوسۇلنى ئۇلۇغلاپ،
بايلىقنى قۇتلاپ،
ناخشىدا مەستخۇشلۇق، شادلىق كۈيلىنەر.

ياشنا، رونىق تاپ، ئەي يېشىل تۇرپان،
سەن بوغدا باغرىدا گۈللىگەن بوستان.

1985-يىل ئاغۇست، ئۇرۇمچى.

تەبىئەت ئالدىدا ئادەملەر غالىب

——ئۇلۇغچات ۋە ئوپالدا ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش مۇناسىۋىتى بىلەن.

دەرەخ سىلكىنىپ، زېمىن تىتىرىدى،
تاغلار ئۆرۈلۈپ يەرگە كەتتى چاك.
ئاھ گۈزەل ئوپال، ئەلۋەك ئۇلۇغچات،
ئېزىز يۈرتدىشىم بولارمۇ ھالاك؟

تاملار ئۆرۈلۈپ، ئۆي بولدى ۋەيران،
قانداش قېرىنداش قالدى ماكانسىز.
يەر تەۋرەش شۇنداق مۇدھىش ئاپەتكەن،
ھايات، مال-مۈلۈك كۆمۈلدى ئۇنسىز.

ئۆتمۈشتە ئەگەر تەۋرەپ قالسا يەر،
ئۆلۈم، سەرسانلىق شوربىمز ئىدى.
بۈگۈن جاي-جايدىن دوستلۇق قوللىرى،
ئۇلۇغچات، ئوپال تامان سوزۇلدى.

مەركەز ھال سوراپ ئەۋەتتى كىشى،
كەلدى ياردەمگە پۈقرايۇ، رەھبەر.

كەلدى جەڭچىلەر قۇتقۇزۇش ئۇچۇن،
ئىللىدى ئەلنىڭ قەلبى شۇ قەدەر.

كۆرەش قىلماقتا ئاپەتكە قارشى،
مىڭلىغان ئامما بولۇپ ئۈيۈلتاش.
كادىرلار ئەلگە تىكمەكتە جانىنى،
بولۇپ پىداكار، بولۇپ يۈرتقا باش.

نە قەدەر ياخشى بىزنىڭ بۇ دۆلەت،
نە قەدەر ياخشى غەمخور پارتىيە.
نە قەدەر ياخشى بىزنىڭ ھۆكۈمەت،
نە قەدەر ياخشى بىزنىڭ ئارمىيە.

ئېغىر بولسىمۇ ئاپەت ۋە لېكىن
بىزنى ئەلەمگە كۆمەلمەس پەقەت.
بىز باتۇر جۇڭخۇا ئوغۇل-قىزلىرى،
يۈرتنى قايتىدىن قىلىمىز جەننەت.

پارتىيىمىز بار، ئىشەنچىمىز بار،
پۈتۈن مەملىكەت كۆرسەتتى يار دەم.
غالىب كەلدۇق شۇم ئاپەت ئۈستىدىن،
چۈنكى بىز شۇنداق جۇڭگولۇق ئادەم.

1985-يىل 30-ئاۋغۇست، قەشقەر.

تەڭرىتاغنىڭ شادلىقى

يەنە توي، يەنە بايرام تەڭرىتاغدا،
كۆلمەكتە ئىچ-ئىچىدىن بۇ ئانا تاغ.
بالىسى چۈشمەمدىكەن خۇش ساماغا،
توي ھېسى ئانىسىنى قۇچىا بۇ چاغ.

كەپتەرلەر كۆتۈرۈلدى كۆك ئاسمانغا،
شادلىقنىڭ بۈلۈتلاردىن ئاشقىنى شۇ.
كۈلدۇ ئالتۇن قۇياش شولا تۆكۈپ،
نۇرلاردىن چاچقۇ كېسىپ چاچقىنى شۇ.

گۈل تۆكەر ئېتىكىگە تەڭرىتاغنىڭ،
تەبىئەت ئاشۇ تويدا قۇچاق-قۇچاق.
ئۇلغىيىپ بۇزغۇن چېچىپ گىرۋەكلەرگە،
دەريالار ئېيتىپ كېلەر ئوتلۇق قوشاق.

ئوتتۇز يىل، ئۇنچە ئۇزۇن ۋاقىت ئەمەس،
ۋە لېكىن ئۆزگىرىشلەر ئاسمان-زېمىن.
ئەسرلىك ئىشنى قىلدۇق شۇ يىللاردا،
يېپىندى گۈلدىن لىباس يىراق-يېقىن.

هەر مىللەت شۇنچە قوۋناق بۇ ماكاندا،
يۇكسىلىش ئۈچۈن ئالغا ئاتلىماقتا.
يېپىبكى گۈزەل شىنجاڭ قۇرۇڭلار، دەپ
بىزلەرنى پارتىيىمىز باشلىماقتا.

بايباشاد تۇرمۇش ئېلىپ كەلدى بىزگە،
مەركەزنىڭ باي قىلغۇچى سىياستى.
تەر سىڭىپ، شورتاڭلاردا ئۇنۇپ مايسا
چۆللەرنىڭ ئۆزگەرمەكتە قىياپىتى.

يەنە توي، يەنە بايرام تەكرىتاغدا،
كۈلمەكتە ئىچ-ئىچىدىن بۇ ئانا تاغ.
قىز-يىگىت چۈشمەمدىكەن شاد ئۇسسۇلغا،
توي هېسى ئانىسىنى قۇچسا بۇ چاغ.

1985-يىل سېنتەبىر.

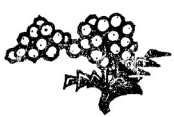

بىلىم نۇرى

ئادەملەر بىلىمسىز تاپالماس رونىق،
تەبىئەت قۇياشسىز بولغاندەك خاراپ.
پەن ـ ئىلىم مەنبۇى ئوزۇق،
ئۇنىڭسىز
كۆڭۈلنى قاراڭغۇ تۇن ئالار ئوراپ.

ئادانلىقنى دىلى كور ، كۆرمەس يىراقنى،
بىلىم نۇر دىللارغا، ئەقىلغە قانات.
بىلىمدە يېشىلەر تىلسىملار سىرى،
ياشنايدۇ ۋەتەن ھەم گۈللىنەر ھايات.

1985 ـ يىل سېنتەبر، ئۇرۇمچى.

خۇش كېلىپسىز، سەنئەتكارلار

ـــ مەركىزىي مىللەتلەر ناخشا ـ ئۇسسۇل ئۆمىكى بىلەن نەنجىڭ
ھەربىي رايونى ئالدىنقى سەپ ناخشا ـ ئۇسسۇل ئۆمىكىنىڭ
شىنجاڭغا ھال سوراپ ئويۇن قويۇش ئۇچۇن كەلگەنلىكى
مۇناسىۋىتى بىلەن.

ئانا يۇرتىمىز ـ دىيارىمىزنىڭ،
قۇتلۇقلاپ ئوتتۇز يىللىق تويىنى؛
كەپسىز مېھمانلار بېيجىڭ، نەنجىڭدىن،
ھىدلاپ سۇت ـ قىمىز، ئالما بۇيىنى.

ئالتۇن كۇز بۇگۇن مېۋىلەر پىشقان،
مول ھوسۇل سىزنى قىلغان شادىمان.
تەكرىتاغ بۇگۇن كېيىپ يېڭى تون،
سالدى سىلەرگە كەڭرى داستىخان.

ئۇيغۇرلار باغقا باشلايدۇ سىزنى،
كىگىز ئۆيلەردە بولغايسىز مېھمان.
پىشۇرۇپ كاۋاپ، تارتىمىز يولۇ،
قوغۇن ھەم تاۋۇز پىچىلار شۇ ئان.

قورۇسىدا قېنى مېھمان بولۇڭلار،
قارشى ئالمىز سىلىپ پايانداز.
ئىلىپ كەپسىلەر بىباھا سوۋغات:
ھايات بەخش ناخشا، شۇنچە گۈزەل ناز...

1985-يىل سېنتەبر، ئۈرۈمچى.

مۇئەللىم، سىز نامسىز قەھرىمان

كەسپىڭىز ئىچۇرۇش بىلىم كەۋسىرى،
دىللارغا غايىدىن يېقىش نۇر چىراق.
دوسكىنىڭ ئالدىدا بوردەك توزۇنداپ،
مۇئەللىم چېچىڭىز بولۇپتۇ ئاپئاق.

ياشلارغا ياشاشنى ئۆگەتتىڭىز سىز،
مېڭىشنى، ئىشلەشنى، چېلىش ـ يېڭىشنى.
شېغىلدىن مەرۋايىت،
تاشلاردىن ياقۇت،
قۇملاردىن قانداقچە ئالتۇن ئىلىشنى.

سىز ـــ باغۋەن، كۆچەتكە ئەجىر سىڭدۈرگەن،
سىز ـــ دېھقان، ئۇرۇقنى تەر تۆكۈپ تەرگەن.
قانچىلاپ شۇڭقارلار بولدى ئۇچۇرما،
ئۆزىڭىز يەم بەرگەن، ئۇسسۇلۇق بەرگەن.

زامانىنىڭ نۇرىدىن كۆڭلىڭىز يورۇق،
كىتابلار ئەقىلنىڭ خەزىنىسى گويا.

سىز دەيسىز بىلىمسىز بولماس كەشپىيات،
كەشپىيات ـ ئىلىمدىن ياشنايدۇ دۇنيا.

سىز دەيسىز ئەل بىلەن گۈللىنىدۇ ئەر،
ۋەتەن دەپ ياشماق شەرەپ ھەرقاچان.
شۇ روھتا تەمەسىز كەلدىگىز ئىشلەپ،
سىز ھامان جاپاكەش نامسىز قەھرىمان.

1985-يىل سېنتەبر.

سۆيۈملۈك يۇرتۇم

شىنجاڭ، شىنجاڭ سۆيۈملۈك يۇرتۇم،
بايلىقى مول ئەجەب ئۆز جايسەن.
شېرىن قوغۇن، ئۈزۈمىڭ بىلەن،
داڭلىنىشقا ھەقلىق، يارايسەن.

شىنجاڭ، شىنجاڭ، ئەي گۈزەل يۇرتۇم،
ئەلۋەك قوينۇڭ شۇ قەدەر كۆركەم.
كۆرسە كىشى ئاشىق بولغۇسى،
ۋادىلىرىڭ مەڭگۈلۈك كۆكلەم.

شىنجاڭ، شىنجاڭ، بەختىيار ماكان،
مىللەتلەرنىڭ قۇۋناق دىيارى.
قولنى قولغا تۇتۇشۇپ مەھكەم،
گۈللەتمەكتە قوينۇڭنى بارى.

شىنجاڭ، شىنجاڭ، مېنىڭ باي يۇرتۇم،
ئىستىقبالى چەكسىز گۈزەل جاي.
ئىسلاھاتتىن سەن قۇدرەت تېپىپ،
كەلگۈسىگە ئاچتىڭ نۇر چىراي.

1985-يىل سېنتەبىر، ئۈرۈمچى.

ئېزىز مېھمانلار

—— مەركىزىي ۋەكىللەر ئۆمىكى شەرىپىگە.

ئۇرۇمچى تويلۇق لىباس كىيىدى قىزدەك،
دەل-دەرەخ، گۈل چېچەكلەر شۇنچە رەڭدار.
شادلىقنىڭ دېڭىزىغا چۆمدى شىنجاڭ،
خەلقىمىز ناخشا ئېيتىپ ئۇسسۇل ئويناڭ.

مەركەزدىن كەلدى قۇتلاپ مېھمان بۇگۈن،
گۈل سۇنۇپ ئوتتۇز يىللىق مەرىكىگە.
نەزىرى چۈشتى ئىللىق جۇڭنەنخەيىنىڭ،
كوئىنلۇن، تەڭرىتاغنىڭ ئېتىكىگە...

ھايا جان باستى مېنى شۇ مىنۇتتا،
نېمىشقا شېئىرىمنى قىلماي تەقدىم.
مېھمانلار، خۇش كېلىپسىز شەرەپ ئېلىپ،
ئەل بەختى مېنىڭ بەختىم، مېنىڭ پەخرىم.

مېھمانلار، قەدىردانلار، ئېزىز دوستلار،
يۇرتۇمدا كۆپرەك تۇرۇپ، كۆپرەك كۆرۈڭ.

يۇلتۇزلۇق ئاسمىنىنى، قۇچقىنى،
سەيلە قىپ، قاينامىلاردا ئەركىن ئۇزۇڭ.

شەرەپلىك ئوتتۇز يىللىق مۇساپىمىز،
نۇسرەتكە، ئۇتۇقلارغا پەۋەس تولغان.
پارتىيە تۇغۇرۇكمىز، خەلق يۈلنىپ،
ئادىللىق، دانالىقتىن ئۈرە بولغان.

شادلىقنىڭ قاينىمىدۇر ئىلى-تارىم،
ھەر مىللەت ياشار ئىشلەپ پاراغەتتە.
مېھمانلار، بىللە ئويناپ قۇتلۇق تويىنى،
شادلىققا شادلىق قوشۇڭ بۇ سائەتتە.

1985-يىل 29-سېنتەبر، ئۈرۈمچى.

گۆھەر زېمىندا توي

توي بۇگۈن شىنجاڭدا ــ ئانا ماكاندا،
گۈل دېڭىز، بايراقلار جىلۋىسى ئوتقاش.
مۇقامدا كۈيلىنەر شادلىق، تەنتەنە،
كەلدى قوش توي، كۈلۈپ ئۆرلىدى قۇياش.

داپ چالدى تاغ كىيىپ بادام دوپپىنى،
دەريالار تولغىنىپ چۈشتى ساماغا.
يەلپۈندى شەپەقنىڭ رەڭدار كۆڭلىكى،
گۈلشەنلەر خۇش ئىپار سەپتى ھاۋاغا.

ياڭرايدۇ كۈي ـ ناۋا تەرەپ ـ تەرەپتىن،
بۇ كۈيدە بار بەخت، ئارزۇ ھاياجان.
بۇ كۈيدە بۇلبۇلنىڭ خەندانلىرى بار،
بۇ كۈيگە ئۇن قاتار شاۋقۇنلاپ ئورمان.

بەن باقسام تويدىكى ھۆسنۈڭگە شىنجاڭ،
كۆكسۈمدە ئىلھاملار ياسايدۇ قىيان.
زۇمرەتتەك باغلىرىڭ، ئالتۇن تاغلىرىڭ
جىلۋىسى بەختىڭنى قىلار نامايان.

كۆلسەن مەرىپەت نۇرلىرى ئىچرە،
كۆلسەن ئىناقلىق گۈللىرى ئىچرە.
كۆلسەن، ياراتسا قۇچاقلىرىڭدا،
قۇرۇلۇش، ئىسلاھات يېڭى مەنزىرە...

ئاننىڭ سىماسى بار قامىتىڭدە،
جەڭچىنىڭ جۇرئىتى جاسارىتىڭدە.
پىكىرلەر گۈل ئاچقان پاراسىتىڭدە،
ئالىمنىڭ ئەجرى بار ماھارىتىڭدە.

سەندە بار ئەبەدىي تۇگىمەس بايلىق،
سەندە بار سوۋۇماس مېھىر — ئۇ گۈلخان.
پارلار خەلق ئارزۇسى ھەربىر تېڭىڭدا،
گۈزەللىك، يېڭىلىق بولۇپ نامايان.

جۇت بېسىپ بۇلۇتلار بولۇشقاندا جەم،
شۇبرغان ھۇشقۇيتقان پەسللەردە ھەم.
ئۆستۇردۇڭ گۈللەرنى قوينۇڭدا ئاسراپ،
تارتسامۇ تىترىمەي، تالاي دەرد-ئەلەم.

مېھرىڭنى تومۇزنىڭ ئاپتېپى دەيمۇ،
ئەي شىنجاڭ كەلگۈسىڭ ئوخشايدۇ تاڭغا.
شەپەققە يېزىلار بەختىڭ قامۇسى،
بىز ئىگە بولمىز قاناتلىق ئاڭغا.

سغماس مىڭ داستانغا سېنىڭ تەرىپىڭ،
قەلبىمنى تۇتىمەن تويۇڭدا ساڭا.
بەختىڭنى قۇتلۇقلاپ ئانا، ئېگىلدىم،
كۈن كۆزۈڭ بىلەن شاد باققاندا ماڭا.

1985 - يىل ئۆكتەبر.

شانلىق پويىز

—— ئۇرۇمچى تۆمۈرىول ئىدارىسى بېيجىڭ پويىز ئەترىتىنىڭ بېيجىڭغا قاتنايدىغان پويىزلارنى ناھالاپ سېلىشتۇرۇشتا "ئۇدا ئۇچ قېتىم بىرىنچى" بولغانلىقىنى بۇ شېئىرىم بىلەن تەبرىكلەيمەن.

قار لەپىلدەپ ياغقان چاغ خۇش خەۋەرنى ئاڭلىدىم،
بوپتۇ يەنە بىرىنچى "بېيجىڭ" ناملىق بۇ ئەترەت.
بۇ شىنجاڭنىڭ شەرپىي، ئىپتىخارى، غۇرۇرى،
تەبرىكلەيمەن سىلەرنى ئىزھار قىلىپ مۇھەببەت.

"قىزىل بايراقلىق پويىز" ۋە "مەدەنىي پويىز" دەپ،
ئاتاق بەردى دەۋرىمىز، ئەترىتىڭلار شەنىگە.
يولۇچىنىڭ ئۆز ئۆيى — ماكانىدەك ئىللىق، خۇش
پويىز ئىچى ئايلانغان دوستلۇقنىڭ گۈلشەنىگە.

ئۆكسىمەيدۇ تەبەسسۇم كىشىلەرنىڭ چېھرىدىن،
كۆپچىلىكنىڭ غېمىنى ئۆز غېمىڭلار بىلگەچكە.
مۇلازىمەت سۈپەتلىك، يۇكسەكلىككە چىقىپتۇ،
كېچە-كۈندۈز تەر تۆكۈپ سىلەر جاپا چەككەچكە.

ۋەتەنداشلار ياقتۇرار سىلەر سۆيگەن پويىزنى،
مىننەتدارلىق ئۇلارنىڭ يۈرىكىدىن تاشماقتا.
ھەممە مىللەت ياشلىرى ئۇلگە قىلدى سىلەرنى،
ھەممە سەپنىڭ سىلەرگە مۇھەببىتى ئاشماقتا.

تەبرىكلىدىم سىلەرنى بۈگۈن كېلىپ بۇ يەرگە،
تۆتىنچى رەت بىرىنچى بولغايسىلەر كېلەر يىل.
يەنە شاراپ ئىچكەيمەن مۇبارەكلەپ ئاشۇ چاغ،
سۈنۈپ رەڭدار گۈلدەستە كۈيلەر مەردنى تەشنا دىل.

1985 ـ يىل 30 ـ نويابر، ئۈرۈمچى.

پەنگە مۇھەببەت

ئىلىم-پەن سۆزى نۇر چاچىدۇ، چىللاپ
بېھىساب ئادەمنى ئۆرلەشكە ھامان.
ئۇنىدەيدۇ ئىزدىنىش، تەتقىق قىلىشقا،
مەردانە ئىلگىرىلەپ ئاتلاشقا داۋان.

پەن راۋاج تاپقۇزار جەمئىيەتنى ھەم،
ئىنسانلار تۆھپىسىن قىلار نامايان.
ھېچ نەرسە ياشالماس پەندىن ئايرىلىپ،
باغلانغان ئۇنىڭغا جىمى جان-جاھان.

پەن كېرەك باشقۇرۇش، ئىش يۈرگۈزۈشتە،
ئايرىلسا ئۇنىڭدىن بېيىماس دېھقان.
ئۇ بۇلاق، ۋەتەننى گۈللەندۇرۇشتە،
بولمايدۇ ئۇنىڭسىز زامانى دەۋران.

ھاۋادەك زۆرۈركى بىلىم ئادەمگە،
پەن ئەھلى ھۇرمەتكە ئىگە ھەرقاچان.
پەننىڭ زەر ئاچقۇچىن قوللارغا ئالساق،
ئىستىقبال تاك كەبى قىلىدۇ جەۋلان.

1986 - يىل يانۋار، ئۈرۈمچى.

سەنئەت گۈلى

—— «تارىم» ژۇرنىلىنىڭ 300 - سانى نەشر قىلىنغانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن.

جاڭنەندەك گۈزەل تارىم بويلىرى،
ساڭا گۈزەل نام ئاتا قىلىپتۇ.
«تارىم»، جىلۋىلىك، شېرىن سەھىپەڭ
تارىم سۈيىمدەك جۇشقۇن ئېقىپتۇ.

ئانا ۋەتەننىڭ گۈزەل باغرىدا،
«تارىم» چىرايلىق بىر سەنئەت گۈلى.
خانتەڭرىگە خاس ئۆسلۈب، رەڭ بىلەن
سىزىلار ئۇندا يۈرتىمىز ھۆسنى.

تالاي يازغۇچى، تالاي شائىرنى
يېتىشتۈردۇڭ سەن پەرۋىش قىلىپ.
ئۇچ بۇز گۈلدەستە سۈندۇڭ ئېلىڭغا،
ئىجاد بىغدا ياشناپ ئېچىلىپ.

مۇشۇ شېئىرىم ساڭا تەبرىكىم،
خۇش هىدىك بەرسۇن ئەلگە زوق، غەيرەت.
ۋەتەن قوينىغا تولۇپ ئېچىلغىن،
باسمىسۇن ئەلنى هېچقاچان غەپلەت.

1986 - يىل يانۋار، ئۈرۈمچى.

تەڭرىتاغقا يېڭى مەدھىيە

—«تەڭرىتاغ» ژۇرنىلىنىڭ دۇنياغا كەلگەنلىكى مۇناسىۋىتى بىلەن.

ئەي تەڭرىتاغ،
ئاق چاچ بېشىڭ كۆككە تاقاشقان.
باغرىڭ گۈلشەن،
مىلەر سېنىڭ داڭقىڭنى جاھان.

قاينار بۇلاق، گۈلدۇرلەيدۇ شارقىراتمىلار،
مىسلى زۇمرەت ئارچا ـ قارىغاي ياپيېشىل ئورمان.
يۇز ئاچىدۇ سەندە دائىم يېڭى مەنزىرە،
ئالتۇن، كۈمۈش، گۆھەر قىلغان قوينۇڭنى ماكان.

تاغلار مەزمۇت، ئادەملىرىڭ مەزمۇت تېخىمۇ،
گۈللەر ئېسىل، ئاي يۈملاق ئاقىرىپ تولغان.
سۆيسەم ـ سۆيسەم سېنى سۆيگۈم تۈگمەس، قاينار،
ئەي ئانا تاغ يۈرەك ـ باغرىم ساڭا چېتىلغان.

ناخشا - ئۇسسۇل يۈرتسىنىڭ كۆيى - ئۇسسۇلى گۈزەل،
رەڭدار سۈرەت سەنئەت بېغى گۈللەپ - ياشنىغان.
مەن كۆيلىسەم تەڭرىتاغنى يېڭى ناخشدا،
دولقۇنلىنار دەريا بولۇپ چەكسىز هاياجان.

خويمۇ ئىللىق يەلپۈپ تۇرار باهار شامىلى،
خويمۇ يارقىن ئالتۇن ئاپتاپ كۆلگەن - چاقنىغان.
تىلەيمەنكى قارلەيلىسى تەڭرىتاغ ئۆزرە،
پورەكلىسۇن هۆسىن تۇزۇپ زامانىدىن - زامان.

1986 - يىل ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

ياشلار ئوقۇ ياشلىقىڭدا

يىل قايتمايدۇ،
قايتمايدۇ ھەم ياشلىقمۇ،
ئوقۇ - ئۆگەن ياشلىقىڭدا ئەي ياشلار.
ئىستىقبالىڭ دەرۋازىسى مەكتەپتە،
ئوت يۈرەك مۇئەللىملەر يول باشلار.

ياشلىق دېگەن باھاردۇر ئۆمۈرنىڭ،
يىلنىڭ ئىشى باشلىنىدۇ باھاردىن.
قۇرۇق گەپ، ئوي، ۋەسۋەسگە بېرىلمە،
يول ئېگىز - پەس، پۈتلىشىسەن بىكاردىن.

تاپار ياشلىق چەكسىز بايلىق بىلمەدىن،
تاپار ۋەتەن مېھرىدىن ھەم شەرەپشان.
ساقلار بىلىم ياشلىقىنىڭمۇ قەدرىنى،
غايە چىراغ ياشلىق ئۇچۇن ھەرقاچان.

پەرۋاز قىلغىن قانات ياساپ بىلىمدىن،
كۆتەر ۋەتەن، كۆتەر سېنى كەڭ ئاسمان.

ئەلگە قەلبىڭ بەرسۇن نۇر ۋە ھارارەت.
ئىجاد يولى، ئۆرلەش يولى بىپايان.

بىل ئۇنچىلا ئاسان قولغا كەلمىگەن،
ئوقۇيدىغان مەكتەپ، ئىمكان ۋە زامان.
كۆرۈندۇ باقساڭ ئارتقا بۇرۇلۇپ
باسقان يوللار، چەككەن جاپا،
ئاققان قان.

باق يىراققا،
تاغلارنى كۆر، باغنى كۆر،
ۋەزىنىنى سەر يەلكەڭدىكى يۈكلەرنىڭ.
ئوقۇغۇچى بول ھاياتتا، ئىزدەنگىن،
غېمىنى قىل ئالدىڭدىكى كۈنلەرنىڭ.

ياشلىق پەسلى ــ ئۈمىد پەسلى، ئەجىر قىل،
ئۆگەن ھەقسىز نەپ بېرىشنى باھاردىن.
تۆھپە يارات، پايدا ـ شۆھرەت ئىزدىمەي،
ئاتقان ئوقۇڭ ئاداشمىسۇن نىشاندىن.

1986 ـ يىل ئەتىياز، ئۈرۈمچى.

ئالتاي لىرىكىسى

(چاتما)

يېشىل ئالتاي

ئالتاي سېنى تاغلار ئوراپ تۇرۇپتۇ،
گۈل بويۇگىنى باغاشلاپتۇ كۆك ئورمان.
ئايغىدا قىران سۈيى دولقۇنلار،
ئىككى قاشتا ئەلۋەك قىشلاق جاي ئالغان.

ئالتاي ئۆزۈڭ تاشلىق شەھەر ۋە لېكىن،
تاغلىرىڭ كۆك، سۈلىرىڭ كۆپ، يېرىڭ باي.
قۇچقىدا مەدەنىيەت گۈللىگەن،
چېگرادىكى بىر شەھەرسەن گۈل چىراي.

كۆزنى تارتار، دىلنى تارتار مەنزىرەڭ،
سەن يايلاقلار كۆركى گويا چاقنىغان.
سەن سۈت ـ قىمىز، شېئىر ـ كۈينىڭ قاينىمى،
مالچىلارنىڭ قۇت ماكانى يايرىغان.

كۆرۈنۈشلەر مەست قىلىدۇ يۈرەكنى،
دالالىرىڭ رەڭدار گىلەم بىپايان.
باغرىڭ گويا گۈزەللىكنىڭ ئالىمى،
يېڭى هايات جۇشقۇنلىغان، قاينىغان.

ئالتاي ئۆزۈڭ يېشىل ياقۇت، جۇلالىق،
ئانا يۇرتىمنىڭ ئۈپۈقىدا نۇر چاچقان.
ئالتاي ئۆزۈڭ گۆهەر قاچا، هېكمەتلىك،
قوينۇڭ چارۋا، زەر ـ كۈمۈشكە لىق تولغان.

ئالتاي سېنىڭ جىلۋە قىلغان بۇگۈنىڭ،
قىزغا ئوخشار تولۇپ يەتكەن بويىغا.
ئالتاي ئەتەڭ قاماشتۇرار كۆزلەرنى،
ئالتۇندىن تاج كىيەرسەن ئەل تويىدا.

گۈزەل قاناس كۆلى

بىلەمسىز، قاناسنىڭ گۈزەللىكىدىن،
زوق ـ هۇزۇر ئېلىشقا كەلدىم قانچە رەت؟
چوڭ قىزىل بېلىقنىڭ رەۋايىتىمۇ،
قوزغىتار ئۆزگىچە هەۋەس ـ مۇهەببەت.

خالىماس كىم بۇندا سەيلە قىلىشنى؟
بېلىقنى كۆرۈشنىڭ ئۆزى بىر شادلىق.

خالىماس كىم سىرلىق چۈمبەلنى قايرىپ،
ئۇزۇپ كۆلدە مەست بولۇشنى تاتلىق؟

سۈپسۈزۈك گۆھەرگە ئوخشايدۇ قاناس،
يېشىل تاغ، كۆك ئورمان ئارا چاقنىغان.
ھېكمەتلىك ئەينەككە ئوخشايدۇ قاناس،
يۇز ئاچقان سۇ ئىچرە بۇلۇت ۋە ئاسمان.

ئۇندا يوق دەريانىڭ قاينام ھەيۋىتى،
يوق دېڭىز دولقۇنلار ئۇرغان مەنزىرە.
ۋە لېكىن نازۇك بىر لەۋەنلىك بىلەن،
دىللارنى سالىدۇ قاناس لەرزىگە.

كۆك قارىغاي كۆككە بوي سوزۇپتۇ قاشتا،
كۆك چۆپلەر كۆكەرتكەن چوققا-قىيانى.
ھۆپپىدە قاپلاپتۇ ئەتراپنى گۈللەر،
ياۋا غاز، تۇرنىلار يارار سامانى.

قاناس سەن ئەجەبمۇ كۆركەم، ئاجايىپ،
قاناس سەن ئەجەبمۇ جىمجىت بىغۇ بار.
ھۆسنۈڭنى قانغۇچە قىلدىم تاماشا،
بېلىق راۋىقىدا سۈمۈرۈپ ئىپار.

جەسلەتلىك گۈزەللىك بولغاچقا سەندە،
ئىنسانغا تۇيۇلۇپ كەتمەيسەن يىراق.
قايتىشنى ئۇنتۇيدۇ ساياھەتچىلەر،
يېقىلىپ كۆڭلىگە ۋەسلىڭدىن چىراق.

ئاھ، قاناس، ئۇنچە سەن ۋەتەننىڭ گويا
ئانىلىق ئەڭنىنى بېزەپ چاقنىغان.
ئاھ، قاناس، سۈپسۈزۈك ئەينەكسەن گويا،
چېگرىنىڭ ھۆسنىنى قىلغان نامايان.

رەڭدار يايلاق

چەكسىز رەڭدار زىلچىدەك، ياكى
گۈلشەن ئوخشاش نۇردىن ئىچكەن ھەل،
نەپىس كەشتە كەبى گويياكى،
تەڭرىتاغنىڭ يايلىقى گۈزەل.

تىزما تاغلار ئۇنىڭغا سېپىل،
ئورمانلىقلار توسۇق ۋە ئۆتكەل.
گىيا-گۈللەر لىباس مىسالى،
دەريا-بەلباغ باغلاش ئۇچۇن بەل.

بۇ يەرلەرنىڭ ھاۋاسى خۇش بۇي،
شامالىرى ئېيتىدۇ غەزەل.

رەڭدار بۇلۇت چاقنار كۆكىده،
گۈللىرىدىن تامىدۇ ھەسەل.

يىگىتلىرى شۇڭقارىدەك غەيۇر،
قىزلىرى گۈل ـ كۆلگەن ھەر مەھەل.
چار ۋىچىنىڭ ماكانى يايلاق،
مەست قىلغۇدەك سۇرەتتۇر گۈزەل.

سۇ ـــ ھايا تلىق كەۋسرى سەن

ئاھ زۇمرەت سۇ،
ھايا تنى ياشىنتار سۇت ـ كەۋسەر سەن ھەر دەم.
ئىنسانلارغا چېچىلغان
شىپالىق زەمزەم.
يەر ساڭا ھاجەتمەن
موھتاج تاغ ـ قىيا،
ئايتابقا، ھاۋاغا ئوخشاشلا گويا.
ئايرىلالمايدۇ
جىمكى شەيئىلەر سېنىڭدىن بىردەم.

بارچىگە جانلىنىش ئاتا قىلسەن،
ھەممىلا ھايا تلىق تەبىئەتكە ھەم.
كىيگۈزىسەن يېشىل تون ـ لىباس،
بولۇپ پايانسىز زېمىنغا ھەمدەم.

* * *

سۇ بولسا نەدە،
بېشىللىق شۇ يەردە،
يۇز ئاچار يۇز خىل رەڭ،
جىلۋىلەر كۆركەم
قىلىدۇ جۇشقۇنلۇق ـ گۈللىنىش جەۋلان.
ئېتىز، باغقا سېنى باشلىسام،
يۈرىكىمنىڭ قاتلاملىرىدا
دولقۇنلىنار قاينام ھاياجان.
تەبىئەتنى مەدھىيىلەيمەن،
ھاياتلىقنى كۈيلەيدۇ نەزمەم.
كۈيلەيمەن تېخىمۇ ئابىھاياتنى —
ھاياتنى ياشارتقۇچ سۈتنى دەممۇدەم.
كاشكى،
تېنىمدىكى قان،
تامچىلىسا،
سىڭسە ئىدى ھەم،
گۈل باھارنىڭ يامغۇرى بولۇپ،
ئانا يەرنىڭ باغرىغا شۇ ئان.

1986 ـ يىل ئىيۇل، ئالتاي.

ئەزىمەتلەر بەيگىسى

ـــ پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى ۋە گوۋۇيۈەنىنىڭ سەمىمىي غەمخورلۇقىدا، مەملىكەتلىك 3 - نۆۋەتلىك ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەنئەنىۋى تەنھەرىكەت يىغىنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مەركىزىدە ئۆتكۈزۈلگەندە ئىلھامىم تاشقىنلاپ، قولۇمغا ئىختىيارسىز قەلەم ئالدىم.

ئالتۇن بەسىل ئالتۇن نۇردا چاقناپ بۇ شەھەر،
مىسلى چۆچەك دۇنياسىدەك تاۋلاندى ھەيۋەت.
يۇزلەردە گۈل، كۆڭلەكلەردە چىمەن جىلۋىسى،
ئىمارەتلەر، يوللار گويا رەڭگارەڭ سۈرەت.

بۇندا مىللىي تەنتەربىيە تۇزدى كەڭ مەيدان،
ئەللىك ئالتە مىللەتتىن جەم بولدى ئەزىمەت.
تولدى مىللىي تەنتەربىيە مۇنبىرى گۈلگە،
داستان بولدى ئىتتىپاقلىق، مېھرى - مۇھەببەت.

لەپىلدەتتى بوغدا نۇرلۇق شەپەق تۇغنى،
بوغدا كۆلى تۇتتى زۇمرەت قەدەھنە كەۋسەر.

ناخشا ـ ئۇسسۇل يۇرتى، يىپەك يولى قاينىدى،
ئاچتى قۇچاق مېھمانلارغا سەھرا ۋە شەھەر.

خۇش كېلىپسىز، تىيەنئەنمېندىن نۇر ئېلىپ دوستلار،
جۇيزىجۇنىڭ مەنزىرىسى، جىلۋىسىنى ھەم.
خۇش كېلىپسىز، چىيەنتاڭجياڭدىن شاۋقۇنلار باشلاپ.
ھمالايا گۈلى ئىپار چاچتى دەممۇدەم.

گۈزەللىككە ئامراق مىللەت ياشايدۇ گۈزەل،
ئەنئەنىۋى تەنتەربىيە ئەلگە قوشار شان.
مەردلەر يۈكسەك سەۋىيە ۋە خسلەت ياراتسۇن،
نۇرەك بارسۇن خۇش خەۋەرلەر بېيجىڭغا شۇ ئان.

1986ـيىل ئاۋغۇست، ئۈرۈمچى.

مەرىپەت ئۇيۇقىدا ياندى چولپان

كۆتۈشلەر ئىلكىدە ئۆتتى كۆپ زامان،
ئۆتتى ھەم زېمىننى يۇيۇپ سەل - تۇپان.
خەلق ئارزۇ ئەيلىگەچ قوللاپ پارتىيە،
مەرىپەت كۆكىدە چاقنىدى چولپان.

مەرىپەت كۆكىدە چاقنىدى چولپان،
زۇلمىنىپ باقتىممەن ئاڭا سۆيۈنۈپ.
ئارزۇ بوستانلىرىم كەتتى چېچەكلەپ،
ئىللىق قۇت يامغۇرى باشقا تۆكۈلۈپ.

چاڭ باسقان چولپانىنىڭ يۈز - كۆزىنى يۇيۇپ،
چاقناتقان دالالار سىرگە كۆپ رەھمەت.
پاراسەت، ئوي - پىكىر ۋە ئىشچان بىلەك
ھارمىسا، كۆرمىگەي ھېچ زىيان - زەخمەت.

چىن مېھنەت يولىدا ئاققان تامچە تەر،
مىڭ يىللىق بىمەنە چۈقاندىن ئەۋزەل.
ھەقلىق پەخرىمىزدۇر يۈسۈپ كەبى ئەر،
يۇرۇڭلار! كەلگۈسى بېھىساب گۈزەل.

1986 - يىل 27 - ئاۋغۇست، قەشقەر.

بۇ كىتاب

ئىنسانلار يارلىپ قىلىدۇ پىكىر،
پىكىرلەر ئانىسى تۇغۇر بىلىمنى.
سانسىز ئىزدىنىشلەر، سانسىز يېڭىلىش،
توغرىلاپ كەلمەكتە ئىنسان ئېڭىنى.

پىكىرلەر دېڭىزى تەكتىگە شۇڭغۇپ،
جاۋاھىر سۈزۈپتۇ شۇ يۈسۈپ بۇۋام.
ئون ئەسىر بۇرۇنقى ئىنسان پىكرىنىڭ،
جەۋھىرى بۇگۈنمۇ قىلدى بىزنى رام.

ئون ئەسىر ئۆتكەندە ئوقۇپ سۆيۈندۇم،
دانالىق تەختىدە ئۇ ئىكەن سۇلتان.
پىكىر يوللىرىمنى يورۇتۇپ بارار،
تال-تال نۇرى بىلەن چاقنىغان چولپان.

ئون ئەسىر مۇقەددەم يېزىلغان كىتاب،
ئۆگەن دەيدۇ بىزگە قىلىپ چىن خىتاب.
مەرىپەت كۆكىدە قاقايلى قانات،
ھاۋامۇ سۈپسۈزۈك، يېقىملىق ئايتاپ.

1986-يىل 12-ئاۋغۇست، قەشقەر.

شىخەنزە

ھەر كۆرسەم يەنىلا كۆرگۈم كېلىدۇ،
يۈرىكىم باغلانغان ساڭا شىخەنزە.
خوشلىشىپ كەتسەممۇ كەتمەس ئالدىمدىن،
سەندىكى يېشىللىق، رەڭدار مەنزىرە.

ئېسىمدە بۇ يەرلەر ئىدى چۆل ـ قاقاس،
ئېسىمدە قومۇشلۇق، يۇلغۇن ۋە قۇملۇق.
سەن مەردلەر يۇرۇشى، ئەمگەكلىرىدە
يارالغان، دۇنياغا قان ـ تەردىن تولۇق.

گۈل پۇرار ئەمدىكى شامالىرىڭدىن،
بۇلبۇللار بېغىشلار جانغا لەززەتنى.
سەن يېشىل بىر دېڭىز، چېكى كۆرۈنمەس،
قۇچىقىڭ ئەسلىتەر ماڭا جەننەتنى.

سەن ئىجاد ھېكمىتى، ئەجىر گۈلشىنى،
بىر ئىشەنچ كۆڭلۈمدە چاقنار دەممۇدەم.
چۆللۈكلەر يارىلىش يولۇڭدا شۇنداق،
گۈزەللىك دۇنياسىغا تاشلايدۇ قەدەم.

1986 ـ يىل ئۆكتەبر.

جۇڭغارغا پۇتۇلدى قانات

—— شمالىي شىنجاڭ تۆمۈرىولىدا شىخەنزىگە پويىز قاتنىغانلىقىنى تەبرىكلەش مۇناسىۋىتى بىلەن.

توپلاندى، يامرىدى ئادەم كەلكۈنى،
تۆمۈرىول چېتىگە شۇنچە شاد-خۇرام.
ئانار رەڭ جىلۋىلىك مەڭزىلىرىدىن،
ئاقاتتى بەختىيار ياش تارام-تارام.

تۆتىنچى ئۆكتەبىر شادىيانە كۈن.
شىخەنزە شەھىرىگە پويىز قاتنىغان.
جۇڭغارغا پۇتۇلدى قايرىلماس قانات،
تارىخىي بۇرۇلۇش بۇ — نۇر چاقنىغان.

شىمالغا يول ئالغان تۇنجى پويىزدا،
ئولتۇردۇم كۆز سېلىپ دالىغا، تاغقا.
ئادەملەر سىزماقتا يېڭى خەرىتە،
ئايلىنار چۆل-زاۋۇت، ئېتىزغا، باغقا.

تۆمۈر ئات چاپىدۇ دالا-يايلاقتا،
شىمالنىڭ ئەتىسى كۆرۈندى پارلاق.
باي شىنجاڭ ئاچىدۇ يېڭى مەنزىرە،
يۈكسىلىش ئەپكەلگەن ھايات بەڭ قۇۋناق.

ئېھ، ئانا تەڭرىتاغ، سۆيۈملۈك شىنجاڭ،
ئۇچتۇڭسەن غايەڭدىن ئېلىپ كۈچ-ئىلھام.
يايرىتار ئىسلاھات مېۋىسى دىلنى،
ساقلاڭ ئىشكى ئېچىلدى داغدام.

1986-يىل 4-ئۆكتەبىر، شىنخەنزە.

پارتىينىڭ مۇنەۋۋەر پەرزەنتى

—مۇنەۋۋەر سۆت توشۇغۇچى ئەن چېڭمىڭغا مەدھىيە.

سەھىپىلەر قۇرلىرىدىن،
ئۇچقۇر رادىئو دولقۇنلىرىدىن،
بىلدىم مەن نامۇشەرىپىڭنى،
ئەي چارچىماس يولداش.
شەھەر خەلقىنىڭ ماختاشلىرىدىن،
سۆھبەت يىغىندىكى ئەمگەك نەمۇنىچىلىرىنىڭ
گۈلدۇراس ئالقىشلىرىدىن،
ئاڭلىدىم تەرىپىڭنى،
تونۇدۇم سېنى،
كومپارتىيەمزنىڭ ئاددىي ئەزاسى—
ئىشچان قەرىنداش.
سەندە بار پارلىغان غايە ئەبەت.
ئاجايىپ تەسىرلىك ئىش ئىزلىرىڭ،
سەندە بار ئالىيجانابە پەزىلەت.
يۈرىكىڭ قىپقىزىل مىسالى ئوتقاش،
خەلقتە مېھرىڭ ئىللىق زەر قۇياش.
ياتقاندا ئادەملەر تاتلىق ئۇيقۇدا،

ماڭسەن ئىزغىرىن شامالدا،
نەشتەر دەك سوغقىموۋ سەن بەردىڭ بەرداش.
ئادىتىڭ ــ رىكشا ھەيدەپ،
سەھەر نىڭ تۇنجى ناخشىسىنى توۋلاش.
يەتكۈزسەن مېھرى ـ مۇھەببەتنى،
كۇرسىڭ ئائىلىگە كۆيۈنۈپ،
كوچىمۇكوچا، ئۆيمۇئۆي يۈرۈپ.
ھەر مىللەت خەلقىغە بولۇپ قەلبداش.
بىرسەن ئاغرىق مومايىنىڭ
سۈتىنى ۋاقتىدا ئاپىرىپ.
قويسەن ئۆينى سۈپۈرۈپ،
تامقىنى ئېتىپ، كىرىنى يۇيۇپ.
ئۆز ئاتاڭغا يېزىلغان سۈتنىمۇ
كېسەل بالىغا بەردىڭغۇ ئۆتۈنۈپ،
مۇھەببىتىڭ چوڭقۇر قاينامغا ئوخشاش
سۆزلىرىڭدىن يايرايدۇ دىل سۆيۈنۈپ،
يۈلتۈزلار كۆچۈپ، نۇرلىرى ئۆچۈپ،
ئاي ئولتۇرۇپ،
چىقىپ قۇياش.
ئۆتتى، ئۆتكۈزدۇڭ شۇنداق،
يىگىرمە ئۈچ يىلنى بىر كۈندەك كۆرۈپ،
بەجانىدىل ئىشلىدىڭ ئەلگە كۆيۈنۈپ،
يازدىڭ ھەقىقىي غايە ناخشىسىنى،
قاينىدى قەلبىمدە ھاياجان دولقۇن كۆتۈرۈپ،

ئەي، ئەن چىكمىك يولداش،
قانداقمۇ تۇرالاي ماختىماي سېنى،
پارتىيىمىزنىڭ مۇنەۋۋەر پەرزەنتى،
قەدىرلىك سەپداش.

1987-يىل ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

ئىتتىپاقلىق گۈلدەستىسى

ـــ ئاپتونوم رايونلۇق 2 - قېتىملىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە تەقدىرلەش يىغىنىغا يېغىشلايمەن.

چىن دىلدىن كۈيلەيمەن، تەڭرىتاغ سېنى،
كۈيلىنەر ناخشامدا يايلاق ۋە بوستان،
كۈيلىنەر ناخشامدا ھۇر يېڭى شىنجاڭ،
تاغلىرى، دەريالىرى ھەم خەلقى ئوبدان،
ئالتۇنغا ئوخشايدۇ ئون ئۇچ مىليون قەلب،
مېھرىلىك ۋە ئىجىل مىسلى بىر تۇغقان.

ياسىدى ئىتتىپاقلىق گۈلدەستىسىنى،
ئون ئۇچ تال گۈل بولۇپ بۇ ئون ئۇچ مىللەت.
يازماقتا ئىناقلىق داستانلىرىنى،
ئۇلار ھەربىر سەپتە بولۇپ بىر نىيەت.
بۇ گۈللەر سولمايدۇ پورەكلەپ گۈزەل،
بەرگەچكە پارتىيە باھارنى ئەبەت.

بۇ يەردە ھەر مىللەت ئۇيۇشقان مەھكەم،
ئىناقلىق ئەۋلادتىن ئەۋلادقا ياشنار.

مىللىي ئىنتىپاقلىق ئۇلگىسى سىلەر —
ۋەكىللەر،
سىلەرگە خاس شان، ئىپتىخار.
ئاچايلى يېڭى بەت ئىنتىپاقلىقتىن،
مەن تىلەك ناخشىسى قىلاي يادىكار.

1987-يىل 15-نويابر، ئۈرۈمچى.

تارالسۇن شىنجاڭنىڭ نامى جاھانغا

ـــ مەملىكەتلىك ئاز سانلىق مىللەت ئەدەبىلىرى ۋە ئەدەبىي تەرجىمانلىرىنىڭ قۇمۇلدىكى ئۇچرىشىشى مۇناسىۋىتى بىلەن.

قوغۇن ھىدى ئۇرۇلغان چاغدا دىماغقا،
جەم بولۇشتى ئەدىبلەر ھەر ياندىن كېلىپ.
يېڭى جىلۋە قوشۇلدى يىپەك يولىغا،
قەلەمكەشلەر ئۇچراشتى قۇمۇلدا كۆلۈپ.

قۇتلۇقلايمەن شىنجاڭغا كەلگەن دوستلارنى،
ھەممە مىللەت ئىناق، شاد بىزنىڭ دەۋراندا.
ئەقىل، ئىجاد نۇرلىرىنى چاچسۇن بۇ يىغىن،
كەڭ تارالسۇن شىنجاڭنىڭ نامى جاھانغا.

1987-يىل ئىيۇل، ئۇرۇمچى.

ئەرەب خەلىپىلىكىگە زىيارەت

(چاتما)

ئورنىتايلى دوستلۇق كۆۋرۈكى

ـــ ئەرەب بىرلەشمە خەلىپىلىكىدىكى دوستلارغا بېغىشلايمەن.

كەلگىنىمدە دىيارىڭلارغا،
دولقۇنلاندى قەلبىم بولۇپ شاد.
ئوخشاش بىزدە يەر شارائىت ھەم،
ئوخشاش ئادەت، دىنىي ئېتىقاد.

ئۆز يۇرتۇمغا كەلگەندەك بولدۇم،
تونۇشتۇر گويا كى بۇندىكى ھايات.
تۇر سىمۇ ئايرىپ ئارىنى ھەتتا،
ئۇزۇن يوللار ۋە تاغلار قاتمۇقات.

كۆپ جەھەتلەر كېتەر ئوخشىشپ،
بىر كۆرۈشۈپ بولدۇق قەدىناس.

تونۇش ـ بىلىش ئەمەس ئىدۇقيۇ،
بىر سۆزلىشىپ بولۇشتۇق سىرداش.

تىللىرىمىز ئوخشاشمىسىمۇ،
دىللىرىمىز تۇتىشىپ كەتكەن.
بىزدە ئورتاق بىر ئارزۇمۇ بار،
دۆلەت تىنچ، خەلق باي بولسۇن دېگەن.

ئىككى ئەلنىڭ دوستلۇق رىشتىنى،
كۆچەيتىمەكلىك پىكرىمىز بىردەك.
سودىمىزنى روناق تاپقۇزماق،
ئورتاق ئۇمىد، سەمىمي ئىستەك.

ئورنىتايلى دوستلۇق كۆۋرۈكى،
ئىككى دۆلەت دوست ئۆتسۇن بەلەن.
دوستلۇقىمىز، ھەمكارلىقىمىز،
تەڭ ياشىسۇن يەر شارى بىلەن.

1986 ـ يىل 8 ـ دېكابىر، ساجا.

رەڭدار گۈللەر

بۇ يەرنىڭ گۈللىرى،
دەرەخكە ئوخشاش.

ئۆسۈپ تۇر هەم ئېگىز مسالى شەمشاد،
ئۆگزىلەر ئۈستىگە قويار ئىكەن باش.

بۇ يەرنىڭ گۈللىرى،
ئوتتەك تاۋلىنار.
قىزىرىپ كۆزلەرنى قاماشتۇرۇپ هەم،
هاۋاغا تارقىتار خۇش پۇراق ئىپار.

بۇ يەرنىڭ گۈللىرى،
يوللارغا يانداش.
قىلىدۇ كىشىنى مەپتۇن ئۇ، چۈنكى
هۆسنىگە رەڭدارلىق ۋە جىلۋە يولداش.

بۇ يەرنىڭ گۈللىرى،
خىلمۇخىل، سەر خىل،
ۋە ئىسسىق بەلباغنىڭ تۈسلىرى قويۇق،
مەستانە بولىدۇ كۆرگەن چاغدا دىل.

بۇ گۈللەر يەلپۈنۈپ مەيىن شامالدا،
تەۋرىنەر دېگىزدەك هەر تاڭدا لەرزان.
گۈل ـ چىمەن هەمراهى چىمەنلىكلەردە،
سېهىرلىك مەنزىرە نامايان هامان.

1986 ـ يىل 14 ـ دېكابر، ئابۇدەبى.

قۇملۇقتىدىكى گۈلستان

بۇ يەرنى كىم ئويلار ئەسلى قۇملۇق دەپ،
چۆپ ئۈنمەس چۆل دېسە ھېچكىم ئىشەنمەس.
ئادەمزات قەدىمى تېگىپ باقمىغان،
بارخانلار يېتىشقان بولۇپ ئېگىز-پەس.

ھەزى تىنچ داۋالغۇپ، بەزەن ھۆركىرەپ،
دولقۇنلار ئۇيناتقان دېڭىز ھەيۋەتتە.
مىڭ يىللاپ ئۈيقۇغا چۆكۈپ ئۇخلىغان،
بۇ يەردە جىمىكى نەرسە غەپلەتتە.

يۈز بەردى 60-يىللار مەزگىلى،
يەر-كۆكنى تىترەتكەن كاتتا ئۆزگىرىش.
ئەرەبلەر يېرىدىن بۇلدۇقلاپ نېفىت،
چۈش كەبى ئۆزگەردى بارچە كۆرۈنۈش.

ئۆزگىچە نۇسخىدا پۈتتى بىنالار،
بۇلۇتقا باش تىرەپ دېڭىزغا يانداش.
پاراخوتلار كىرىشتى قۇلتۇققا سانسىز،
تور يايىدى ماي يوللار ساھىلغا تۇتاش.

ئازادە كوچىلار، قات-قات بىنالار،

ئادەملەر توپى چوڭ ئېقندۇر ئاققان.
بولۇپتۇ دېڭىزنىڭ قولتۇقى پايتەخت،
شەھەرلەر مىسالى گۈزەل گۈلستان.

ياپراقلار شىلدىرلاپ ناخشا پېچىرلار،
مەجنۇنتال ئويناپدۇ ئۇسسۇل تولغىنىپ.
چاتقاللار، گۈلشەنلەر چاقنىتار كەشتە،
ياپيېشىل پالمازار قارار زوقلىنىپ.

جىلۋىلىك تۈس بىلەن تولغان بارچە جاي،
سايىزار گۈلباغلار ببرىدۇ راھەت.
ئويلىماس چەت جايدىن ئەپكەلگەندۇ دەپ،
ھېچ كىشى بۇ يەرگە تۈپراقنى پەقەت.

ئويلىماس دەرەخنى، گۈلنى، چىمەننى،
بۇ يەردە تەبىئىي ئۆسىمگەندۇر، دەپ.
نېفىتكە تېگىشكەن ئاقچا كۆچىدىن،
قۇرۇلغان بارچىسى، ياشنىغان گۈللەپ.

ئادەملەر تەبىئەت ئۇستىدىن غالىب،
بۇ يەكۈن گۈلستان ھۆسنىدە ئايان.
ئاجايىپ گۈزەللىك بارکەن بۇ يەردە،
مەست قىلار كىشىنى قارىغان ھامان.

1986 ـ يىل 14 ـ دېكابىر، ئابۇدەبى.

دوبەي سودا سارىيى

ـــــ شنجاڭ مۇسۇلمانلار ئېكسپورت تاۋارلىرى كۆرگەزمىسىگە مەدھىيە.

دوبەينىڭ خەلقئارا سودا سارىيى،
ئاپئاق چوڭ ئىمارەت كۆككە بوي سوزغان.
لەپىلدەر لالە رەڭ بەشيۇلتۇزلۇق تۇغ،
بىرىنچى ئىشىكنىڭ ئۇستىدە لەرزان.

ياڭرىدى بۇ دۆلەت ئورىكىستىرى شوخ،
شوتلاندىيە نەيلىرى قىلدى خۇش ناۋا.
باشلاندى شنجاڭنىڭ كۆرگەزمىسىمۇ،
مېھمانلار ئۇزۇلمەس بىر ئېقىن گويا.

ئوينىتار يېقىملىق سازلار يۇرەكنى،
لالە رەڭ گىلەمدە زەپ يېنىڭ قەدەم.
قىزىقتى سودىگەر ئەربابلارمۇ ھەم،
تاۋارلار چاقناتقاچ كۆزنى دەمۇدەم.

گىلەملەر چوغ سۈپەت، رەڭگارەڭ، گۈلدار،
دۇخاۋا جىلۋىدار، تاۋار جىلۋىدار.

ئارزۇلۇق، ئەتىۋار يەرلىك مەھسۇلات،
مودىلىق كىيىملەر، بۇيۇملار داڭدار.

شۆھرەتلىك شىنجاڭنىڭ ناخشا ـ ئۇسسۇلى،
قوزغىدى مەيداندا ئالقىش ـ ھايجان.
چاۋاكلار گۈلدۈرلەپ گۈلدۈر ماشىنىڭ،
ئاپپىرىن ئالقىشى ياڭرىدى ھامان.

كۆرۈشتۈق، سۆزلەشتۈق، كۈلۈشتۈق بىللە،
خاتىرە سۈرەتكە چۈشۈشتۈق بىللە.
دوستلۇق ئۇرۇقى چاچتى كۆرگەزمە،
ئىناقلىق پەيزىنى سۈرۈشتۈق بىللە.

1986 ـ يىل دېكابىر، دوبەي.

جۇڭگولۇق بولغانغا پەخىر لىنسەن

«ۋاقىت گېزىتى»نىڭ بىرىنچى بېتى،
چىقتى "شەرق ئۇسسۇلى" دېگەن نام بىلەن.
داختاشتى شىنجاڭنىڭ ئويۇنىنى دەپ:
"ئۇسسۇلى بەك نەپىس، كۆيى بەك بەلەن."

بىسلدى ئويۇندىن تارتىلغان سۈرەت،
يېزىلىپ تەسىرلىك ماقالە ـ تەقرىز.

كۆرگەنده سۆره‌تلىك خەۋەرلەرنى مەن،
جۇش ئۇردى قەلبىمده قاينىاق بىر دېڭىز.

قويۇلغان چېغىدا جۇڭگو ئويۇنى،
چۆمۈلدۈم غۇرۇرنىڭ نۇرىغا يايراپ.
ماختالغان چېغىدا جۇڭگو سەنئىتى،
ئىپتىخار هېس قىلدىم هاياجان قاينىاپ.
جۇڭگولۇق بولغانغا پەخىرلەندىممەن
ئىرادەم هەر جايدا يانىدۇ چاقناپ.

1986 ـ يىل 3 ـ دېكابىر، ئابۇدەبى.

هەممىمىز ئىناق قېرىنداشلار

دېيىشتى بۇنىدىكى بەزى ئەرەبلەر:
"ئىلگىرى جۇڭگونى بىلەتتۇق پەقەت.
جۇڭگودا شىنجاڭنىڭ بارلىقىنمۇ،
بىلدۇق بىز كەلگەنده سىلەر بۇ نۆۋەت."

چۈشىنىش مۇهىمكى، چۈشىنىشكەنده،
ناتونۇش ئادەملەر بولىدۇ سىرداش.
يات يەرمۇ ئۆز يۇرتتەك كۆرۈنەر ئىسسىق،
هاياتتا زۆرۈردۇر ئۆزئارا قوللاش.

هەممىز ئىناق قان ـ قېرىنداشلارمىز،
قىلايلى بىز بىرىش ـ كېلىشنى سىجىل.
دوستلار كۆپ ئۇچراشسا سۆيگۈ چوڭقۇرلار،
تۇغقانلار ئىزدەشسە بولۇشار ئىجىل.

سىزلەردە بار چەكسىز نېمەت بايلىقى،
بىزدە بار سەرخىل مال، قازانغان ئاتاق.
ئۆزئارا قىلىشساق خېرىدارلىق بىز،
بولىدۇ سودىنىڭ ئىقبالى پارلاق.

1986 ـ يىل 11 ـ دېكابىر، دوبەي.

ئەگرى دېڭىز

مەن كۆرگەن دېڭىزلار بىپايان،
ياتاتتى تەپتەكشى پارقىراپ.
شەھەردىن، سەھرادىن ئۇزاقتا،
دولقۇنلاپ، بەزىدە شارقىراپ.

بۇ يەرنىڭ دېڭىزى ئەگرىكەن،
تاشقىنمۇ كەلمەيدۇ تۇرۇلۇپ.
خۇاڭخېدەك، چاڭجياڭدەك ئاقىدۇ،
ھەر دەمدە تولغىنىپ، بۇرۇلۇپ.

شەھەر چوڭ قىرغاقتا جايلاشقان،
ئىككى قاش ئىمارەت قاتىرى.
كوچىلار دېڭىزنى بويلايدۇ،
دېڭىزغا ئۇلانغان بازىرى.

چىرماشقان قاتناشنىڭ تورلىرى،
كېلىدۇ پاراخوتى جاھاننىڭ.
ئاۋات بىر مەنزىرە يۇز ئاچقان،
زوقىنى ئويىنىتىپ ھەر جاننىڭ.

ئەي ئەگرى دېڭىز ھۇر ئوچۇق پورت،
تەلپۈنەر قوينۇڭغا كەڭ دۇنيا.
چەت ئەللىك مېھمانىنى چىللايسەن،
مېھرىڭگە قىلىپ سەن مەھلىيا.

1986 ـ يىل 10 ـ دېكابىر، دوبەي.

دېڭىز ۋە قۇملۇق

بىلىگە باغلىدى رەڭمۇرەڭ بەلباغ،
بۇ قۇمساز ساھىللار ياتقان بىپايان.
قۇملۇقنى ئۈيقۇدىن ئويغاتتى شاۋقۇن،
چۆللۈكنىڭ چىرايى ئۆزگەردى شۇ ئان.

دېڭىزنىڭ بويىدا كۆز ئاچتى پايتەخت،
ئادەملەر كەلكۈنى قولتۇققا ئالغان.
رەستىلەر قۇرۇلدى ئازادە، رەت-رەت،
چوڭ-كىچىك داچىلار قەد كەردى قاتار.

دېڭىزدا بولغاندەك خىلمۇخىل بېلىق،
قۇملۇقتا بولىدۇ بايلىق، خەزىنە، كان.
فونتاندەك ئېتىلىپ چىقتى قاراماي،
جەننەتكە ئايلاندى قاقاس باياۋان.

ئاپتۇ بۇ نەغمىنى مەنبە قىلغان ئەل،
چۆل بىلەن دېڭىزنىڭ ئارىسىدىن جاي.
ياشناتتى ئەرەبنىڭ يەر، ھە، دىلىنى،
زەمزەمدەك خىسلەتكە ئىگە قارا ماي.

1986 - يىل 13 - دېكابىر، ئابۇدەبى.

باهار

(نوروز ئىلهامى)

باش باهار كەتتى ئۆتۈپ، نوروزغا نۆۋەتتۇر بۇ دەم،
يامرىغان ئەگىز كەبى قۇرلارغا سۆز تۆكتى قەلەم.
يامرىغان ئەگىز كەبى ئىلهاملىرىم ئۆتسە سۆيۈپ،
تۇنجى كۆكتاتلارغا تولسۇن قىز، ئېتىزلار هەم بىنەم.
بۇ نوروز تىنچ ۋە ئىناقلىق كەيپىگە چاچسۇن شاراب،
ئەل بېيىپ تاپسۇن رىزىق، يۇرت بولسۇنۇ سولماس چىمەن.
سەگىتىپ ئۆتكەن چۈشەكتە يانقانىنى نوروز شامىلى،
تۇنجى كۆكتاتتەك قىمىرلاپ، ئاپتاپقا يانداشسۇن تىمەن.
گۈل-چېچەكلىك، ناز-كەرەشمە ياز كېلەر خۇش خۇي كۈلۈپ،
كۆڭلىمىزنى ياز قىلايلى، نوروزدا ئىچكەن مەي بىلەن.

1987 - يىل 3 - مارت، ئۈرۈمچى.

ئوكيانلارنىڭ ئۇ چېتىگە سەپەر

(چاتما)

هىجران

باشلىدىم مەن سەپەر يىراق-يىراققا،
ۋەتىنىم ئايرىلىپ سېغىنىدىن شۇ تاپ.
ئىزھارلاپ بولغۇسىز ئىشق-مۇھەببەت
يالقۇنلۇق كۆكسۈمدە قاينار دولقۇنلاپ.
هەر قېتىم يۇرتۇمدا بالا چېغىمدا،
كالا هارۋىسىنى قېتىپ تاڭ سەھەر،
جاڭگالغا ئوتۇنغا ماڭماقچى بولسام،
بېلىمگە تۇگۇپ بىر زاغرىنى ئەگەر؛
يول ئاغزىغىچە ئۇزۇتۇپ ئانام،
دەيتتى جېكىلەپ: پەخەس بول بالام.
قۇملۇق بوراندىن، يىرتقۇچ هايۋاندىن،
پۇت-قولۇڭنى چېپىشتىن ئەيلىگىن هەزەر.
ئانام ماڭا
ئەستايىدىل ئىدى شۇنداق،
سۆزلىرى ئاددىي، سەمىمي، قاياق.
يۈرىكى ئاجايىپ كۆيۈمچان يۇمشاق.

مېھرىبان چىرايىغا قارىغىنىمدا،
ئۇرلەيتتى دولقۇنلار قەلبىمدە ئويناق.
قىلالمىسامۇ گېپىمنى ئىزھار
ئويلايتتىم كۆڭلۈمدە ئۇزاققا قەدەر:
خاتىرجەم بولغىن مەن سىرتتا يۇرگەندە
ھەممىگە تاقابىل تۇرىمەن ئەپلەپ.
بۇگۈن لىق ئوتۇنلار بېسىپ ھارۋامغا
قايتىمەن تىنچ-ئامان ئۆيگە ئانا، دەپ.
ئەۋقىران پەسلىمدە، ياش مەزگىلىمدە،
يورۇتتى
پارتىيە نۇرى يۈرتۇمنى.
كادىر بولۇپ ئاشۇ كۈنلەردە،
يۈك-تاقمنى يۈدۈپ ئۆشنەمگە
قاتناشقىنىمدا
يەر ئىسلاھات قوشۇنىغا،
يول ئاغزىغىچە ئۇزاتقان ئانام:
"بۇگۈن بىز كۆتۈرگەن چېغىمىزدا قەد
ئەسلىمىزنى بولماس ئۇنتۇشقا پەقەت.
ئازادلىق ئارمىيىنىڭ گېپىنى ئاڭلا،
ئۇلار بىز يوقسۇلنىڭ نىجاتكارى!" دەپ.
ئۇنچىقمايلا شۇ گەپنى ئەستە چىڭ تۇتتۇم
كۆڭلۈم توق تېخىمۇ چىڭىپ ئىرادەم.
قاتنىشىپ ئىنقىلاب قوشۇنىغا مەن
باشلىدىم يېپىيېڭى ھايات يولۇمنى.

پارتىيە ئەۋەتمەكتە بۇگۈنكى كۈندە
چەت ئەلنى زىيارەت قىلىشقا مېنى.
يېڭى مۇساپىغا تاشلىدىم قەدەم.
ۋەتىنىم ئايرىلىپ سەندىن
باشلىدىم يىراققا سەپەر مەن شۇ دەم.
يۈرىكىم
ھەم خۇشال، ھەم تىنچسىزلىماس.
بالا ئانىسىنىڭ ئىسسىق قوينىدىن
ئايرىلىشنى ئەسلا خالىماس،
ئانا ـ بالىنىڭ رىشتى مۇستەھكەم.
ئايرودرومدا ماتور گۈرۈلدىگەندە،
كۆتۈش بۆلۈمىدە كىشىلەر قىستىلىشقاندا.
تۇغقانلار بىلەن خەيرلىشىپ،
كۆز ياش تۆكۈشۈپ، كۈلۈمسىرىشىپ،
زالدا قول ئېلىشىپ، ئايرىلىشقاندا.
ئاھ، مېنىڭ يۈرىكىمنى قاپلىدى بىر خىل
قىيالماسلىق قايغۇسى قەۋەت.
ۋەتىنىم سېنىڭدىن ئايرىلماقتىمەن
قاراپ ئالايچۇ ساڭا يەنە بىر نۆۋەت.
يۈرىكىمنى قالدۇرۇپ كېتىشنى مەندىن
قىلماقتا سۆيۈملۈك رۇخسارىڭ تەلەپ.
كۆڭلۈمنىڭ گېپىنى ئېيتايچۇ ساڭا:
سۆيىمەن ۋەتىنىم سېنى مەن ئەبەت.
قايتىمەن ئورۇنداپ ۋەزىپەمنى تېز،

غەلىبىدىن كەلتۈرۈپ جەرمەن شان ـ شەرەپ.
شۇ بولۇر جاۋابىم ساڭا ۋەتىنىم،
قاينايدۇ قەلبىمدە ساڭا مۇھەببەت.

1987 ـ يىل 3 ـ ئاۋغۇست، بېيجىڭ ـ توكيو يولىدا.

خۇش چىراي

ـــ توكيودىن مىكسىكىغا قاتنايدىغان ياپونىيە ئاۋىئاتسىيە مۇلازىمەتچىسىگە تەقدىم.

سىلىق ئىكەن مېڭمىڭىز،
شۇنچە چاپسان ھەمدە يېنىك بەك.
مىسالى ئۇچقان كېپىنەكتەك،
ۋە ياكى پەرۋازدىكى قارلىغاچتەك.
ھامان ئالدىراشسىز، تىنىم تاپمايسىز،
ئاڭلىنىپلا تۇرار تۇگمەس كۈيدەك،
"لەببەي" دېگەن ئاۋازىڭىز.
كۆرسىتىسىز تەبەسسۇملۇق چىراي،
ھەربىر يولۇچىدىن ھارماي
سورايسىز: كېرەكمۇ دەپ
شىرنە، قەھۋە ياكى چاي...؟
مېھمانلارغا سىز
ئېگىلىسىز،

باش لىڭشتىسىز،
ئىززەت ـ ئىكرام بىلەن شەكسىز،
مۇئامىلىڭىز مۇلايىم، ئىللىق،
كۆيۈنۈشىڭىز ئەتراپلىق، يېقىملىق،
شادلاندۇرار كىشىنى چەكسىز.
گەرچە ئوخشاشمىسىمۇ تىلىمىز،
چۈشەنمىسەكمۇ سۆزىڭىزنى بىز،
لېكىن مەن سىزنىڭ سۆزلىشىڭىزدىن،
ھېسسىيات، ئىپادە، ھەرىكىتىڭىزدىن،
"لەببەي" دېگەندەكى ئاھاڭىڭىزدىن
كۆرۈپ ئالدىم تېز
يورۇق، سۈزۈك ئىكەن كۆڭلىڭىز.
ھاۋادەكى پەرىشتە گويا سىز،
سەپەر يولدەكى
چاقنىغان يۇلتۇز،
قالدۇرىدىڭىز دىلدا ئۆچمەس ئىز.

1987 ـ يىل 4 ـ ئاۋغۇست، ئەتىگەن توكيودىن
كانادانىڭ كۈۋانكۇىر شەھىرىگە بېرىش يولىدا.

قەدىمىي دۆلەتسەن ئارگېنتىنا

ھەر بىر دۆلەتتە بار
ئۆزىگە خاس خۇسۇسىيەت.

هەربىر مىللەتتە بار
غۇرۇر – ئىززەت.
ئاھ، ئارگېنتىنا،
مەن يىراق شەرقتىن،
تىنچ ئوكيانىنىڭ نېرىقى ساھىلىدىن
كەلدىم قۇچىقىڭغا شۇ سائەت.
چېھرىڭنى كۆردۈم،
مېھرىڭنىڭ تەسىدىن تېتىدىم لەززەت.
ئاھ، ئارگېنتىنا،
سەن ئۇلۇغ دۆلەت،
تۆت پەسلى گۈلباھار گۈلىستان ئەبەت.
سەندىكى ھاۋا ساپ،
غۇنچىلار رەڭدار،
جىلۋە قىلار قەدىمىي مەدەنىيەت.
بىنالىرىڭدا ئايان شانۇشەۋكەت.
سېنىڭ ھەيۋەتلىك خاتىرە مۇنارىڭ بار،
كوچىلىرىڭ گۈلباغ،
بازارلار ئاۋات.
تومۇرلىرىڭدا ئۇرغۇپ ئاققان قانلىرىڭدا
ئىندىئانلارنىڭ قارام باتۇرلۇقى بار.
لاپلاتا دەريا‌سى① شارقىرار،
شاۋقۇنلىرىدا خاتىرلىنەر

---

① لاپلاتا دەريا‌سى ــ ئارگېنتىنانىڭ داڭلىق دەريا‌سى.

قانچىلىغان ئازاب ـ ئازاب.
سان مارتىن ھەيكىلدە ئايان①.
مىللىي روھنىڭ نەمۇنىسى،
ئۇلگىسى ۋە جاسارەت.
ئاھ، ئارگېنتىنا،
كوكۈس دەرىخىڭ مەزمۇت يۈكسەك.
ئوخشايدۇ يۇرتۇمدىكى
بۇلۇت سۆيگەن سۇۋادانغا قەۋەت.
خەنجەر ياپراقلىق كەندىرلەر،
مىسالى غىلاپتىن سۇغۇرۇلغان شەمشەر ھەيۋەت.
كەڭ پاكىز ماي مەيدانى،
مەيدان چۆرىسىدىكى مودىلىق كۆپ ئىمارەت،
ئىلىپ كىرىدۇ ئادەملەرنى
زامانىۋىلاشقان ئەتىگە يېتەكلەپ ـــ
قىلىپ دالالەت.
ئاھ، ئارگېنتىنا،
گۈزەل، مەدەنىي گۈلىستان.
گەرچە بىر ـ بىرىمىزدىن
تۇرۇۋاتساقمۇ يىراقتا بەك،
ئۆتمۈشتە يۇز كۆرۈشمىسەكمۇ،
تونۇشمىساقمۇ پەقەت.

---

① سان مارتىن ـ ئارگېنتىنانىڭ مىللىي قەھرىمانى. ئارگېنتىنانىڭ مىللىي ئازادلىق ئۇچۇن تۆھپە قوشقان.

ئۆز بولۇشۇپ كەتتۇق يۇز كۆرۈشۈپلا،
ئىجىل بولۇشتۇق قەدىناس دوستلاردەك.
ئاھ، ئارگىنتىنا،
سەن بىلەن ئالدىراشلا تونۇشتۇق،
ئالدىراشلا ئايرىلىشتۇق،
يەڭگىللا قول پۇلاڭلىتىشتۇق.
ئېلىپ كەتكىنىمىز
دىللارغا سىڭگەن
بۇندىكى تەبەسسۇملۇق چىرايلار بولدى،
قالدۇرمىنىمىز سېغىنىشلىق مۇھەببەت.

1987 - يىل 12 - ئاۋغۇست، بوينىس ئايرىس.

ئات ئويۇنى

ئاتلار سەپىي بەھەيۋەت،
چەۋەندازلار مەردانە - جەسۇر.
كەرگەن كۆكرەك، كۆتۈرۈشۈپ باش،
كىيگەن ساۋۇت، دوبۇلغا مەغرۇر.
بۇيرۇق چۈشسىلا،
ئۇچقۇر ئاتلار،
ئاقار يۇلتۇزدەك، چاقماقتەك ئۇچار،
جەڭگاھتىكى قىر - چاپقا ئوخشاش.
قولىدا ئۇزۇن نەيزە ئوينىتىپ ھەيۋەت،

قىلىچىنى قىنىغىر ئېسىپ ئەزىمەت،
بىر دەم ئات ئۈستىدە تىك تۇرار،
قەد كېرىپ قارىغايدەك قەيسەر.
بىر دەم ئات قورسىقىغا چۈشەر،
كۆرىستىپ جۇرئەت.
چامباشچى پالۋانلاردەك چۈمەر.
ئېگىز توسالغۇلاردىن
لەپپىدە ئۇچۇپ ئۆتەر،
يامغۇر تامچىسىدەك يېنىك چۈشەر.
ئاھ، خەتەرلىك ھەرىكەت،
پىشىق قەدەملەر،
يۈرەكنى لەرزىگە سالىدىغان ئويۇن كۆرىستىش
كىشىنى مەھلىيا قىلىدىغان
ھەرىكەتلىك سۈرەت.

1987 ـ يىل 7 ـ ئاۋغۇست، بوينىس ئايرىس.

كالا ئالىمى

يامرىشىپ، سىغىشماي ئوتلار كالىلار،
بۇ يەرنىڭ كەڭ ئېتىز ـ دالىلىرىغا.
مىس كالا ھەيكىلى ئورنىتىلغان ھەم
بۇ يەرنىڭ رەستىسى ـ كوچىلىرىغا.
بۇ يەرنىڭ ماي بوياق رەسىملىرىدە

سالماق چامدىغان كالا سىزىلغان.
بۇ يەردە كالىنىڭ قۇتۇ سۈرىتى
ئىشخانا تېمىغا كەگىرى ئېسىلغان.
تەتقىق قىلىنار يېرىلىپ كالا
تەتقىقات بۆلۈمى ئىچىدە ھامان.
گۆشلەر گە ئىش قوشۇش زاۋۇتلىرىدا،
گۆش كالا قىلىنار ئاساسلىق نىشان.
نەسىلىنىڭ كالىلار كۆرسىتىلىدۇ
كۆرگەزمە ئېچىلسا ھەر چاغ، ھەرقاچان.
بۇ يەردە زىياپەت، ئولتۇرۇشلاردا
كالىلار بولىدۇ مەركىزىي تېما.
ئويۇندا، تاماقتا، سۆز مەزمۇندا،
بەيگىدە بولىدۇ كالىلار ھەتتا.
بۇندىكى ئادەملەر ئەزەلدىن شۇنداق
كالا بېقىشقا ھېرىسمەن، ئۇستا.
كالا بۇ يەرنىڭ بايلىقى ـ ۋەسلى
ھەمدە ئۇستۇنلۇكى گويا.
كالا بۇ يەرنىڭ غۇرۇرى ئەسلى.
ئارگېنتىنا سەن كالا ئالىمى.
كالىلار يۇرتى، كالا دالاسى.
كالىلار خەزىنىسى،
كالا دۇنياسى.

1987 ـ يىل 10 ئاۋغۇست، بوينىس ئايرىس.

تۈركىيە ئىلهاملىرى

(چاتما)

قۇش ئارىلى

قۇش ئارىلى ئىزمىرنىڭ جەنۇبىي قىسمىغا جايلاشقان. بۇ ئارال قاغىلارنىڭ كۆپلۈكى بىلەن داڭلىق. ئۇ يەردە بىر قەدىمىي قورغان بار. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ئۇنى قەدىمكى زامانىدا دېڭىز قاراقچىلىرى سالغانمىش.

ياتار قۇش ئارىلى قولتۇقى هامان،
ئېگىلگەن ياي كەبى كېرىلىپ يوغان.
كۆك دېڭىز، كۆك ئاسمان كەتكەن ئۇلىشىپ،
قارىساڭ كەڭ ئىگەي دېڭىزى سايان.
مەزىسىز قولتۇقتا
چوقچىيىپ چىققان.
بىر ئارال تۇرىدۇ يېگانە-غېرىب.
مىسالى، چارچىغان غايەت چوڭ بىر قۇش
ئانىسى قوينىدا ياتار دەم ئېلىپ.
ئەي ئارال، تاغ سېنىڭ مىسلى دەرپەردەڭ،
دېڭىزلار قۇچىقىڭ گويا ئاچقان كەڭ.

قۇشلار نىڭ ناۋاسى يوقالغاچقىمۇ،
قارىسا غېرىبتەك كۆرۈنسەن ړەپ
قارىسا بىتاقەت شۇنچىلا ئۆزۈڭ.

بەھىساب ئەسرلەر ئۆزگىرىشلىرى
قوڭۇر خادا تاشلارغا بولغان مۇجەسسەم.
قەد كېرىپ مەغرۇر قارايدۇ ئۇلار
دېڭىزنىڭ دولقۇنى، بورانلارغا غەم.
قۇشلار چۇ؟
غايىب بولغىلى نەكەم.
تەبىئىي چۆمۈلۈش جايى ئىكەن بۇ،
ئاخىرى ئادەملەر قېلىشقان تۈيۈپ،
دېگەن: بۇ ھۇزۇردىن قۇشلارلا يالغۇز
بەھرىمەن بولۇشقا بولماس يول قويۇپ.

شەھەرگە ئاشۇنداق ئايلانغان ئارال،
ماتورلۇق كېمىلەر كەلگەن توپلىشىپ.
كۆچۈشۈپ كېلىشكەن سايامەتچىلەر،
بۇ گۈزەل مەنزىرىگە مەپتۇن بولۇشۇپ.

قۇشلار ئۇچۇشۇپ كەتكىلى قاچان،
بىلمىدۇق،
ماڭدىمۇ ئىنساندىن ئۇركۈپ،

يا ئىزدەپ بەنە بىر بەھىشتەك ماكان؟
قۇشلاردىن ئايرىلىپ قالغان ئارالدا
قالغىنى پەقەت بىر قەدىمىي قورغان،
قاراقچىلار ئوتتۇرا ئەسىردە سالغان
ۋە ئايىغى ئۇزۇلمەس سەيلىچىلەرنىڭ
كۆلكە ناۋاسى خۇشال ياڭرىغان.

قۇملۇق ۋە دېڭىز

يۇرتۇم مېنىڭ
چېتىدە تەكلىماكان قۇملۇقىنىڭ.
ئۇ يەردە بورانلار، قۇم دولقۇنلىرى
يېشىل ھاياتنى يالماپ يەم ئەتكەن.
ئەۋلادتىن ئەۋلادقا قېلىپ كەلگىنى
قۇملاردا پارقىراپ ئۇچرىغان كەتمەن.

قاغجىراپ كەتكەن كەڭ مۇنبەت تۇپراق،
تىك ئۆسەر دەرەخلەر مايماق بولۇشقان.
ئاتىلار قەلبىنى ئېچىشتۇرۇپ بەك
زىرائەتلەر قۇرۇغان، سارغايغان.
قۇملاردا سۇ مەنبەلىرىنى كۆمۈپ،
يالمىغاندۇ قانچە ئېتىز-بوستانىنى
ئاشۇ چېكى يوق قۇملۇق-باياۋان!
ئۆگەنگىنىمدە مېڭىشنى تەمتىلەپ،

تەلمۇرەتتىم زۇمرەت سۇلار تامان.
بولاتتىم يېشىل ئېتىزنى كۆرگەندەك
بىر ەر سۇزۇك كۆلنى كۆرگەنلا ھامان.
يۇرتۇم مېنىڭ
چېتىدە تەكلىماكان قۇملۇقىنىڭ.
رەھىمسىز بورانلار، سارغۇچ قۇملار
ئاتلار ئارزۇلىرىنى ئەيلىدى ۋەيران.
ئەقىل يېشىغا كىرگەندىن باشلاپ
كۆرگەنلىرىم
ئاتامنىڭ يېرىلغان يۈز، يىرىك قوللىرى.
قۇملۇق بوران
ئۇلارنى شۇنداق تاۋلىغان،
ئويمىچىلىق پىچقىدا
ئويۇپ شۇنداق ياسىغان.
ئۇنىڭدا ئىزلىرى بار
ئاتلارنىڭ قۇملۇق بوران بىلەن ئېلىشقان.
شاھىدى ئۇ ئىنسانىيەتنىڭ
تەبىئەتنى يەڭگەنلىكىنىڭ.
ئەمدى
سۇزۇك سۇلار قۇيۇلدى ئېكىنزارلارغا.
قۇملۇقلار بولدى كۆكۈلمەيدان.
كۆز يەتكۈسىز ئېتىز ـ دالىلار
بېھىشتەك جىلۋىدە قىلماقتا جەۋلان.
يەنە قارىغىمدا چەكسىز قۇملۇقتا،

ئاچچىقىمۇ، تاتلىقمۇ بىلەلمىدىم ھېچ
كۆڭلۈمدىكى تۇيغۇنى شۇ ئان.
بارغانمەن دۇنيادا تالاي ماكانغا،
يېشىللىق ماڭا تونۇش ۋە ئىللىق ھامان.
لېكىن يەنىلا ياتار ئىگىلەپ
قەلبىمنىڭ كۆپ قىسمىنى قۇملۇق - باياۋان.

دېڭىز - ئوكيان

ئادەتلەنگىنىمدە
قۇملۇقلارنىڭ چەكسىزلىكىگە.
پايانسىزلىقى بىلەن دېڭىز - ئوكيان
قىلدى مېنى ھەيرانۇھەس.
كەڭ كەتكەن تېگى يوق، چېكى يوق سۇ
چايقىلار لەرزان
تۆتىشىپ كۆك بىلەن پەۋەس.
بېغىشلاپ ئادەملەرگە
تەسەۋۋۇر، خىيالنى شۇنچە تۇگىمەس.
يوغان ۋە كىچىگسىز كېمە - پاراخوتلار
دېڭىز ئالمىدە
كۆرۈنەر قۇمچاقتەك كىچىك، ئەرزىمەس.
كۆكۈش، زەڭگەر، كۆپكۆك،
زۇمرەتتەك،
يېشىل تاشتەك،

ياۋروپا قىزلىرىنىڭ كۆڭ كۆزلىرىسمان،
كۆپكۆك، كۆپكۆك دېڭىز سۈلىرى
قىلدى ماڭا ئىنئام،
دولقۇنلۇق، تۇغمەس
شېئىرىي ھېسسىيات ـ ھەۋەس.
ئاھ، بىپايان دېڭىز ـ ئوكيان،
كۆپكۆك ۋە يېشىل دېڭىز ـ ئوكيان.
مەدھىيىلەشكە سېنى چوڭقۇر مۇھەببەتتە
چىرايلىق سۆز تاپالمىدىم، بەس.
مەن پەقەت،
كۆڭۈل ـ كۆكسۈمنىڭ
چەكسىز بولۇشىنى سېنىڭدەك،
قەلبىمنىڭ
پاك بولۇشىنى سېنىڭدەك
قىلىمەن ئارمان.
مەن يەنە
بىر قىسمىڭنى سېنىڭ
ھېلىمۇ قۇرغاق تۇرۇۋاتقان
يۇرتۇمغا راۋان
باشلاپ كېتىشنى قىلىمەن ئارمان،
بولسۇن دەپ
قۇرغاق، سارغۇچ قۇملۇقلار
يېشىل ئېتىز، يېشىل بوستان.

"بۇلبۇل تېغى"

بۇ‌ۇى مەريەم ئانىنىڭ ئۆز ۋاقتىدا تۇرغان جايىنى "بۇلبۇل تېغى"نىڭ ئۈستىدە بولۇپ، تاغ باغرىدا سىر بۇلاق بار، رەڭدار گۈللەر قاپلىغان. بۇ‌ۇى مەريەم ئۆزىنىڭ بۇ جايدا ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ "مۇقەددەس سۇ" دەپ ئاتالغانلىقىنى ئاڭلىغان.

مسالى گرېك چۆچەكلىرىدەك
بۇ ئىسىم يېقىملىق زەپ ئەجەب،
بۇ يەردە دەرەخلەر باراقسان
ۋە گۈللەر ئېچىلغان پورەكلەپ.
ساپ ھاۋادىن ياشىرار يۇرەك،
رەڭلەر خىلمۇخىل چاقنىغان.
قەدىم جايىنى بۇ مەريەم ئانىنىڭ
ئاشۇ تاغ ئۈستىگە ئورناشقان.
ئېقىنغا ئوخشايدۇ سەيياھلار،
كونكىلار يەلكەننى ئەسلىتەر.
ئىرقى ئوخشىماس ئادەملەر
خىلمۇخىل تىل بىلەن سۆزلىشەر.
دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايىدىن
كېلىشىپ بىر ئويدا تېۋىنىپ،
قىلىشار ئادەملەر تاۋابنى
مەريەم بۇۋىنگە سىغىنىپ.

ئارزۇنى ئىزھارلاپ دىلىدا،
تۇرۇشار سۇكۇتتە،
مۇقەددەس —
مەريەمنىڭ ھەيكىلى ئالدىدا.
بىلمىدىم، ئۇلار ئۆز ئەقلىدە
ئويلىدى نېمىلەر ھەققىدە.
چىرايى تەقۋادار ئاجايىپ،
تۇرۇشار سۇكۇتتە جىممىدە.
شۇنچە پاك ئوخشىماس ئادەمگە
ياشىغان بۇ دۇنيا ئېچىدە.

چىققاندا مەريەم بۇۋىنىڭ
شۇ قەدىم جايىدىن ئايرىلىپ،
قېرىلار قەدىمى ئاستىلار،
ياشلارنىڭ سۆھبىتى جانلىنىپ.
قانغۇچە ئوينىشار بالىلار،
بىلگىلى بولمايدۇ ئۇلاردىن
ئارزۇغا يەتتىكى قايسىلار؟
قاپتالدا بىر بۇلاق بار ئىكەن،
"مۇقەددەس سۇ" دەپ نام چىقارغان.
بەس ـ بەستە ئېچىشەر ئادەملەر،
يۇر يۇيار، قول يۇيار، شادىمان.
بەزىلەر سوغىغا ئۇسسۇشار،
ئېچىدۇ ئۆيلەردە دوست ـ ياران.

شۇ سۆنى ئوتلىغان ئادەمنىڭ
ھەل ئىمىش مۇرادى بىگۈمان.
پەلەكنىڭ چاقى كۆپ چۆرگىلەپ،
ئۆمرۈمدە قەد كەرگەن كۆپ پىلان.
مەنمۇ ھەم ئىچتىم چوڭ بىر ئوتلام،
يۈدۈم يۈز-قولۇمنى شۇ ھامان.
بىر دىنلا تارقالدى ھارغىنلىق،
يەڭگىللىك ھېس قىلدى ھەممە جان.
بولسىمۇ خىرىستىئان دىنىنىڭ
مۇقەددەس ماكانى شۇبۇ يەر،
مۇنداق سۆز ئادەملەر ئىچىدە
ئېغىزدىن ئېغىزغا يۆتكىلەر:
"كىم قىلسا بۇ يەرنى بىر تاۋاپ
ھاجىغا ئايلىنار، تاپار كۆپ ساۋاب"
مېنى رام قىلالماس خۇراپات،
قالدۇردى لېكىن بۇ سايا‌ھەت
تارىخ ۋە ھاياتلىق ھەققىدە
مەندە كۆپ ئەسلىمە، خىيالەت.

ئاتا تۇرك مەقبەرىسىگە مۇھەببەت

ئاتا تۈرك — تۈرك ئاتىسى دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. ئۇ

تۈركىيىنىڭ مىللىي قەھرىمانى، جۇمھۇرىيەتنىڭ قۇرغۇچىسى ـ ئاتا-
تۈزكە تلك رەئىس جۇمھۇردۇر. ئۇنىڭ ئەسلى ئىسمى مۇستاپا كامال ئىدى.

تۈرىمەن
مارتاپى توپىلىكىدە،
كۆمۈلگەن بۇ يەرگە ئۇلۇغ بىر ئادەم،
يەلپۈيدۇ
چۈۋۈلغان چېچىمنى يېنىك،
سوۋۇتۇپ
يۈرىكىمنىڭ قايناق قېنىنى،
مەيىن ۋە سالقىن تاغ شامىلى شۇ دەم،
قەدىمىي قورغانغا ئوخشايدۇ ئەجەب
بۇ قەبرە،
ئالدىمدا قەد كېرىپ تۈرغان
شۇنچىلا ئېگىز ۋە شۇنچىلا ھەيۋەت.
گويا بىر مويىسپىت تارىخىي ئاتا
ياغدۇرۇپ بەستىدىن سۆزلەت، ئادالەت.
بىر مىللىي قەھرىمان كەچۈرمىشىدىن
سۆزلەيدۇ رىۋايەت كەبى ھېكايەت.
سۆزلىسەر يارىتىش ــ بەرپا قىلىشنىڭ
ئۇلۇغۋار تۆھپىسى، ئاجايىپ شۆھرەت.
تۈركىيە ئاتىسى سىز ئاتا تۈرك،
ھەم تۈرك خەلقىنىڭ مۇنەۋۋەر ئوغلى،
خەلقىمە بىلدۈرگەن چەكسىز سادىقەت.

بۇ گۈزەل تۈپراقنى چەيلىگەن چاغدا،
جاھانگىر زالىملار تۆمۈر تاپاندا،
قاراقچى خۇنپەرلەر قىلىچ ئويىنىتىپ،
بىگۇناھ جانلارنى قىرىپ چاپقاندا؛
رىيازەت، ئازابلار چەككەندە خەلق،
مىللەتنىڭ تەقدىرى قىلىپ خەتەردە؛
چىقتىڭىز، مۇستاپا كامال ئۆزىڭىز،
دەس تۇرۇپ ئاتلىنىپ مۇشكۈل سەپەرگە.
ئەقىدار، ئەقىل ۋە ئەرلىكتە ھامان،
پۈتۈن بىر مىللەتنى باشلاپ ماڭدىڭىز
يېڭى بىر ئەسىرنىڭ تاڭلىرى تامان.
تۇغنى ھۇرلۇك ۋە مۇستەقىللىكنىڭ
كۆتۈرۈپ ئېگىزگە،
قوغلىدىڭىز تېز
يۇرت ـ ۋەتەن باغرىدىن زالىملارنى سىز.
دەم ئالماي، ئۆزىڭىزنى ئوڭشاپمۇ تۇرماي
خارابلىق ئىچىدە ياتقان تۈپراقتا
قايتىدىن گۈللەتتىڭىز سەلتەنەتنى
ئوسمانلى ئىمپېرىيىسىنىڭ،
قالماي ئۇزاققا.
ئىسلاھات قىلدىڭىز دادىللىق بىلەن،
جېمىكى مەينەتنى، سېپىق ئەخلەتنى
قالدۇرماي قومۇرۇپ، تازىلاپ بەلەن.

دۇنيا مەدەنىيىتىنى قوبۇل قىلدۇرۇپ،
چەتئەللىك ھارماستىن قوراللاندۇرۇپ
بىلمەدە، ئېرپاندا، مەدەنىيەتتە
بۇ قەدىم مۇسۇلمان ئەھلىنى ھەيۋەت.
ياۋروپا، ئاسىيا چېگرىسى ئارا،
قەد كەردى مۇھەۋۋەر باتۇر بىر مىللەت.
تۇرمەن
مارتاپى تۆپىلىكىدە.
ئاستا قەدەمدە زىيارەتچىلەر
پەلەمپەي ئۈستىگە ئۆرلەيدۇ ھامان،
ئېتىقاد، چوقۇنۇش، تەقۋادارلىق ھەم
ئىشەنچ ۋە تۆگمەس قۇدرەت ئىلكىدە.
ئويلىدىم ئۇنچىقماي كۆڭلۈمدە شۇ ئان:
تىنچ ياتقىن،
ئەي ئاتا تۇرك، ئال ئارام.
سەن باقىي ئالەمدە مەغرۇرلۇق بىلەن
كۆلۈۋەر، تەبەسسۇم ئەيلە خىرامان.
چۈنكى
سەن كۆرەشلەر قىلغان دىياردا،
گۈللەنگەن تۇركىيە
ئاستا ـ ئاستا
زەبەردەس قەددىنى كۆتۈردى شادىمان.

1988 ـ يىل مايى.

ئانام سەن ۋەتەن

بەختسىز ھەمدە دەردمەندۇر ئانىسىدىن يېتىم قالغان،
ئېزىقتان قوزىدەك ئېڭرار ۋەتەندىن ئايرىلىپ ئىنسان.

ئوتتۇز يىلدىن ئاشقاندا مانا،
ئاخىر بۇگۈن قايتىپ كېلىپسەن.
ئىزدىدىڭمۇ ئەسلى جايىڭنى،
باللىقتىكى ئويۇنلىرىڭنى،
غەمسىز ئۆتكەن چاغلارنى خۇرسەن؟

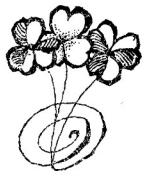
ئۆز توپىدىن ئايرىلغان قۇشتەك،
ئالەمنىڭ نېرىسىدا سەن بولۇپ سەرسان.
ئۇزاق ئايرىلغان يۇرتۇڭغا قايتتىڭ،
سەن تۇغۇلۇپ ئۆسكەن بۇ ماكان،
مەشھۇر قەدىمىي شەھەر
ئېزىز قەشقەر،
كەڭ، ئازادە كوچا-رەستىلەر
رەت-رەت بىنالار بوي تالاشقان.
تونۇش، ناتونۇش
ھېيتگاھ مەيدانى،

مەسچىت مۇنارى كۆككە بوي سوزغان.
بازار - گۈزەرلەر
ئاۋات، قاينىغان.
بوغۇق، ياڭراق سۈناي ئاۋازى،
راۋاب مۇڭى تارقىلىپ ھەر يان،
يۈرەكلەرنى لەرزىگە سالغان.
راستىمدۇ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئەجەب؟
بولمايۇاتقاندۇ قايتىلاپ ئايان،
ئاھ، كۆرگەن چۈشلىرىم كېچە - كېچىلەپ.
يولدىكى يىگىتلەر غەيۇر، نەۋقىران،
يولدىكى قىزلارمۇ گۈلدەك رەڭ ئالغان.
چىرايلار، لەۋلەردە ئوينار تەبەسسۇم،
ھەر ئۆيدە توقچىلىق،
شادلىق ھۆكۈمران.
ئىلگىرىكى "كەپتەر ئۈۋىلىرى" قېنى؟
جۇل - جۇل كىيىملىك قەلەندەرلەر ھەم؟
نەگىدۇ ھەممىسى غايىب بولۇشقان،
ئالدىمدا نامايان
ئاۋات مەنزىرە،
ئاھ ئانا،
قاينىتىغۇ قوينۇڭغا قىزىڭ،
قەلبىمدە دولقۇنلاپ قاينار ھاياجان.

هایات مۇساپەڭ يېرىم ئەسرلىك،
ئۇقتۇردى ساڭا كۆپ نەرسىنى روشەن،
ئوتتۇز نەچچە يىللىق شامال - يامغۇرلار،
ئوتتۇز نەچچە يىللىق سېغىنىش ۋە ئەم
قىرولار قوندۇردى ئىككى چېكەڭگە.
ياماشتى قورۇق كۆز جىيەكلىرىڭگە.
بولساڭمۇ ماھىر بىر دوختۇر گەرچە سەن،
بولسىمۇ ئۆڭي - جايىڭ ئىستامبۇلدا ھەم،
ئۆتسىمۇ تۇرمۇشۇڭ پاراغەت بىلەن.
داۋالاش، يېپىشقا ئامالسىز ئۇلار
سېغىنىشتىن يۇرتۇڭنىڭ توپىلىرىنى
سارغىيىشنى چىققان چىراي - يۈزۈڭگە.
هايايجان ئىچىدە ئېقتىپ كۆز ياش
تۆكتىڭمۇ يۇرىكىڭ سۆزىنى بىزگە:
"يۇرتۇمدىن ئايرىلغانغا
بولدى ئوتتۇز يىل،
كۆپ تارتتىم سەرسانلىق ئازابى سىرتتا،
ئۆزگىلەر ۋەتەنسىز دېگەندە مېنى،
يۇرىكىم سەكپارە بولدىغۇ ھەتتا."
يىغىدىن بوغۇلۇپ قالدى ئاۋازىڭ،
ئارقامغا بۇرۇلدۇم،
تاشلىدىم نەزەر،
ئايروپىلان قانىتى ئاستىدىكى كەڭ،
تاغ - دەريا ھۆسنىگە گۈزەل رەڭگارەڭ.

قەلبىم مىسلى ئۆرگەشلىك بۇلۇت دېگەندەك
يۇرت-ۋەتەن،
مۇقەددەس سۆز بۇ نە قەدەر.
بارچىدىن ئايرىلسا ئايرىلار ئادەم،
پۇل، هوقۇق، نام-شۆهرەت،
مەرتىۋىدىن هەم.
يوقىتىپ قويۇشقا بولمايدىغىنى
پەقەت سەن،
سۆيۈملۈك ئانىجان ۋەتەن.
كۆڭلۈمدە
بۇ ئۈيغۇر قېرىندىشىمغا
مۇنداق سۆز هەدىيە قىلدىم ئۇنسىز مەن:
"ئاھ ۋەتەن،
ئەبەدىي ئانا ماڭا سەن."

1988-يىل مايى.

يۇرت تەسراتلىرى

يۇرتۇمغا سەپەر

ئەي ئىلانلىق،
مەن تۇغۇلۇپ ئۆسكەن ماكان،
يۇرىكىمدىن ئىشقىڭ مەڭگۈ ئورۇن ئالغان.
ئۆزگىرىپتۇ قىياپىتىڭ ئاي، كۈن ساناپ،
تونۇيالماي قېلىپ بۇگۈن بولدۇم ھەيران.

ئۆتكەندىكى قاغجىرىغان قاقاسلىقتا،
چۆپلەر ياشناپ قوي، كالىلار يۇرەر يايلاپ.
ئۆتكەندىكى كونا تاملار ئىز-ئۇرنىدا،
يېڭى ئۆيلەر دېرىزىسى تۇرار چاقناپ.

ئادەمزات ئىز باسمىغان دالىلاردا،
زاۋۇتىمۇ ھەم، يېزىمۇ ھەم بوپتۇ بەرپا.
يوللار تۇتاش، ئۆستەڭلەرمۇ ئاقار ھەر يان،
دەل-دەرەخلەر بۇك-باراقسان، گۈللەر بەرنا.

ئەي ئىلانلىق،
قوزغار قوينۇڭ سۆيۈنۈشلەر،

سەن مېھرلىك، سەن سۆيۈملۈك يۇرتۇم مېنىڭ.
كەلدىم يوقلاپ سېنى،
كۆيلەپ ئەتەگنى ھەم،
يالقۇنلىنىپ ئۆچمەس يۇرەك ئوتۇم مېنىڭ.

قۇچقىدا ۋېشكىلار قەد كۆتۈرۈپتۇ،
بۇرغا سادا بېرەر تۇنجى قۇدۇق ئارا.
يېپيېڭى بىر تارىخىي بەت ئېچىپتۇ چۆل،
ئىستقبالىڭ چېچىپتۇ نۇر پارلاپ گويا.

ئەي ئىلانلىق،
سەندە غەيرەت، سەندە بەرىكەت،
بايلىقلىرىڭ قۇچقىڭغا كەتكەن توشۇپ.
مەن تىلەيمەن تېخىمۇ ئۆز رەڭلەر تۇزلگىن،
سەن شىنجاڭنىڭ گۈل ھۆسنىگە ھۆسن قوشۇپ.

1988-يىل 15-ئۆكتەبر، توقسۇن.

تۇز دېڭىزى

سوزۇلۇپ ياتار ئەگرى تاغ يوللىرى،
جىلغىلار، ئېدىرلىقلار كەتكەن تۇتاش.
ماشىنا گۈركىرەيدۇ داۋان ئېشىپ،
جىلغىدا ياڭراپ شاۋقۇن ناخشا ئوخشاش.

ئالدىمدا كۆرۈندى ئاق بىر مەنزىرە،
قارمۇ دەپ قالدىم كۆزنى چاقسا باشتا.
تۇز تېغى، تۇز دېڭىزى ئىكەن بىلدىم،
ماشىنا يېقىنلاشقان چاغدا ئاستا.

كۆرۈنەر بىپايان، ئاق تۇز دېڭىزى.
بۇ تۇپراق باي خىسلەتكە، ئىلهاملارغا.
ئەسلىتەر گويا تاغنى تۇز دېڭىزى،
سوۋغىسى بۇ زېمىنىڭ ئىشچانلارغا.

شۇنچە چوڭ تۇز دېڭىزى بارلىقىنى
تۇنجى رەت كۆردۇم بۇ يۇرت ـ دىيارىمدا.
گۆھەر بار چۆل تەكتىدە، بارچە جايدا،
ئېچىلار ئۇ ئىسلاهات باهارىدا.

1988 ـ يىل 16 ـ ئۆكتەبر، تۇرپان.

بەخت بېغدا ناخشا ئېيتىمىز

—— «گۈزەكلەر ناخشىلىرى» توپلىمىغا بېغىشلىما.

سەن باشلىغىن ناخشاڭنى،
مەنمۇ ئېيتاي جور بولۇپ.
پارتىيىنى، ۋەتەننى،
كۈيلەيلى بىز زوقلۇنۇپ.

گارمونىڭنى ئال دوستۇم،
تەمبۇرۇمنى مەن چېكەي.
بەختىيار ھاياتىمىز،
سازلىمىزغا جان بەرگەي.

بەخت، شادلىق قوشكېزەك،
ناخشا ياغسۇن شەنىگە.
بەك يېقىملىق ناخشىمىز،
بىزنى ئۇندەر ئەتىگە.

ئۆسمۈر دوستلار ئېيتايلى،
دېگىز كەبى شاۋقۇنلۇق.
بەختىمىزنى كۈيلەيلى،
ناخشا ئېيتىپ يالقۇنلۇق.

1988 ـ يىل، ئۈرۈمچى.

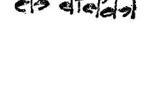
مېهمرلىك دىيار

ۋەتەننىڭ مېهمرلىك كەڭ دىيارى بۇ،
جىمكى ئادەمنى قىلار مەھلىيا.
«مىڭ بىر كېچە»نىڭ چۆچەكلىرىدە،
سۆزلەنگەن دۇنياغا ئوخشايدۇ گويا.
تارتىدۇ ئۆزىگە ھەممىلا يېرى.
مۇبارەك ئىسمى بار شىنجاڭ ئاتالغان.
رەڭدار دۇر تەبىئەت مەنزىرىلىرى،
مىللەتلەر ئادىتى ھەر خىل تۇس ئالغان.
قۇرۇلۇش،
گۈللىنىش قىياپەتلىرى،
ئاپىرىن ئېيتقۇزار،
قالدۇرۇپ ھەيران.
بۇ يەردە بار ھەيۋەت قاتمۇقات تاغلار،
بار تۈزلەڭ، دەريالار، سايلار بىپايان.
بار كەڭرى ئېتىزلار، ئېكىنزارلىقلار،
كارىزلار، يەر ئاستى سۇلىرى ئاققان.
شىپالىق ئارشاڭلار باردۇر بۇ يەردە،
بار مۇزلار ئېقىنى كەم تېپىلغۇچى.

"مۇز تاغلار ئاتىسى"دۇنياغا مەشھۇر،
بار يېشىل بوستانلار جىلۋە قىلغۇچى.
ئەڭ تۆۋەن ئويمانلىق بار ھەم بۇ يەردە،
بار قۇرغاق، قاغجىراق قۇملۇق باياۋان.
توپىنى،
شېغىلنى ئۇچىرار بۇران،
بار تومۇز ئىسسىق تونۇر تەبىتىدەك.
ۋە سىم-سىم يامغۇرلار،
سوغۇق قەھرىتان.
بىر يىلنىڭ يېرىمى بولار زىمىستان،
جۇۋۇنى سېلىپلا كىرىسىز يازغا.
كۆپ دەشتى چۆللىرى ئادەم بارمىغان،
بوستانلار ئاشلىقلا، مېۋىلەرگە كان.
بەزىلەر ئاڭلاپلا قورقار بۇ يەردىن،
بەزىلەر كېلىدۇ ئارزۇلاپ ھامان.
بولسىمۇ بۇ يەرلەر خىلۋەت، باياۋان،
كۆزلەرنى چاقىدۇ بايلىق،
مەنزىرە.
زامانىۋى قاتناشتىن قىسقىراركەن يول،
بولسىمۇ ۋەتەننىڭ يىراق غەربىدە.
غايەت زور ئۆزگىرىش بۇ يەردە بۈگۈن،
جانلىنىش، جاسارەت باردۇر ھەممىدە.
تۆتلىشىش يولىغا تاشلاندى قەدەم،
ئىسلاھات باھارى قىلىپ تەنتەنە.

بېيىشقا يول ئاچتى يېڭى سىياسەت،
ياشارتتى دىللارنى غۇنچىدەك، گۈلدەك،
ئوتتۇرا ئاسىيا گۈلىستانى بۇ،
ھەر مىللەت ئۆيۈشقان ئىناق ئائىلىدەك.
جياڭنەنگە ئوخشايدۇ قارىساڭ بۇ جاي،
گۈرۈچ ۋە بېلىقى چىقارغان ئاتاق.
بۇ قەدىم يەر تاپتى يېڭىدىن ھايات،
ئۆتكۈزۈپ بېشىدىن ئوتتۇز قىشنى، ھەم
دەل ئوتتۇز باھارنى، تاپىلاقتا روناق،
ئىناقلىق كۆيىگە تولغان تارىخى،
پارتىيە ھەر مىللەت خەلقىغە نىجات،
نۇرىدىن ئەل ئاۋات،
دىللار بولۇر شات.

1988 - يىل، ئۈرۈمچى.

كۆيلەيلى بەختسيار دەۋرانىنى

—— «مللي يازغۇچىلار» ژۇرنىلىنىڭ نەشر قىلىنغانلىقىنى تەبرىكلەپ...

كۆنساناپ كۆچەيدى ئېلىمىز،
ئىسلاھات قەدىمى تاشلىنىپ.
مىللەتلەر ئۆم بولۇپ ئۆيۈشۈپ،
ئۇلۇغۋار يۈرۈشلەر باشلىنىپ.
پارتىيە ئاپتىپى مېھرىدىن،
گۈللەندى مىللەتلەر ئېرپانى
زورايدى ئەدىبلەر قوشۇنى،
يۈز ئاچتى كەشپىيات زامانى.
كۆيلەنسۇن يولباشچى پارتىيە،
كۆيلەيلى سۆيۈملۈك ۋەتەننى.
ئىناقلىق،
ئىسلاھات،
دەۋرىمىز،
ياشناتتى بۇ ئانا گۈلشەننى.
يازغۇچى، سەنئەتكار ئەزەلدىن،
خەلقنىڭ، ۋەتەننىڭ جارچىسى.

دەۋرگە ئوقۇسۇن مەدھىيە،
ئەل ئۇچۇن سۆز قىلسۇن بارچىسى.
بۇ ژۇرنال ۋەتەننىڭ بېغىدا،
يېڭى گۈل رەڭ تۈرۈپ ئېچىلغان
مىللەتلەر ئىجادى،
ئەقلىنىڭ،
جەۋھىرى بولغۇسى نامايان.
ئۇز بولسۇن تەڭرىتاغ گۈلدەك،
تولۇپ ئۇ جىلۋىگە ۋە شانغا.
يورۇتسۇن شولىسى ئۆلكەمنى،
ئىپارى چېچىلسۇن جاھانغا.

1988 - يىل، ئۈرۈمچى.

ۋەتەننىڭ كەلگۈسى سىلەر

باللار ۋەتەننىڭ گۈللىرى،
باللار خەلقنىڭ كەلگۈسى.
بولغۇسى خوجىسى ۋەتەننىڭ،
بولغۇسى يېڭىشلار بەلگۈسى.

شاكىچىك دوستلار بەك سۆيۈملۈك،
ئۆستۈڭلار بەختيار زامانىدا.
ئەجدادلار غەمخورلۇق قىلغاچقا،
كۈلكەڭلەر يائىرايدۇ ھەر يانىدا.

تىرىشىپ باغلاڭلار بەلنى چىڭ،
ئاتىلار خىسلىتى ئۇلكەڭلار.
ئۆگىنىپ مەدەنىيەت ۋە پەننى،
ئىجادكار بولۇڭلار، گۈللەڭلار.

باغلىدى سىلەرگە ئەل ئۈمىد،
بولۇڭلار ساغلام، شوخ، جۇرئەتلىك.
زاپاس كۈچ سىلەر ئەل يولىدا،
كەلگۈسى قوشۇنى غەيرەتلىك.

ئەۋلادلار ئەجدادتىن ئاشقۇلۇق،
دولقۇنلار دولقۇننى ئىتتىرەر.
جاپالىق ئىگىلىك يارىتىش.
ئىنسانغا شان-شەرەپ كەلتۈرەر.

ئۆلمىشىپ ھەر مىللەت پەرزەنتى،
باتۇرى بولۇڭلار يۇرۇشنىڭ.
ئەتىكى چېۋەرى ئۆزۈڭلار،
شىنجاڭنى ئېچىشنىڭ، قۇرۇشنىڭ.

1988 - يىل، ئۈرۈمچى.

دۇنياغا يۇزلەنسۇن مۇقام

ـــ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مۇقام ئۆمىكىنىڭ شەرەپ قۇچۇپ قايتقانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن.

كېلىپسىلەر قايتىپ،
قۇچۇپ شەرەپىڭ.
كېلىپسىلەر ئېلىپ،
شىياڭگاڭلىق،
ئاۋمېنلىق قېرىنداشلارنىڭ
تىلەك ـ ئارمانلىرىنى،
ئەلگە، ۋەتەنگە يوللىغان.
ئاسىيا سەنئەت بايرىمى سەھنىسىدە،
ئۇيغۇرنىڭ مۇقامى ياڭراپ،
ئۇسسۇلى ئەيلىدى جەۋلان.
تارقاتتىڭلار،
ۋەتەننىڭ داڭقىنى ھەر يان،
شىنجاڭغا كەلتۈرۈپ شەرەپىڭ.
ئېيتىمەن سىلەرگە تەشەككۈر،
تەبرىكلەپ شادىمان.
سىلەرنىڭ دۆلۈق ناخشاڭلار،

ۋە ئۇسسۇلۇڭلار نەپىس، لەرزان،
يېقىملىق سازىڭلار،
چىرايىڭلار گۈلدەك ئېچىلغان،
كەلتۇردى لەرزىگە،
شىياڭگاڭ شەھرىنى،
قالدۇرۇپ ھەيران.
ۋاربسلىقىمۇ، ئىجادىمۇ كېرەك سەنئەتتە،
نۇر چاچقۇزغۇلۇق ئەلۋەتتە،
مىللىي مەدەنىيەت ئەنئەنىسى ھەر ئان.
ئۆرلەڭلار يەنىمۇ يۇكسىلىپ،
تىلەيمەن ماھارىتىڭلاردىن
زىلزىلىگە كەلسۇن پۈتۈن جاھان.

1988 ـ يىل 26 ـ نويابر، ئۈرۈمچى.

چۆلده چاقنىغان گۆھەرلەر

ـــ ماناس ئىلىكتر ئىستانسىسى 1 - نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىنىڭ پۈتۈن لىنىيە بويىچە توك تارقاتقانلىقىنى تەبرىكلەپ...

ئون سەككىز مېتىرلىق ئېگىز تۇرخۇنلار،
قادالدى بۇلۇتلۇق كۆككە تىك تۇرۇپ.
قاپلىدى تۆتەكلەر ئەتراپنى تۆتاش،
ياشندى ھاياتلىق قاينىاپ جۇش ئۇرۇپ.

ئىستانسا ئۆيلىرى تۇرار قەد كېرىپ،
رەتمۇرەت سەپ تۇزۇپ شۇنچە بەك ھەيۋەت،
ئىلىكتر سىملىرى كەتكەن چىرمىشىپ،
ئۆمۈچۈك توردەك زىچ قەۋەت ـ قەۋەت.

ئوسكۇنە ئەسۋابلار خىل زامانىۋى،
يۇقىرى تېخنىكا، چېۋەر ماھارەت.
يۇرتۇمنىڭ ئەڭ كاتتا ئىستانسىسى بۇ،
كەلگۈسى ئىقبالى پارلاق ئالامەت.

ئايلىنار ئۇيقۇلۇق بۇ چۆللەر ئەمدى،
ئىلھىكتر قۇۋۋەتلىك چوڭ شەھەرلەرگە.
تېخىمۇ جىلۋىلەر قىلار بۇ دىيار،
ئۆزگىرىپ تۇنلەرمۇ تاڭ سەھەرلەرگە.

1988 ـ يىل 28 ـ نويابر، ماناس.

يۇرت مۇھەببتى

مەن دېڭىزغا سالغانمەن نەزەر،
چىقىپ باققان ئېگىز تاغلارغا.
كەزگەن ئىدىم دەشتى چۆللەرنى،
بارغان ياياق، گۈزەل باغلارغا.

بارغان يىراق ئارگېنتىنىغا،
سان ـ فرانسسكونى كۆرگەن ئىدىم مەن.
ئەنقەرەدە سەيللەر قىلغان،
ۋە چاۋشيەندە يۇرگەن ئىدىم مەن.

ئۆزگە يۇرتلار رەڭدار ۋە گۈزەل.
كوچىلىرى گۈلىستان سۈپەت.
ئۆزگە ئەللەر ئىمارەتلىرى،
تىزما تاغدەك ئېگىز ۋە ھەيۋەت.

لېكىن قانداق يەرگىمۇ بارسام،
تەڭرىتاغنى ئەسلىدىم ھامان.
مەيلى قانداق مەنزىرە كۆرەي،
ئۆز يۇرتىنى سېغىندى بۇ جان.

هەر دەقىقە ھېس قىلغىنىم شۇ،
يۈرتۇم سۈيى شېرىن ھەسەلدەك.
ئادەملىرى يېقىملىق شۇنچە
ھاۋاسى ساپ ئىپارىدىنمۇ بەك.

يۈرتۇم، يۈرتۇم، ئانا دىيارىم،
سەن بۆشۈكسەن مېنى ئۆستۈرگەن.
مەپەر قىلسام بولسەن يەلكەن،
قەلبىمدە سەن توزمىاس گۈلشەن.

1988 - يىل، توقسۇن.

تېخىمۇ گۈزەل ئەتىمىز

ـــ شىنجاڭ خەلق رادىئو ئىستانسىسىنىڭ 1989 - يىل يېڭى كۈنى ئاڭلىتىدىغان "تېخىمۇ گۈزەل ئەتىمىز" نومۇرلىرىغا...

نەقەدەر جاراڭلىق ئەتە دېگەن سۆز،
يازسىمۇ پارقىراپ تۇرار نۇر چېچىپ.
ئىلھاملار بېغىشلار ئەتە دېگەن سۆز،
ئىلگىرىلەپ مېڭىشقا داۋانلار ئېشىپ.

كۆزلەرنى چاقنىتىپ بولۇر نامايان،
كۆپ، يېڭى ئۇتۇقلار - غەلىبىلەر ئەتە.
ئاي، قۇياش، بوستانلار كۈلەر تېخىمۇ،
گۈزەللىك قىلىدۇ جىلۋىلەر ئەتە.

بىز كىرىپ بارىمىز يېڭى جەڭگاھقە،
ئۇلۇغۋار قەسەملەر كۈچ بېرەر جانغا.
يېڭىچە مەنزىللەر يۇز ئاچار ئەتە،
يۇرۇشلەر يېزىلار يېڭى داستانغا.

تىلەيمىز ئەتىمىز بولسۇن دەپ گۈزەل،
بەختكە چۆمۈلسۇن بۇ يېڭى ھايات.
تېخىمۇ ئۇرغۇسۇن جاسارەت ئەتە،
يارالسۇن يېپىيېڭى ئىجاد ـ كەشپىيات.

1988 ـ يىل دېكابر.

گۈل شەھىرىگە مەدھىيە

يانۋار ئېيى،
مېنىڭ يۇرتۇمدا
تامچىغان سۇ مۇزغا ئايلىنار،
قار قاپلايدۇ زېمىننى ئاپئاق.
قار تۇتاشقان ئۇپۇققا، كۆككە
ئەتراپ كۈمۈش بىلەن قاپلىنار،
چەكسىز دالا بولۇپ پارقىراق.
يېپىنىدۇ يايلاق يېپىنچا،
ھۇشقۇيتىدۇ شۇرغان-سوغاق.

*　　*　　*

بۇ يەر
ئىكەن باشقا بىر جاھان،
ھەممىلا يەر يېشىل باراقسان.
گۈل - غۇنچىلار رەڭدار ئېچىلغان،
تاغلار يېشىل بۇلۇت مىسالى،
ئېتىز يېشىل تاۋار يېپىلغان.
قۇشلار سايرار شاخلاردا سەكرەپ،
ئېرىقلاردا سۇ ئاقار راۋان.
ساپ ھاۋادىن خۇش ھىد تارايدۇ،

بۇ يەر جەننەت نۇرلار چاقنىغان.
جياڭنەن ــ سۇلۇق يۇرت،
گۈزەل ماكان،
ئىسسىق بەلباغ مەنزىرىلىرى
مەپتۇن قىلار كىشى قەلبىنى،
تەلپۈندۇرۇپ ئۆزىگە ھەر ئان.
مەن بېيجىڭدىن كەلدىم جەنۇبقا،
سەزدىم ئىككى دۇنيانى شۇ ئان.
گۈڭجۇ سېنىڭ گۈل شەھرى نامىڭ
ئەمەس بىكار شۆھرەت قازانغان.
سەن جەنۇبنىڭ چوڭ دەرۋازىسى،
سەن چىمەنزار گۈزەل گۈلستان.
دولقۇن ئۇرار سەندە ئىسلاھات،
ئالغا قەدەم تاشلاپسەن ھامان.
سەن بىر يېشىل ياقۇت گويا كى،
دېڭىز بويىغا كېلىپ ئورنىغان.
سېنىڭ قوينۇڭغا ئەبەدىي باھار،
كۆڭۈللەرنى ئۆزىگە تارتقان.

1989 ـ يىل يانۋار، گۈڭجۇ سۈڭخۇا.

بامبۇك

سەن شۇنچە يېشىل،
سەن شۇنچە يۇمران.
سەن شۇنچە تۇپتۇز،
شۇنچە نەۋقىران.
يېشىل دېڭىزنىڭ
ئەركىسى ئۆزۈڭ،
ھاياتلىق قاينىپ
تۇرغان،
جۇش ئۇرغان.
بېغىشلايسەن
ئادەملەرگە روھ،
بېغىشلايسەن
يېشىللىق كۆركەم.
بېغىشلايسەن تۇز كۆگۈللۈكنى
ئۆرلەش جۇرئىتى، جاسارىتى ھەم.
ياشاش كۈچى بەستىدە ئايان،
ساھىل، ئۆستەڭ بويى،
تاغ ئۈستى،
يامغۇر سۈيى بارلىكى جايدا،

قەددىڭ سېنىڭ بولار نامايان.
يېشىل بامبۇك سېنى كۆرگەندە،
ياشلىق قايتا قاينىدى تەندە.
زېھنىي كۈچۈم ئۇرغۇدى تېشىپ،
قاتارىڭنى كېزىپ يۈرگەندە.
يېشىللىقتا ئامراقمەن ھەر دەم،
تەبىئىيلىك، گۈزەللىككە ھەم.

1988 ـ يىل يانۋار.

گۈل

ھەممە كىشى سۆيىدۇ گۈلنى،
مەنمۇ ھەرگىز مۇستەسنا ئەمەس.
دۇنيادىكى گۈللەرنىڭ خىلى،
زادى قانچە بىلگىنىم يوق، بەس.
سانىغانغا پۈتمەيدۇ سانى،
لېكىن جەنۇبتىكى گۈڭجۇدا مەن
كۆردۈم گۈللەرنىڭ ئەڭ كۆپ خىلىنى.
رەڭمۇرەڭ
چىرايلىق
نازۇك بەك بەلەن.
گۈل دەرىخى،
گۈللەرنىڭ تېغى،
گۈللۈك يوللار
ۋە گۈللۈك ئايۋان.
گۈل دېڭىزى،
گۈللۈك كەڭ ئوكيان.
تەبەسسۇملۇق گۈللەر چىرايى،
گۈلدۇ يە دە تۆكۈلۈپ يانقان.
كوچا ـ كوچىدا ئاققىنىمۇ گۈل،

دىماغلارغا گۈل ھىدى مېھمان.
گۈل ھىددىدىن مەست بولار يۈرەك،
گۈل بېغىشلار تەنگە يېڭى قان.
گۈل بېغىشلار گۈزەللىك زوقلار،
گۈزەللىكتىن ياشىرىدۇ جان.
مەن ئامراقمەن گۈللەرگە،
گۈللەر
ئويغىتىدۇ ھېسسىي بىگۈمان.
مەن ئامراقمەن بۇ گۈل شەھىرىگە،
گۈل ئۆستۈرگەن ئادەمگە ھەر ئان.

1989 - يىل يانۋار، گۈاڭجۇ.

ئىككى چوڭ دەرۋازا

ئىمارەت ـ بىنالار كۆككە تاقاشقان.
مېھمانخانىلار، ئوردىلار كۆركەم.
كۆزلەرنى چاقدۇ ماگىزىنلىرى،
ئادەملەر دېڭىزدەك ئاقىدۇ ھەر دەم.
ئەتراپلىق ھەم قىزغىن مۇلازىمەتلەر،
جىمكى ئادەملەر تەبەسسۇم قىلار.
گەپلەرنى ئانچە بەك چۈشەنمىسەممۇ،
چۈشەندىم سەمىمي قەلبى بىغۇبار.
ئۆزىمىز جەنۇبتىن، شىمالدىن تۇرۇپ،
ئارىنى كۆرمەك تاغ ـ دەريا ئايرىغان.
قەلبىمىز تۇتىشىپ كەتكەن بىر بولۇپ،
بار ئورتاق ئارزۇلار،
بار ئورتاق نىشان.
گۈڭجۇ ـ شىنجاڭنىڭ ھەمكارلىقىنىڭ
يوللىرى راۋان، كۆپ
پارلاق ھەمدە كەڭ.
ئىككى چوڭ دەرۋازا بولۇشۇپ ھەمدەم
چاچىدۇ گۈللىنىش نۇرلىرىنى تەڭ.

1989 ـ يىل، گۈڭدۇڭ.

تەڭرىتاغ بۇركۈتى ئەيلىدى پەرۋاز

ئەركىن سدىق شىنجاڭ داشۆ فىزىكا فاكۇلتېتىنىڭ 78 ـ يىللىق ئوقۇغۇچىسى. ئۇ، ئوتتۇرا مەكتەپتىكى چاغلىرىدىلا خەنزۇ تىلىنى ئۆزلۈكىدىن ئۆگەنگەن. كېيىن ئاقسۇدا شىنجاڭ بويىچە ئىككىنچى (خەنزۇچە قوبۇل قىلىش نومۇر ئۆلچىمىدە) نەتىجە بىلەن ئىمتىھاندىن ئۆتۈپ شىنجاڭ داشۆگە كىرگەن، سىمىز تېلېگىرافى كەسپىدە ئوقۇغان، ئۆگىنىش جەريانىدا جاپاغا چىداپ، ئىخلاس بىلەن تىرىشىپ ئەلا ئوقۇغانلىقتىن، مەملىكەت بويىچە ئۇچتە ياخشى ئوقۇغۇچىلار ئۇلگىسى بولۇپ باھالانغان. مەكتەپتە ئېلىپ قېلىنغاندىن كېيىن ياپون تىلىنى ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىپ ئىمتىھان بېرىپ ياپونىيىگە ئوقۇشقا بارغان. تىرىشىپ ئىلگىرىلەپ ياپونىيىدە ئۆتكۈزۈلگەن 72 دۆلەت ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ نۇتۇق سۆزلەش مۇسابىقىسىدە تۆنچىلىككە ئېرىشكەن. ھازىر ئامېرىكىدا ئوقۇۋاتىدۇ. ئىككى يېرىم يىل ۋاقىت ئىچىدە ئۇ ياپون، ئىنگلىز تىللىرىدا 19 پارچە ئىلمىي ماقالە ئېلان قىلدى. بەزى ماقالىلىرى ئامېرىكىدىكى دۇنيانىڭ ئالىي قاتلىمىغا مەنسۇپ ئىلمىي ژۇرنالىلاردا ئېلان قىلىندى.

——«ئۇرۇمچى كەچلىك گېزىتى» خەۋىرىدىن.

تەڭرىتاغ بۇركۈتى، ئەي ئەركىن سدىق،
بەستىگە چۆل، بوستان ھارارىتى يار.
تېنىڭدە ئاقسۇنىڭ گۈل ـ گىياھلىرى
ۋە تارىم توپىسىنىڭ خۇش بۇي ھىدى بار.

ئۇچتۇڭسەن،
ھا لقدىك تەڭرىتاغدىن ھەم.
ئىگىلىك كۈچەيگەن بىر ئەلگە باردىك،
تىنچ ئوكيان ئۇستىدىن سەن ئۆتۈپ شۇ دەم.
سەن كىچىك بالىلىق چاغلىرىڭدىلا،
كۆرگەنسەن شېرىن ۋە گۈزەل چۈش بەلكى،
شۇ چۈشلەر ئەمەستى ئاساسسىز خىيال.
ئەمەستى گرىمسەن قاقاس چۆلدىكى،
ئۇ ئىدى مۇستەھكەم ئاساس ئۇستىگە
قۇرۇلغان ئىشەنچ، كۈچ، ئەجىر ـ ئەقىدە.
مۇقامنىك كۈيىدىن ياڭرىغان بەلەن،
ۋە «قۇتادغۇبلىك» پەلسەپىسىدىن،
قەمبەرخان ئوينىغان ئۇسسۇلدىن لېۋەن،
ئويلاندىك قايتىلاپ، ھايات ھەققىدە،
ھېس قىلدىك نېمىمىز كەملىكىنى سەن.
غىجىرلاپ ماڭىدۇ ئېشەك ھارۇدىسى،
بېسىلغان كەبى كۆپ ئەسىرلەر يۈكى،
يۇرىكىڭنى ئېزىپ ئۆتتى ئەز سېلىپ،
ئىلىپىنى تاياقتىن ئايرىيالمىغان،
بالىلار كۆزىنىك خىرە نۇرلىرى،
ئاغرىتتى قەلبىڭنى گويا سانجىلىپ.
مۇنەۋۋەر پەن ـ تېخنىك تالانتلىرىنىك،
ھېس قىلدىك مىللىتىمىزدە كەملىكىنى سەن.
ئۇلارسىز خام خىيال بىرەر مىللەتنىك،

گۈللىنىش، تەرەققىي قىلىشى جەزمەن.
بايقىدىڭ،
ۋە تاللاپ ئالدىڭ نىشانىنى.
شۇ ياقتا ماڭدىڭ قەدەملەر تاشلاپ،
تۇنلەرنى ئۇيقۇسىز ئۆتكۈزگىنىڭنى،
تەسەۋۋۇر قىلىمەن سېنىڭ قانچىلاپ.
قانچىلاپ سۇبھى كۆز ئاچاي دېگەندە،
ياتقاندا تارىم جىم غەپلەتتە ئۇخلاپ.
خورازلار بىلەن تەڭ ئورنىڭدىن تۇرۇپ،
كىتابلار ئوقۇدۇڭ ئۇيقۇنى قوغلاپ،
مىللەت ۋە دۆلەتنىڭ چېگرىسى يوقتۇر،
بىلىمدە ـ ئىرپاندا ئەزەلدىن ئەبەت.
بىلىمنىڭ دېڭىزىدا ئۈزدۇڭ توختىماي،
ئىنسانلار مەدەنىيىتى جەۋھەرلىرىنى،
سۈمۈردۇڭ قانماس زور ھەۋەستە پەقەت.
ئەمگىكىڭ، ئەقلىڭدە ئاچتىڭ ئاخىرى
ئىشىكىن سەن ئالىي بىلىم يۇرتىنىڭ،
بار ئىزلار مەكتەپنىڭ ھەممە يېرىدە،
بېسىلغان تەپتىدە ئىشق ئوتۇڭنىڭ.
يېڭى بىر مۇھىتتا ئۆگەنىدىڭ شۇنداق،
يۈكسەلدى ئوبرازىڭ ھارماس ئىخلاسمەن.
ئارزۇيۇڭ، ئىستىكىڭ، خىيالىي چۈشۈڭ،
ئاقىۋەت ئەمەلگە ئاشتىغۇ ئەينەن،
ھالقىدىڭ شىنجاڭدىن،

جۇڭگودىنمۇ سەن.
ماقالەڭ يورۇققا چىقتى دۇنيانىڭ
ئەڭ ئالىي قاتلىمىنىڭ ژۇرنىلىدا ھەم،
مەغرۇرلۇق ھېس قىلار خەلقىڭ،
ئىپتىخار —
ھېس قىلار يۇرتداش ياش دوستلىرىڭ ھەر دەم.
سەن ئۇلار قەلبىدە ئۇلۇگە، نەمۇنە،
سەن ئۇلار قەلبىدە چوڭ ئوبراز جەزمەن.
نەزەرىڭ ھالقىسى پۈتۈن دۇنيادۇر،
قەلبىڭگە ئورنىغان ئۇلۇغۋار ۋەتەن.
تەۋرەنمەس ئىشەنچىڭ، سۈنماس غەيرىتىڭ،
ئىزدىنىش، ئىلگىرىلەش دىلىڭغا ھەمدەم.
چەت ئەللىك ئادەملەر بىلەن بەسلىشىش،
مىللەتنى گۈللىتىشنى كۆزلەشتەك روھىڭ،
قەلبىمىز قېتىغا ئورنىدى مەھكەم.
تەكرىتاغ بۇركۈتى ئەيلىدىڭ پەرۋاز،
جور بولۇپ تەمبۇرغا، ياكراق مۇقامغا.
پامىرنىڭ ھەيۋەتلىك مۇزلۇق چوققىسى،
تەكرىتاغ تىزمىسى قالدى ئارقاڭدا.
نەزەرىڭ ئاستىدا ئاقىدۇ تارىم،
ئەبەدىي توختىماي دولقۇنلار ئۇرۇپ.
قاينىملار ياسالغان شىددەتلىك ئېقىم،
غايەت زور ئادەمدەك تىنار تولغىنىپ.
چاقىرار ئىلغارلىق ۋە مەرىپەتنى.

كۆتۈرۈپ توختىماس شاۋقۇن چوقانىنى
چاقىرار ئىلىم-پەن مەدەنىيەتنى،
چاقىرار قابىللار تولغان زامانىنى.
تەڭرىتاغ بۇركۈتى ئەيلىدىك پەرۋاز،
بىللە ئېپ ئۇچۇپ سەن مىليون قەلبنى،
ھەر مىللەت تىلىگەن تىلەك-ئارمانىنى.

1989-يىل، ئۈرۈمچى.

تەڭرىتاغ سۆيگۈسى

تەڭرىتاغ —
شىنجاڭنىڭ ئالتۇن بۆشۈكى،
سەندە بار مىڭ گەزلىك مۇزلۇقلار ھەيۋەت.
قار سۈيى سۇغرار چەكسىز دالانى،
قۇچقىڭ يايلاقتۇر، بوستاندۇر زۇمرەت.
ھەممىلا يېرىڭ مول مەدەن مەنبەسى،
كۆمۈرنىڭ، نېفىتنىڭ دېڭىزى چەكسىز.
قوغۇنلار تارتىدۇ سەيلىچىلەرنى،
قاشتېشى، ئالتۇننىڭ داڭقىمۇ شەكسىز.

ھەر مىللەت خەلقىنىڭ بەخت بېغىسەن،
ئىناقلىق گۈللىرى رەڭدار ئېچىلغان،
ئۆزئارا ئۆگىنىش، تەڭ راۋاج تېپىش
ھەققىدە ھېكايە كۆپ بۇندا ھامان.
ئالتايىنىڭ ئالتۇن رەڭ يايلاقلىرى ۋە
تارىمنىڭ ساھىلى، بوستانى بويلاپ،
تارقىلىپ تەڭ گۈللەش خەۋەرلىرى ۋە
ئىناقلىق ناخشىسى تۇرىدۇ ياڭراپ.
سەن ئۇلۇغ ۋەتەننىڭ گۈھەر زېمىنى،

ئەي شىنجاڭ، سۆيۈملۈك يۇرتۇم، قەدىردان.
قايتىدىن نۇرلاندى بۇ يىپەك يولى،
گۈلشەن سەن دىللارنى مەستانە قىلغان.
ياۋروپا ـ ئاسىيا كۆۋرۈكى بولۇپ
تۇرىسەن تەڭرىتاغ ئۆزرە ھالقىغان.
بىر ھەسەن ـ ھۈسەندەك كۆكتە چاقنىغان
بۇ غەربىي دەرۋازا ئېچىلدى داغدام،
شىنجاڭنىڭ ئىقبالى يۇز ئاچتى پارلاپ،
ھەر مىللەت ئۆملۈكى يېڭى بىر داستان.

1989 ـ يىل، ئۈرۈمچى.

تارىمغا بېغىشلانغان ناخشا

ئەي تارىم،
ئەي سۆيۈملۈك تارىم،
سەن نېمانچە باي بىر ماكانسەن،
كۆكۈللەرنى ئەجەب تارتسەن.
سەن دېگىزسەن،
قوملۇق، بايلۇق،
مۇنبەت ئېتىز -
دالا چاقنىغان،
سەن ئوتلاقسەن،
نېفىتلىك ئوكيان.
سەن بوز يەر سەن،
گۆھەر ئويمانلىق،
چېكىگە كۆز يەتمەس بىپايان.
ئەي تارىم،
كىم بىلىپتۇ قاچان،
قانچە ئەسىر ئۇخلىغىنىڭنى؟
"ھالاكەتنىك دېگىزى" دېگەن
نام ئېلىپمۇ قويمىغىنىڭنى؟
رىۋايىتىك كۆپتۈر تارالغان.

ئەي تارىم، سەن
سوزۇلۇپ ياتقان
بوز يەر گويا سەن ئېچىلمىغان.
ئەي تارىم، سەن
گۈزەل قىز ـ جانان،
ئاشىق تېخى بايقاپ بولمىغان.
تارىم، سېنىڭ بايلىق ـ گۆھرىڭ
تەكشۈرۈلەر، ئېچىلار ئەمدى.
تارىم، سېنىڭ گۈزەل مەنزىرەڭ
ئادەملەرنى مەست قىلار ئەمدى.
تارىم، سېنىڭ مۇبارەك نامىڭ
ئەۋلادمۇئەۋلاد ئۆچمەيدۇ پەقەت.
ئىستقبالىڭ، پارلاق كەلگۈسىڭ
نۇر چاچىدۇ يۇلتۇزدەك ئەبەت.
تارىم، سېنى كۆيگە قاتمەن،
شېئىرىمغا جىلۋەڭ بېرەر دەڭ.
سەن شىنجاڭنىڭ غۇرۇرى، پەخرى
سەن شىنجاڭنىڭ شەرەپ ـ شانى ھەم.
بۇگۈن قوينۇڭ ئارا باشلاندى
نەغمەت ئۇچۇن چوڭ بىرلەشمە جەڭ،
قەد كۆتۈردى ۋېشكىلار قاتار،
بۇرغا تىنمايۋ سايرايدۇ بۇ دەم.
تارىم، سەندە يېڭى قىياپەت،
قۇملۇقلاردا كۆرۈنۈش كۆركەم.

قاقاس چۆلده شاۋقۇن دەممۇدەم،
ئايلىنسەن دۆلەت بويىچە
ئەڭ كاتتا بىر نەپىتلىككە سەن،
تۆھپە قوشقىن ۋەتەنگە ھەر دەم.
تىلەك تىلەي، تارىم، ئېشىپ كەت
سەئۇدى ئەرەبىستانىدىن،
پارس قولتۇقى ئەللىرىدىن ھەم.

1989 - يىل 10 - ئاپرېل، كورلا.

ئۇنتۇمايدۇ خەلقىمىز سىزنى

——يولداش خۇ ياۋباڭغا مەرسىيە.

مەن سىزنى كۆرگەن،
بىز تونۇش ئىدۇق،
مەن سىزنى چۈشەنگەن،
بىز يولداش ئىدۇق،
يۇقىرىدا، تۆۋەندە بولساقمۇ گەرچە
بىز يېقىن دوستلاردىن بولۇپ ئۆتۈشكەن.
سىزنىڭ ئىشخانىڭىز،
خۇەيرىنىڭ زالى
ۋە خەلق سارىيىدا،
ھەتتا قازاقنىڭ
كىگىز ئۆيلىرىدە بىز بىللە بولغان.
كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ زادى
ئاشۇ چاغلاردا بىز سۆھبەتلەر قۇرغان.
تونۇش ئۇنىڭىز قۇلاق تۈۋىمدە
جاراڭلاپلا تۇرغىنى تۇرغان.
تەبەسسۇملۇق نۇرانە چىراي
سۆيۈندۈرگەن مېنى ھەم تالاي.

روهنگز سزنىڭ
خسلەتلەرگە باي،
غەيرىتىگزگە قايىل بولغانىمەن،
ئادەملەرگە قويغان مېھرىڭزگە
نائىل بولغانىمەن.
سز يېشىل قارىغاي،
سز يېشىل شەمشاد،
بەرق ئۇرۇپ گۈللەپ - ياشنىغان.
سز كىچىك بىر گىياھ،
توزۇماس بىر گۈل
جىلۋە قىلغان، پورەكلەر ئاچقان.
سز نامسز قەھرىمان،
سز داڭلىق ئەرباب.
سز ئاددىي،
سز ئۇلۇغ ۋە ئالىيجانناب،
خەلقىمزنىڭ پەرزەنتى سز.
خەلقىمزگە داھىي - پاسبان،
سز ھەققانىي، ئادىل ۋە خالىس
پاك - بىغۇبار، سەمىمي ھامان.
كەمتەر ئىدىگز، ئادەملەر بىلەن
كېتەتتىگز چېقىشىپ ئاسان،
ئوچۇق - يورۇق، تۈپتۈز ھەرقاچان.
ئالىي رەھبەر ئىدىگز ھەمدە
ئاددىي پۇقرا ئىشچان - تىرىشچان.

پىشقەدەملەرگە ئىدىگىز غەمخور،
ياشلارغا تەلەپچان، ئامراق، مېھرىبان.
مۇشكۈلاتلار قورقاتتى سىزدىن،
يات ئىدى سىزگە ھېرىش ۋە چارچاش.
تونۇردەك قىزىق تومۇز كۈنلىرى
ئايلىنىپ تەڭرىتاغنى، كېزىپ بايا‌ۋان،
بىرلىكتە بېيىشقا قاتۇرۇشۇپ باش،
ھەر مىللەت خەلقىغە بولغان سىز سىرداش.
بۈگۈن كۈنىمىز
تېخىمۇ گۈزەل،
تېخىمۇ بايا‌شات ئۆتۈۋاتقاندا،
ئارىمىزدىن كېتىپ قالدىڭىز،
قانداق ياش تۆكمىسۇن كۆڭۈل كۆزىمىز.
يولداش خۇ ياۋباك،
پارلاق تۆھپىڭىز
يېزىلىدۇ تارىخ بېتىگە،
سىزنىڭ يارقىن ئوبرازىڭىز
سىڭىپ كەتتى ئەلنىڭ قەلبىگە.
تەبەسسۇملۇق خۇش سۆباتىڭىز
ئىلھام بېرەر ھەربىر كىشىگە.
كۆپتۈر ئەلگە بەرگەنلىرىڭىز،
ئۇنتۇمايدۇ سىزنى خەلقىمىز،
كەتمىدىڭىز سىز،
ئائىلا‌ۋاتىمەن مەن ئولتۇرۇپ

مەركىزىي پارتىيە مەكتەپ زالىدا
سىز بەرگەن دەرسنى گويا
سىز بىلەن بىز سۆھبەتلەر قۇرۇپ،
چاقچاقلىشىپ كۈلۈشمەكتىمىز.
ئالتايدىكى قېيىنزارلىقتا
گويا بىللە
قولتۇقلىشىپ يۈرۈشمەكتىمىز.

1989 ـ يىل 22 ـ ئاپرېل، ئۈرۈمچى

خەلقىمىزنىڭ ياخشى ئوغلى

——يولداش بۇرھان شەھىدىگە مەرسىيە.

ئەجىر قىلىدىڭ ئومۇم ئۈچۈن بىر ئۆمۈر،
بارلىقىڭنى بېغىشلىدىڭ خەلققە.
سادىق بولدۇڭ كومپۇنىزم يولىغا،
تېڭىپ ۋەتەن ئىشىنى چىڭ قەلبىگە.

سەن جۇڭخۇا مىللەتلىرى باتۇرى،
خەلقىمىزنىڭ ياخشى ئوغلى ئەبەدىكە.
كىشىلەرگە داڭقىڭ بەكمۇ تونۇشتۇر،
تۆھپىلىرىڭ نۇر چاچار ھەر تەرەپكە.

1989 - يىل 27 - ئاۋغۇست، ئۈرۈمچى.

جۇمھۇرىيەت، لەپىلدىسۇن بايرىقىڭ

ـــ جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 40 يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن.

قىرىق قېتىم كەلدى باھار، كەلدى كۆز،
ياغدى تالاي يامغۇر، چىقتى شامال ھەم.
قىرىق يىلدا بولدى تالاي بۇرۇلۇش،
تەرەققىيات ئاچتى تالاي جامال ھەم.

بىسىپ ئۆتتۈڭ كۆپ جەڭگىۋار مۇساپە،
جۇمھۇرىيەت ـــ ئانا ۋەتەن يۈكسىلىپ.
تالاي كۆرەش ـ جەڭنى باشتىن كەچۈردۈڭ،
قانلىق، ئوتلۇق سىناقلارغا يۈزلىنىپ.

سان ـ ساناقسىز ئېلىشىشتا ھەر قېتىم،
ساڭا مەنسۇپ بولدى غەلبە، شەرەپشان.
ساڭا قارشى چىققانلارنىڭ ھېچبىرى،
قىلالمىدى سېنى گۈمران ھېچقاچان.

مەغلۇپ بولدى، رەسۋا بولدى بىر-بىرلەپ،
ئەكسىچە سەن روناق تاپتىڭ گۈللىنىپ.
مايىل بولدى خەلق قەلبى تېخىمۇ،
ئەقىدىسى، ئىشەنچىسى نۇرلىنىپ.

جۈمھۇرىيەت، سەن بىر گىگانت ئادەمسەن،
قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان مەزمۇت شەرقتە.
بېغىشلايدۇ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشۇڭ،
ئىلھامىنى دۇنيادىكى خەلقتە،

جۇڭخۇا خەلق جۈمھۇرىيىتى دېگەن نام،
ھەم يېقىملىق، ھەم ياڭراقتۇر ئالامەت.
ئېزىلگۈچى مىللەتلەرنى چىللايدۇ،
ۋە بىرىدۇ پرولېتارغا كۈچ-مەدەت.

* * *

مەن ئەسلىدە بالىسىمەن دېھقانىڭ،
چۆلگە يېقىن بىر يېزىدا تۇغۇلغان.
جۈمھۇرىيەت قۇرۇلغانغا ئەگىشىپ،
يورۇق كۆرگەن، قەد كۆتۈرگەن، ھۆر بولغان.

مەن يېتىلدىم، ئۆسۈپ سەپكە قېتىلدىم،
پارتىيىنىڭ ئىللىق نۇرى مېھرىدە.
بۇگۈنمۇ كەلدى ئاشۇ قۇياشتىن،
تەبەسسۇم بار شۇڭا ھامان چېھرىمدە.

مەن يېتىلدىم بىللە ئۆسۈپ سەن بىلەن،
يۇرىكىمگە ئىشقىڭ چوڭقۇر ئورناشقان.
سېنىڭ بىلەن ئىستىقبالىم، تەقدىرىم،
مەڭگۈلۈككە چىڭ چېتىلغان، ئۇلاشقان.
سەن بولمىساڭ، ئىلگىرىلەيمەن مەن قانداق،
سەن بولمىساڭ، نەدە ماڭا شەرەپشان.

ئەي ۋەتىنىم، جۇمھۇرىيەت جانىجان،
ئۆزۈڭ ماڭا ئاتا، ئۆزۈڭ ئانىجان.
شەپقىتىڭنى، چەكسىز ئىللىق مېھرىڭنى،
ئۇنتۇمايمەن ئۆمرۈم بويى ھېچقاچان.

سېنىڭ ئۈچۈن كۈچ قوشىمەن، ئىشلەيمەن،
يۇمۇلمىسا كۆزۈم، بولسا تەنده جان.
جۇمھۇرىيەت، قىرىق يېشىڭ مۇبارەك!
سەن جۇشقۇنلۇق، سەن ياش شۇنچە نەۋقىران.

گۈللىنىسەن يەنە تېخى بەرق ئۇرۇپ،
ئىستىقبالىڭ نۇرلۇق سېنىڭ پارلىغان.
ساڭا ۋاپا كەلتۈرىمەن، سادىقمەن،
تەرىپىڭگە يېزىپ مىڭ كۈي ۋە داستان.

راھەت بېغى سەن ھەر مىللەت خەلقىنىڭ،
بارچە گۈللەر نەڭ ئېچىلغان گۈلىستان.

باھارىگدىن خۇش بۇي ئىپار تارايدۇ،
قۇچىقىگدا ياشناپ ھايات قاينىغان.

جۇمھۇرىيەت، دەريا-تېغىڭ گۈھەردۇر،
قوغدايمىز بىز زىچ ئۈيۈشۈپ تىكىپ جان.
جۇمھۇرىيەت ئۆسسۇن يەنە ئابرويۇڭ،
كەلسۇن يەنە زىلزىلىگە كەڭ جاھان.

لەپىلدىسۇن جۇمھۇرىيەت بايرىقىڭ،
ئەيلەپ مەڭگۈ ئېگىز كۆكتە شوخ جەۋلان.

1989 - يىل، ئۈرۈمچى.

ئادالەت

(غەزەل)

كۆچ ئېلىپ سەندىن ئادالەت، ئۆستى بۇ تەن ھەمدە جان،
تۇنده نۇر، جاڭگالدا يول تاپتىم سېنىڭدىن ھەرقاچان.

سەن چىراغ، پەرۋانىمەن، سەن كۆنكى مەن ئاپتاپپەرەس،
بىلىنەر زىندان كەبى سەن بولمىساڭ بۇ كەڭ جاھان.

سەن دېمەكلىك ئەل، ۋەتەننى دىلدا تۇتماقلىق دېمەك،
شۇڭا قىلغان پارتىيىمىز سېنى بايراق جانىجان.

سەن ئۇچۇن كۆكرەك كېرىپ جەڭلەرگە كىردىم مەن تالاي،
نى ئېغىر چاغلارمۇ بولدى زومىگەرلەر قۇتربغان.

ياغدى تۆھمەت، پىتنە ـ ئىغۋا ئوقلىرى مۆلدۈر كەبى.
ئوقۇغاچ ئەپسۇن شايانۇن چىقىرىپ پات ـ پات بوران.

بولدى رەسۋا ساڭا قارشى جادۇگەر ئالدامچىلار،
كىم زۇلۇم يولدا ماڭسا، ئۇ نەچۇك قالغاي ئامان؟

سەن قورال مەيداندا هەم مۇشكۈلده ئەڭگۈشتەر ھاڭا،
سېنى كۈيلەيمەن ئەبەد بولغىن ئادالەت پاسبان.

1988 - يىل ئىيۇن.

"ياۋايىلار كەنتى"گە سەپەر

تەكلماكان قۇملۇقىدا بىپايان،
بىر دەريا بار جىمجىت ئاققان يىل-يىللاپ.
قاشتا تارقاق يېزىلار بار، ياشىغان
پىنھان ئۇيغۇر دېھقانلىرى ماكانلاپ.

بۇندىن تۆتيۈز يىل مۇقەددەم بۇ يەردە،
ئىككى ئادەم باققان ئىكەن قوي پەقەت.
ھازىر نوپۇس سەككىز يۈزدىن ئېشىپتۇ،
كۆچە-كۆچە بولۇپ بىر توپ جامائەت.

گېزىتتىن بىر خەۋەر كۆردۇم، ئۇلارنى:
دۇنيا بىلەن ئالاقىسى يوق، — دېگەن.
دەپتۇ تېخى: ئۆي-جايلىرى ناچاركەن،
قۇملۇقتىكى ياۋايىلار بۇ جەزمەن.

كۆنى قانداق ئۇلارنىڭ بىر كۆرەي دەپ،
يوقلىماقچى بولۇپ چىقتىم سەپەرگە.
رىۋايەتكە ئوخشايدىكەن مىش-مىش گەپ،
"ياۋايىلار كەنتى" زادى قەيەردە؟

چىرا ناھىيە قۇچقىدىن قوزغالدۇق،
سەھەر پەيتى سائەت ئۈچتىن ئاشقاندا.
قاراڭغۇدا يۇرۇپ تەستە تەمتىلەپ،
يولغا ئاران ئۇلاشتۇق تاڭ ئاتقاندا.

ماڭدۇق قۇملۇق ئېدىرلارنى ئارىلاپ،
قۇملار گويا پاختا قىلىن ۋە تىرەن.
ماشىنىمىز پاتسا قۇمغا ئىتتەردۇق
ۋە كۆتۈردۈق يەلكە بىلەن قول بىلەن.

پادىچىلار ئۈچراپ تۇردى يول بويى،
قۇملۇقلارنى قىپتۇ ئۇلار تۇرالغۇ.
قوي-پادىنى ئوبدان بېقىش يولىدا،
بولالماپتۇ بۇران، مۇشكۈل توسالغۇ.

ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆردۇق كېلىپ بىز،
قوي توپىنى "ياۋايىلار" يايلاتقان.
يېشىل، يۇمران قىرغاقتىكى ئوت-چۆپلەر،
سېمىز ئىكەن مال-چارۋىلار يايراشقان.

ياۋاش ئىكەن بۇ يەردىكى يۇرتداشلار،
ئادەت ئىكەن سەمىمىي ئاق كۆڭۈللۈك،

مېهمانلارنى كۆتىدىكەن بەك قىزغىن،
ئېلىپ چىقىپ بار-يوقىنى ھەر ئۆيلۈك.

بۇ يەرلەردە ئوغرى-يالغان يوق ئىكەن،
ئوۋ ئوۋلاشسا ئورتاق بەھرى ئالاركەن.
بىر-بىرىدىن ھەزەر قىلماس كىشىلەر،
سىرتقا ماڭسا ئىشىك ئوچۇق قالاركەن.

كۆتۈۋالدى سېخىي، قىزغىن بىر بوۋاي،
ئالدىمدىكى بىر قورۇغا كىرگەندە.
ھاياجانلىق ياشلار ئاقتى كۆزىدىن،
سالاملىشىپ، ھال سورۇشۇپ كۈلگەندە.

مېهمان قىلدى سېلىپ كەڭرى داستىخان،
چاي قۇيۇپ نان ئوشتۇپ قىزغىن ساھىبخان.
ئۇنىمدۇق قوي سويماقچى بولغاندا،
تويدى قورساق بولسىمۇ بۇ بايۋاۋان.

ھېچكىم بۇندا ئۆتكۈزمەسكەن جىنايەت،
خاتىرجەم ۋە خۇشال-خۇرام ھەممىسى.
بىللە ئىشلەپ، ئىناق يۈرەر ھەر جايدا،
بار تەڭلىكىنىڭ ھەم دوستلۇقىنىڭ بەلگىسى.

ئالار ئىكەن خىش ـ كاھىشنىڭ ئورنىنى،
يۇلغۇن شېخى ئۆي سالغاندا قۇم ئارا.
بولمىسمۇ زامانىۋى ۋە لېكىن،
ئېسىل ئورۇپ ـ ئادەت قىلار مەھلىيا.

1989 ـ يىل، خوتەن.

دېھقان دوستۇمغا

ئەي دېھقان، سەن مېنىڭ دوستۇم قەدىردان،
ئېتىزدا بىز بىللە چوڭ بولغان ئىشچان.
دىلىمىز رىشتىسى چىگىلگەن بىللە،
كەل، سىرداش بولايلى يەنە مېھرىبان.

سوغ نەپەس، سوغ تەلەت قىش كەتتى ئەنە،
باھارنىڭ شامىلى ئويغاتتى يەرنى.
ياسىنىپ تارىنار ژادىلار، باغلار،
كۆيلىدى نەغمىچى قۇشلار سەھەرنى.

خۇش پۇراق تارقاتتى ئەتراپقا شامال،
قىزىلگۈل بۇلبۇلدىن ئالدى خەۋەرنى.
تۇر ئەمدى قەدىناس، قىزىت ئەمگەكنى،
ئېتىزلار سېغىندى مەرۋايىت تەرنى.

ئېيت ناخشا، ئاۋازىڭ كەتسۇن يىراقلا،
سۆيۈنگەي جان، كىرسە كۆيۈڭ قۇلاقلا.
خۇمارىمەن دېھقانىڭ يۈرەك كۆيمەك،
ئۇ يۈرەك ئوخشايدۇ كۆيچى بۇلاقلا.

ئېيت ناخشا، ناخشدا سېلىنسۇن ئۇرۇق،
ناخشدا ئۇنسۇن ۋە ئۆسسۇن مايسلار.
ئوخشىسۇن بۇ يىلمۇ زىرائەت يەنە،
مول ھوسۇل كۆپەيسە يۇرتنى باي قىلار.

ئېيت ناخشا، ئەي دېھقان دوستۇم قەدىردان،
ناخشدا تەبىئەت كىيسۇن كۆك چاپان.
ناخشاڭدىن، ئىشىڭدىن كۆڭلۈم يايرىسۇن،
تىلىكىم شۇكى: باي بولغىن، بول ئامان.

1990 - يىل 18 - فېۋرال.

چىن قەھرىنداش بىز

—— 8 - قېتىملىق "مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئېيى" مۇناسىۋىتى بىلەن.

قەھرىنداش بىز ھەممىمىز،
بىر نەمىز ئاكا،
بىر نەمىز ئۇكا،
بىر نەمىز ئاچا ھەم بىر نەمىز سىڭىل.
بىز شۇنداق قەھرىنداش،
ئىتتىپاق - ئىجىل.
ئانىمىز جۇڭگودۇر - جانىجان ۋەتەن،
بىز ئۇچۇن بۇيۇكتۇر تەڭرىتاغ، تەيشەن،
تارىمىلىك،
خۇاڭخېنىلىك دولقۇنلىرىدىن
بىز ھالال، پاك ئانا سۈتىنى ئەمگەن.
جۇڭغار ئويمىنى،
خۇەيخې تۈزلىكى
بىز ئۇسكەن يۇرت - ئېكىنزار - گۈلشەن.
ئەجدادلار ياشىغان
بولۇشۇپ ھەمدەم.
ئوخشىماس بىزدىكى ئۆرپ - ئادەت ھەم،

ئوخشىماس كىيىملەر،
تاماقلار ھەتتا،
ئوخشىماس تىلمىز سۆزلىشىدىغان،
ۋە لېكىن بىردەكتۇر بىزدىكى نىشان.
بار ئورتاق غايىمىز،
بار ئورتاق ئارمان.
گۈللىسۇن بۇ ئانا ۋەتەن دەمۇدەم،
ھەر مىللەت تەڭ روناق تاپسۇن ئۇلغىيىپ،
كۆچەيسۇن ئىلمىز، تاڭ قالسۇن جاھان.
ئۈيۇشۇپ گىگانت، گاڭ ئادەمدەك مەھكەم،
ئۆزگىرىپ قالسىمۇ ھاۋا جۇت بولۇپ،
ئارىغا قىل سىغماس،
بىز ئىناق ھەر دەم.
قوغدايمىز تەڭرىتاغ كەبى تىك تۇرۇپ،
ۋەتەننىڭ دەريالىرىنى تەڭ.

1990 - يىل ئاپرىل.

قولىڭىزدا ئىسىلاھات تۇغىسى لەپىلدەر

ناغرا ـ سۇناي ساداسى يەتتى پەلەككە،
تەڭرىتاغدا قىز ـ يىگىتلەر چۈشتى ساماغا.
خۇش كېلىپسىز جىياڭ زېمىن باش شۇجى بۇگۈن.
تاغ ـ دەريالار جور بولدى ئۇسسۇل ـ ناۋاغا.

قوغۇنلۇقلار سۇنۇشتى ئەڭ شېرىن قوغۇن،
ئۈزۈمزارلار سۇنۇشتى مەرۋايىت ـ گۆھەر.
يولىڭىزغا سېلىندى، رەڭدار پايانداز،
قۇياش چاچتى ئۈپۈقتىن چاچقۇ تاڭ ـ سەھەر.

سىز كېلىپسىز مەردانە قەدەملەر تاشلاپ،
كەڭ شىنجاڭغا ھايا جان، يېڭى كۈچ باشلاپ.
سىز كېلىپسىز خۇش چاقچاق، يۇمۇرلۇق سۆزلەپ،
ئىسلاھاتنىڭ يولىغا نۇرلار بېغىشلاپ.

كۈتتى سىزنى ئالقىشلاپ ئېتىزلار، باغلار،
بۇلبۇللار شوخ بەزمىلەر تۈزدى بوستاندا.
كۈتتى سىزنى چۆللەردە ۋېشكا ئورمىسى،
يايلاقلاردا دومبىرا قاتتى داستانغا.

قالغىنى يوق ئىزىڭىز چۈشمىگەن ماكان،
تەڭرىتاغنىڭ ئوڭ ـ سولى بويلاپ بىپايان،
ھەربىر شەھەر، بازارنى كۆچۈرۈپ كۆزدىن،
سىرداشتىڭىز پۈقرالار بىلەن مېھرىبان.

ئۆيلىرىگە كىردىڭىز ئىشچى ـ دېھقانىنىڭ،
ئولتۇردىڭىز يېقىملىق قۇرۇپ باداشقان.
ھال ـ مۇڭنى يەتتىڭىز غەمگۇزار بولۇپ،
كىگىز ئۆيدە ئىچتىڭىز قىمىز ۋە ئايران.

تەڭرىتاغنىڭ خەلقىغە قەلبىڭىز تۇتاش،
ھەربىر سۆزىڭىز تۈپراققا بار چىن مۇھەببەت.
ئەل بەختىگە تۇزۇپ سىز يۈكسەك پىلانلار،
ئىشلىدىڭىز كۆيۈنۈپ، دەم ئالماي پەقەت.

سۆزلىرىڭىز، ئىشىڭىز بەردى كۆپ رىغبەت،
ئىناق جەڭنى قىزىتتى بۇندا ھەر مىللەت.
گۈزەل شىنجاڭ قۇرۇشقا ماڭدۇق ئات سېلىپ،
كەلگۈسىنىڭ مەنزىرىسى بېغىشلار غەيرەت.

سىز مۇناسىپ يولباشچى ۋەتەن، خەلقىمىز،
قولىڭىزدا ماۋجۇشى تۇغى لەپىلدەر.
ئەل باغلىدى ئۈمىدنى، تىلەپ ئامانلىق،
سىز بار ئىگە غەلىبىگە بۈ يېڭى سەپەر.

1990 ـ يىل.

مۇقەددەس مەشئەل

سەن بېيجىڭ قويندا ياندىڭ ئون بەش كۈن،
ئەي يۈكسەك مەشئەل، ئەي مۇقەددەس مەشئەل.
سەن ئۈمىد شولىسى، ئىرادە ئوتى،
زوقلىنىپ كۆز تىكتى ساڭا ھەممە ئەل.

نۇرۇڭدا قاينىدى بېيجىڭدا شادلىق،
ئاسماندا قىزىلتۇغ، ئاسماندا شەپەق.
نۇرۇڭدا يۈز ئاچتى قات-قات ئىمارەت،
دۇنياۋى تەنھەرىكەت شەھىرى ھەيۋەت.

نۇرۇڭدا يورۇدى قەدىم ئارزۇلار،
نۇرۇڭدا يورۇدى مىليونلاپ يۈرەك.
ئالقىشلار قوزغىدى ئەزىمەت-مەردلەر،
جۈڭخۇانىڭ كۈچىدىن كۆرىنىپ كۆرەك.

نۇرۇڭدا چاقنىدى ۋەتەن قامىتى،
پەلەككە ئىنتىلگەن جۈشقۇن روھ نىيەت.
يۇيۇلدى ئۆتمۈشنىڭ خۇنۇك داغلىرى،
چاقنىدى ئەقىدە، جۇرئەت، جاسارەت.

نۇرۇڭدا ياڭرىدى ناخشا - كۇلكىمىز،
دولقۇنلاپ گۈللىنىش هاياجىنى هەم.
كۆچەيدى رىقابەت چېلىش، ئىلگىرىلەش،
چوڭقۇرلاپ چۈشىنىش، دوستلۇق دەمۇدەم.

نۇرۇڭدا ئاسىيا مەردلىرى ماڭدى،
دۇنياۋى مۇنبەرگە بىرلىكتە ئۆرلەپ.
هەشقاللا تۆھپىكار ئەزىمەتلەرگە،
ۋەتەنگە، دوستلۇققا كەلتۈرگەن شەرەپ.

قەلبىدە سەن هەربىر ئاسىيالىقنىڭ
لاۋۇلداپ ياندىڭ هەم ئەيلىدىڭ جەۋلان.
ئۆملۈك ۋە هەمكارلىق، ئەقىل، ئىقتىدار،
نۇرۇڭدا، ئوتۇڭدا بولدى نامايان.

بىيىجىڭدا ياندىڭ سەن ئەي قۇتلۇق مەشئەل،
ئاسىيا، جۇڭگوغا ياغدۇرۇپ شۆھرەت.
يېڭىش ۋە يېڭىلىش ۋاقىتلىق، لېكىن
دوستلۇق ۋە ئىناقلىق ياشايدۇ ئەبەد.

1990 - يىل 7 - ئۆكتەبىر.

كۆچا تەسراتلىرى

(چاتما)

كۆچا قۇچقىدا

يەنە ماڭا قۇچاق ئاچتى
گۈزەل كۆچا باغلىرى.
جىلۋە تۆكتى، كۈمۈش تۆكتى،
ياقۇت تاجلىق تاغلىرى.

سېغىنىپ بردە كەلسەم مېنى
بۇ يۇرت كۆمدى ئىپارغا.
شىرنە تامار مېۋىلەر دىن،
قىر پۇركەنگەن تاۋارغا.

بارسام قۇمباش يېزىسىغا،
جىق ئىكەن تال ـ بارانلار.
كىردىم دېھقان ئۆيلىرىگە،
قىزىمپ كەتتى پارانلار.

بۇغداي، قوناق ئوخشاپ راسا،
تېرىمچىلار يايراپتۇ.
نامراتلىقتىن قۇتۇلغاچقا،
دۇتار، تەمبۇر سايراپتۇ.

كۆچا كۆيى سىڭدى دىلغا،
يەنە قوزغاپ هاياجان.
ئويىنالغاندا ئۇسسۇل، مەشرەپ،
تىترەپ كەتتى گويا جان.

"پاخلان سويدۇق، قونۇڭ!" دەپ
تۇتتى ئۇلار كۆپ نۆۋەت.
"ئالدىراش" دەپ خوشلاشقاندا،
كۈلۈشتۇق بىز كارامەت.

كۆچا خەلقى باتۇر، ئىشچان،
قىز ـ يىگىتى چىرايلىق.
مېهماندوستلۇق، خۇش چاقچاقلىق
قوزغار دىلدا ئامراقلىق.

يۇرىكىمنى كۆيدۈردى دەپ
خۇش ناۋالىق مۇقاملار.
ئۇزاتتى ئاي، يۇلتۇز چاقناپ،
ئۇزاتتى گۈل بوستانلار.

مۇقام ئىلهامى

باغلاردىن، ئۆيلەردىن ئاڭلىنار مۇقام،
مىڭ يىللىق ئۆتمۈشكە باشلاپ پىكىرنى.
ئاھاڭلار سۆزلەيدۇ تارىخ، ھاياتنى،
ئۇتۇقنى، ساۋاقنى، سىرنى، سېھىرنى.

چاچىدۇ ھاۋاغا ھېس ـ تۇيغۇلارنى،
چاچىدۇ دەرد، شادلىق، يىغا ـ كۈلكىنى.
مەست بولۇپ تىڭشايدۇ خەلق بىلەن يەر،
يۈكسىلىش يولىغا سېلىپ ئۆلكىنى.

مىڭئۆي

قىزىل مىڭئۆي بار ئىكەن،
تىك بىر قىيا ئۈستىدە.
زىننەت بولۇپ تۇرۇپتۇ،
تاشلىق تاغنىڭ ھۆسنىگە.

پەستىن ئاڭا قارىسام،
كۆرۈنەركەن بەك ھەيۋەت.
بۇلۇتلارنىڭ قېتىغا
كىرىپ تۇرار رەتمۇرەت.

تىك قىيادىن مىڭىڭىنى
قانداق تېشىپ قازغاندۇ؟
ئىشلەتكىنى ئىراده
قويۇپ چىققان بازغاندۇ!

بۇ — كۆرمىك يىل بۇرۇنقى
مۆجىزه بىر ئالامەت.
مەن ئوقۇدۇم ئاپىرىن،
تاك قالدۇرغاچ جاسارەت.

ئۆي ئىچىده كۆسەندىن
هۇنەر سەنئەت نامايان.
رەسىمسىز تام يوق ئىكەن،
مەزمۇن، ئۇسلۇب بەك ئايان.

رەسىملەرده بار چۆچەك،
رىۋايەتتىن ئەندىزه.
رېئال تۇرمۇش، ئەمگەكتىن
هەر خىل رەڭدار مەنزىره.

مىڭىڭ تارىخ شاهىدى،
مەدەنىيەت گۈلهىرى.

ئەجدادلارنىڭ قان ـ تەرى
ھەم ئەقىلنىڭ جەۋھىرى.

مىڭۇي قاتار تۇرۇپتۇ،
تىك قىياغا قېزىلغان.
مەن ئوقۇدۇم بىر داستان
قاندا تاشقا يېزىلغان.

1989 ـ يىل سېنتەبىر، كۆچا.

تاشكەنت

كەلدىم مەن تەڭرىتاغدىن سالام بىلەن،
ئىزدەپ ئىزدەپ دوستلارنى تاشكەنت ساڭا.
تەبەسسۇم چىراي بىلەن باغرىڭ ئېچىپ
ئالدىمغا چىققىنىڭ شۇ دەم دەپ مەرھابا.

تارىختىن قۇتلۇق نامىڭ ئورۇن ئالغان،
ئىككى دەريا ئارىسىدا ماكانىڭ بار.
ئەجدادلار، ئەۋلادلارنى ئۇلاپ كەلگەن
ئەمگەكچان خەلقىڭ ساڭا ئەبەدىي يار.

چاڭئەندىن چىققا كارۋان يېپەك تارتىپ
ئۆتەتتى تۇرپان ئارا داۋان ھالقىپ.
سەن شۇ چاغ ئۇلۇغ يولدا چۇشكۈن بولۇپ،
تۇراتتىڭ ئۇيۇق كەبى كۆۋرۈك تارتىپ.

خاس ھاجىپدەك① ئالىملار چاچسا ئىرپان،
سەنئەت كۆكىدە ناۋايى بولدى چولپان.

---

① ئۇلۇغ ئۇيغۇر ئالىمى يۈسۈپ خاس ھاجىپ.

تەجەللى نامى ھەر يان تارالغاندا،
فۇرقەتمۇ يارگەنتتە غەزەل قاتقان.

ئۇزۇۋۇەتكەن پەلەك بىر چاغ رىشتىمزنى،
ئايرۇەتكەن چىلك سقىشقان قولىمزنى.
ئۇزۇلگەن يىپنى قايتا ئۇلاش ئۇچۇن،
كەلدىم مەن ئىزدەپ دوستلۇق يولىمزنى.

تېپىپسەن قەدرىگنى سەن، بەختىگنى سەن،
پارلاق يول، زور نىشانغا قەدەم بېسىپ.
گۇللىگن كەلك زېمىندا گۇلشەن بولۇپ،
ئۇرلىگن، زەپەر ساڭا بولسۇن نېسىپ.

1990 ـ يىل نويابر، تاشكەنت.

دوستلـۇق كۈيى

ئەسسالام سوۋېت ئېلى ــ قېرىندىاش ئەل،
كۆيلەيمەن چىن دوستلۇقنى تىلىم بىلەن.
ئەسقەر تاغ قارغىيدەك كۆكلىسۇن دەپ،
قەدىرلەيمەن ئىناقلىقنى دىلىم بىلەن،

كۆرمەككە تەلپۈنەتتىم جامالىڭنى،
باغاشلاپ سېنى كۈيگە قانسام دەيتتىم.
ئىخ، بۇگۈن يېتىشكەندە ۋىسالىڭغا،
دوستلۇقنىڭ دەپتىرىدىن بىر بەت ئاچتىم.

ئىككى ئەل جان دوست ئىدۇق كۆپ ئۇزاقتىن
يىپەك يولى شۇ دوستلۇققا يارقىن مىسال.
تۆگە، قوتاز باسقان يولدا، ئەمدى قارا،
ياڭرايدۇ تۆمۈر يولدا ياڭراق سىگنال.

تۇتاشتۇر قارىغايلىق تاغلىرىمىز،
يايرىتار چارۋىمىزنى تۇتاش ئوتلاق.
قانداۋار تەشنالىقنى ئىلمى سۇيىي،
ئېرىتىشىڭ بىلىملىرى بىزگە ئورتاق.

قوشناڭ تىنچ، سەنمۇ تىنچ دېگەن سۆز ھەق.
بۇ ئىنسان يۈرىكىدىن چىققان سادا.
قوشكېزەك تىنچلىق بىلەن دوستلۇق ھامان،
بۈنىڭسىز گۈللەنمەيدۇ چەكسىز دۇنيا.

سالاۋات ئۆتكەن ئىشقا، نىشان پارلاق،
قول تۇتۇشۇپ ئىلگىرلەيلى بولۇپ ئىناق.
ئەقىدە ـ دوستلۇقنىڭ چىن مەنىسى شۇ،
ياشايلى بولۇپ ھەمدەم، چىن ئىنتىپاق.

1990 ـ يىل نويابر، ئالمۇتا.

چىللايدۇ ئەتىكى قۇياش

باھاردا جەم بولدۇق مەرىپەت ئەھلى،
مىسالى تۈغقاندلار توپلاشتۇق يەنە.
قىزىدى تەبرىكلەر، چۈشىنىشىلەر،
سىردىشىش، روھلىنىش، ئالقىش تەنتەنە.

قوللاردا تەبرىك ۋە چىن دوستلۇق جامى،
يېگىشتىن، ساۋاقتىن دىلدا ھاياجان.
ئىچەيلى ئەسلەپ بىز باسقان يولنى ھەم
ئەتىكى يۇرۇشكە تىلەپ شەرەپ ـ شان.

بىلىمەن دوستلارنىڭ كۆپتۈر تۆھپىسى،
ئەجرىدىن نۇرلاندى پەن ۋە ئىسلاھات.
بىلىمەن يارەنلەر خەلق بايلىقى،
ئەقىلدىن گۈللىنەر ۋەتەن ۋە ھايات.

ھەر ياققا نۇر چاچتى پەن، مەدەنىيەت،
بۇتۇلدى قانۇندىن، ئەخلاقتىن قانات.
ۋە لېكىن نادانلىق، نامراتلىق تېخى
پۈركۈيدۇ ئاپەتنى ئاغزىدىن پات ـ پات.

ئەجرىمىز يىراقتۇر ئەل ئۈمىدىدىن،
ئەل ئوغلى ئەل ئۈچۈن ئىشلەيدۇ ئەبەت.
ئۆتمۈشلەر بۇگۈننىڭ سىمۋولى ئەمەس،
بېغىشلار زامانىنىڭ بايرىقى غەيرەت.

ماڭايلى دۇنياۋى پەللىگە ئۆرلەپ،
ئىزدىنىش، ئىجادقا ئەزەلدىن يولداش.
قولغا قول تۇتۇشتۇق ھەر مىللەت خەلقى،
چىللايدۇ ئالغا دەپ ئەتىكى قۇياش.

باھاردا جەم بولدۇق مەرىپەت ئەھلى،
مىسالى تۇغقانلار توپلاشتۇق يەنە.
قىزىسۇن تەبرىكلەر، چۈشىنىشلەر،
سىردىشىش، روھلىنىش، ئالقىش تەنتەنە.

1991 - يىل فېۋرال، ئۈرۈمچى.

ئۆزگىچە كەلدى بۇ يىلقى باھار

نەشتەرلەر سانجىيدۇ سوغۇق ھېلىمۇ،
قار ـ مۆزلار تېخىچە كەتمىدى ئېرىپ،
لېكىن كۈن باھاردىن بەردى بېشارەت،
دەريالار ئاقتى مۆز كۆكسىنى يېرىپ.

يىگىتلەر، قىزلارنىڭ كۆزىدە باھار،
ئاتلار، ئانىلار سۆزىدە باھار.
ھەر ياقتا باھارنىڭ قەدەم ئاۋازى،
ھاياتنىڭ، يۇرۇشنىڭ ئۆزىدە باھار.

بەزىلەر قىزىدى تەرەپ ـ تەرەپتە
پوچاڭزا گۈمبۇرلەپ قارغا ئوت چاچار.
ئۆزگىچە خىسلەتتە بۇ يىلقى باھار،
يۇرەكتىن ـ يۇرەككە يېڭى يول ئاچار.

ئۇ كەلدى يېزىدىن، يايلاق، شەھەردىن،
ئىسلاھات روھىنى كۆيلەپ ئەتىلەپ.
ئۇ كەلدى خەلقنىڭ قان ھەم تەرىدىن،
زېھنىنى ئويغىتىپ كۈلۈپ، ئەركىلەپ.

چۆگردا تاڕ كېچەپ يۇرۇپ جەڭچىلەر،
بېغىشلار خەلقە خاتىرجەم باھار.
چۆل كېزىپ گېئولوگ ۋە نېفتچىلار،
تۇڭمەس بايلىققا كەڭ ئىشىك ئاچار.

كۈن-تۈنى ئۇخلىماي ئالىم، دانىشلار
كەشپىيات نۇرىدىن دەۋر يارىتار.
تراكتور گۈركىرەپ ئېتىز، دالىدا،
ئالدىراپ باھاردىن خەۋەر تارقىتار.

باھار بار مىللەتلەر ئىناقلىقىدا،
ئارمىيە، خەلقنىڭ ئامراقلىقىدا.
باھار بار ۋەتەننىڭ گۈللىنىشىدە،
ھايات ۋە غايىمىز پارلاقلىقىدا.

كۈرەشتىن شان تاپار باھار ئۆزىدىگە،
يىل بەختى باھاردىن باشلاپ ئېچىلار.
باھارنىڭ شامىلىنى توسالماس ھېچكىم.
ئاز ئۆتمەي ربمىنغا گۈللەر چېچىلار.

1991 - يىل 10 - مارت، ئۇرۇمچى.

ئامان بىلەن ئەختەر*

(داستان)

مۇقەددىمە

تاشقۇرغاندا نېمە جىق؟
بۇلبۇل بىلەن گۇللەر جىق.
ئاھۇ كۆزلۈك چەشمىلەر،
لەئىل يۈزلۈك كۆللەر جىق.

سان ـ ساناقسىز بۇلبۇللار،
بۇندا قوشاق توقار كەن.
گۈل ئاغزىدىن رىۋايەت،
ئىپار چېچىپ ئوخچار كەن.

چۆچەكلىرى چەشمىدەك،
ئاقار ـ ئاقار، توختىماس.
ھەربىر چۆچەك بىر كىتاب،
بىر ـ بىرىگە ئوخشىماس.

* بۇ داستان تاجىك خەلق رىۋايىتىگە ئاساسەن يېزىلغان. ـــ ئاپتوردىن.

چۆچەكنى كۆپ ئاڭلىدىم،
ئاڭلىغانغا قانمىدىم.
كۆلمۇ تولغان چۆچەككە،
زوقۇم كېلىپ داڭلىدىم.

چەشمىلەردە ئاقتىم مەن،
كۆلگە چۆكۈپ باقتىم مەن.
سۈزۈپ ئۇنچە تەكتىدىن،
كوكرىكىمگە ياقتىم مەن.

سەرىقۇلدا نېمە جىق؟
تاغلار بىلەن تاشلار جىق.
سۈيى سۈزۈك بۇلاقلار،
ئېگىز تۆپە ـ قاشلار جىق.

كۆمۈش رەڭلىك تاغلىرى،
ياقۇت رەڭلىك تاشلىرى.
قۇلاق سالسام ئۇلارغا،
بىر قىسسە باشلىدى:

بىرىنچى باب ئۇچرىشىش

ئۇزاق قەدىم زامانىدا،
پامىر تېغى تامانىدا؛

سىر مەملىكەت باغ ئىكەن،
خەلقى بەكمۇ خار ئىكەن.

قىلىدىكەن شاھ كۆندە،
ئەيش - ئىشرەت — مەئىشەت.
پۇقرالىرى شۇڭا ئاچ
چېكىدىكەن دەرد - كۈلپەت.

ئامان ئاتلىق بىر يىگىت،
شاھ قوينىغا باقار كەن.
پىتىملىكىنىڭ دەردىدە،
دائىم مۇڭغا پاتار كەن.

يۇلتۇزلارمۇ ئۆچمەستە،
قوينى ھەيدەپ ماڭار كەن.
تەن سەققۇدەك ئۆيى يوق،
قوتانىدىلا ياتار كەن...

تەۋەررۈك بىر سۆڭەك نەي،
ئاڭا ھەر دەم ھەمراھكەن.
غۇربەنچىلىك دەردىدە،
نەينى مۇڭلۇق چالار كەن.

ئۇ نەي چالسا بۇلبۇللار،
زوقىغا كېلىپ ئاڭلار كەن.

چېھرىسىدىن باتۇرلۇق،
نۇرى يېغىپ تۇرارکەن.

چوقماق بىلەن بەزمدە،
توشقان، كېيىك ئوۋلارکەن.
كاۋاپ قىلىپ گوشىنى،
قورسىقىنى توقلارکەن.

چەۋەندازکەن ئاجايىپ،
ياۋا ئاتنى كۆندۈرگەن.
تالاي بۆرە - توڭگۇزنى،
بىر مۇشت بىلەن ئۆلتۈرگەن.

يىگىت داڭقى بۇ ئەلدە،
پۈر كەتكەنكەن ھەر يانغا.
ھەممە ئادەم كۆيئوغۇل
قىلساق دەركەن ئارماندا.

* * *

شاھ سارىيى ئالتۇندىن
ياسالغانكەن ھەيۋەتلىك.
ياشايدىكەن شۇ يەردە،
بىر ھۇر - پەرى سۈرەتلىك.

ئۇنىڭ ئېتى ئەختەركەن،
شاھنىڭ يالغۇز قىزىكەن.
گۈزەللىكتە تېڭى يوق،
خۇددى ئايىنىڭ ئۆزىكەن.

گۈزەل قىرىق كېنىزەك،
خىزمىتىگە تەيياركەن.
ھەمراھ بولۇپ سەيلىگە
كۈندە چىقىپ تۇرارکەن.

مەن ـ مەن دېگەن شاھزادە،
ئەختەرگە باش قويارکەن.
قىز كۆز قىرىن سالمىغاچ،
ئەلەم ـ زەردىپ يۇتارکەن...

ئادىتىچە بۈگۈنمۇ،
چىقىپتۇ ئۇ سەيلىگە.
قويۇپ بېرىپ دۇلدۇلنى ـــ
سۇر قاشقىنى مەيلىگە.

كېنىزەكلەر ئەگەشسە،
دەپتۇ: "تۇرۇپ تۇرۇڭلار.
كېلەي يالغۇز ئايلىنىپ،
بەزمە قۇرۇپ تۇرۇڭلار."

دەريا بويلاپ ئات چېپىپ،
خېلى ئۇزاپ كېتىپتۇ.
قاناتلانغان سۇر قاشقا،
تاغ ـ داۋانلار ئېشىپتۇ.

*　　*　　*

يالت ـ يۇلت قىلىپ چاقماقلار،
گۈلدۈرلەپتۇ ئاسمانمۇ.
قويلىرىنى يىغىپتۇ،
چوپان يىگىت ئامانمۇ.

يىگىت قايرىپ قويلارنى،
ئەمدى بىر قىر ئاشقاندا؛
"ۋايجان!" دېگەن بىر ئاۋاز،
ئاڭلىنىپتۇ شۇ ئاندا.

قاراپ يىگىت ئۇ يافقا،
تۈرۈپ قاپتۇ داڭقېتىپ.
ئۇركۈگەن ئات بىر قىزنى
كەلمەكتىكەن ئەپقېچىپ.

چىقرارکەن قورقۇپ قىز،
ئات يايلىغا يېپىشىپ.
توپا ـ توزان ئىچىده،
ئەجەل بىلەن ئېلىشىپ.

كەپتۇ ئانقا ئامانمۇ،
ئۇچار قۇشتەك ئېتىلىپ.
ئاپتۇ قولغا تىزگىننى،
قىز كەينىگە مىڭىشىپ.

ئوخچۇپ بېقىپ ئات ئاخىر،
قايرىلىپتۇ دەريا غا.
تىزناپ سۈيى ئاقاركەن،
ئۈرۈلۈپ تاش ـ قىيا غا.

ئات شىددەتلىك ئېقىمدا،
مۆكۈپ ـ مۆكۈپ توختاپتۇ.
كېتىپ باشتىن شۇم ئەجەل،
ئەختەر قىزمۇ ساق قاپتۇ.

ئامان قىزنى كۆتۈرۈپ،
قىرغاق تامان ئۆزۈپتۇ.
دولقۇن يېرىپ ھايا تلىق
جەۋھىرىنى سۈزۈپتۇ.

قىز بەك قورقۇپ كەتكەچكە،
قان قالماپتۇ يۈزىدە.
تېنى تىترەپ ياپراقتەك،
نۇر ئۆچۈپتۇ كۆزىدە.

بىرھازادىن كېيىن قىز،
كۆتۈرۈپتۇ بېشىنى.
ھاياجاندا سۈرتۈپتۇ،
كۆزدىن ئاققان يېشىنى:

"بايا چاقماق چاقماندا،
ئۇركۈپ كەتتى سۈر قاشقام.
قۇتقۇزمىغان بولسىڭىز،
تۇگىشەتتىم مەن تامام..."

يىگىت دەپتۇ: "سۈر قاشقا،
بەكمۇ شاشتەك قىلدۇ.
مىنىسىڭىز ياۋاش ئات،
باشقا خەتەر كېلدۇ..."

يىگىت قىزغا قاراپ،
تولۇن ئايدەك گۈزەلكەن.
چاقناپ تۇرغان ئالتۇن تاج،
ياقۇتلاردا بېزەلگەن.

"ئوكۇمۇ يا چۇشۇمدۇ،
يولۇققىنىم كىم ئۆزى؟
يا جەننەتنىڭ ھۇرىمۇ،
يا شاھنىڭ شۇ يۇلتۇزى؟..."

تۇرۇپ قاپتۇ ئىككىسى،
بىر پەس سۈغا قارىشىپ.
جىلۋە قىپتۇ شولىسى،
سۇ بېتىگە يارىشىپ.

"قانداق باتۇر يىگىت ـ ھەا
جېنىن تىكتى مەن ئۈچۈن،
پەيتى كەلسە ئەي يىگىت
مەنمۇ تەييار سەن ئۈچۈن.

كىم بىلسۇن بۇ يىگىتنىڭ
باردۇر بەلكى سۆيگىنى؟
ۋەدىلەشكەن ـ سۆزلەشكەن،
چىن يۈرەكتىن كۆيگىنى؟..."

شۇ چاغ دەريا بويىغا،
بىر توپ لەشكەر كەپتۇ تېز.
"كەپتۇ ئوردا لەشكىرى،
مېنى ئىزدەپ..." دەپتۇ قىز.

يىگىت:
دېمەك ئەجىتەر مەلىكە،
سىزمىدىڭىز ئەسلىدە؟
قىز:

شۇنداق، سىزگە ئۇچراشتىم،
ئۆمرىمنىڭ گۈل پەسلىدە!

يىگىت:

ئەل ئاغزىدىن مەن بۇرۇن،
داڭقىڭىزنى ئاڭلىغان.

قىز:

ئۆزىڭىز كىم بولىسىز؟
ئىپتىڭ تېز ئەي قەھرىمان!

يىگىت:

قۇلىڭىز مەن، قويچىمەن،
ئامان دېگەن يېتىممەن.

قىز:

رەھمەت سۆزى ئاز كېلەر،
دېسەممۇ مىڭ قېتىم مەن.
دەرھال بېرىپ ئوردىغا،
شاھ ئاتامغا ئېيتىمەن.
خالىسىڭىز سىزنىمۇ
بىللە ئېلىپ كېتىمەن.

يىگىت:

دەريانىڭ ئۇ قېتىدا،

قالدى قويلار مەرىشپ.
يىتسە برى، ئارقامدىن
كېلەر ئەجەل ئەگىشپ.
بارالماسمەن ئوردىغا،
ئۇ مەن بارار يەر ئەمەس.
قوي قوتىنى ملك ئەلا،
نامراتلارغا ھەر نەپەس.

قىز:
ئۇنداق بولسا مەرد يىگىت،
ئەرتە ئادەم ئىبەرتەي.
نېمە تەلەپ قىلىسىڭىز،
شۇنى بەجا كەلتۈرەي...

ئىككىنچى باب ئوردىدا

بارماس ئىكەن ئوردىغا،
ئالتۇن مەپە كەلسىمۇ؛
بارماس ئىكەن يىگىت ھېچ،
خەزىنىنى بەرسىمۇ.

بىراق دەپتۇ دەردمەنلەر:
"يەتكۈز شاھقا زۇلۇمنى.

ئىمكان بەرسۇن ياشاشقا،
ئېزىۋەرمەي مەزلۇمنى...“

* * *

سەلتەنەتلىك سارايغا
ئوردا ئەھلى بوپتۇ جەم.
داستىخانغا تولۇپتۇ،
تۆرلۈك نازۇنېمەت ھەم.

ئامان كىرىپ سارايغا،
بەجا قىپتۇ سالامنى.
يەۋاتقانكەن شاھ بۇ دەم،
ئىشتەي بىلەن تائامنى.

چۈشۈپتۇ شاھ تەختىدىن،
”قويچى ئامان سەنمۇ“ دەپ.
”مەلىكىنى قۇتقۇزغان،
قورقماس پالۋان سەنمۇ“ دەپ.

”ئولتۇر قېنى يېنىمدا،
سېنى رازى قىلىمەن.
ياخشىلىققا ياخشىلىق
قىلىش كېرەك، بىلىمەن.“

يىگىت دەپتۇ: ”ئۇلۇغ شاھ،
دەرد تۆككىلى كەلدىم مەن.

چەكتىن ئاشقان زۇلۇمنى
راست سۆككىلى كەلدىم مەن."

شاھ:
بۇ ھەقتە سۆز ئاڭلىماي،
ھازىر بەزمە ۋاقتىدۇر.

يىگىت:
ئادىل شاھقا يېتىشمەك،
پۈقرالارنىڭ بەختىدۇر...

شاھ:
ئاۋال ئىنئام بېرىڭلار،
بۇ يىگىتكە، دېدەكلەر.
بەزمە ئەھدى باشلانسۇن،
خۇشال كۈلسۇن يۈرەكلەر.

ئامان:
ئىنئام ماڭا نە كېرەك،
ئەل بەختىنى كۆزلەيمەن.
بەرسىلە گەر ئىجازەت،
خەلق دەردىنى سۆزلەيمەن.

ئەي قۇدرەتلىك شاھىنشاھ،
چەك قويسىلا زۇلۇمغا.

باياشاتلىق ئوردىدىن
كۆچسۇن جىمى بۇلۇڭغا...

ئۇچىنچى باب شەرت

ئەختەر يوقلاپ تۇرۇپتۇ،
كۈن ئارىلاپ ئاماننى.
تۈيۈشۈپتۇ چىن ئىشىق
يۈرەككە ئوت سالغاننى.

قوينى ھەيدەپ ئىككىسى،
ساھىللارنى كېزىپتۇ.
يىگىت نەيدە توككەن مۇڭ
قىز باغرىنى ئېزىپتۇ.

بىر كۈنى قىز كۆڭلىنى،
ئىزھار قىپتۇ ئامانغا.
يىگىت دەپتۇ: "يەتمەس قول
ئوردىدىكى جانانغا..."

قىز:
ئەلچى بارسۇن ئوردىغا،
قالغىنىنى مەن جۆندەي.

يىگىت:
بار بىساتىم شۇ قوتان،
بۇڭا قانداق ماقۇل دەي؟
ھەشمەتلىك ئوردىدىن،
كۆچسىڭىز تار قوتانغا؛
جاھان ئەھلى كۈلمەمدۇ؟
زاڭلىق قىلىپ ھەر ياندا.

قىز:
گەپ شۇ بولسۇن، ئەتىلا
بارسۇن ئىككى ئەلچىڭىز.
تەسكە چۈشمەس قالغان ئىش،
كۆيسە ماڭا قەلبىڭىز.

*　　*　　*

ئەلچىلەرنى كۈتۈپتۇ،
يىگىت بولۇپ بىتاقەت.
دەپتۇ ئۇلار يانغاندا:
"شاھ شەرت قويدى كارامەت."

"تىلسىم تاغدىن بىر تال گۈل،
ئۈزۈپ كەلسۇن دەيدۇ شاھ.
ھەردلىگىدىن بىر داستان
تۈزۈپ كەلسۇن دەيدۇ شاھ."

يىگىت ئاڭلاپ بۇ شەرتنى
چىقماق بوپتۇ سەپەرگە.
بارما دەپتۇ ئەلچىلەر،
تەۋەككۈل، دەپ خەتەرگە.

كېلىپ شۇندا ئەختەر قىز،
دەپتۇ: "ئامان قورقامسىز؟
يىگىت يانماس سۆزىدىن
دېگەن گەپنى ئۇقمامسىز؟

تەييارلىنىڭ سەپەرگە،
قانات بولسۇن باتۇرلۇق.
مەدەت بەرسە پاك سۆيگۈ،
يېڭىلمەس ھېچ مۇشكۈل يوق."

يىگىت دەپتۇ: "بارىمەن،
گۈلنى ئېلىپ يانىمەن.
بەشىم ئامان بولسىلا،
يار ۋەسلىگە قانىمەن."

ئالتۇن ساپلىق قىلىچنى،
قىز سۇنۇپتۇ ئامانغا.
باتۇر يىگىت خوشلىشىپ،
ئات ساپتۇ تاغ ـ داۋانغا...

يىگىت بۇ تاغ توغرۇلۇق،
تالاي چۆچەك ئاڭلىغان.
تىلسىماتمىش ئۇ سىرلىق،
ئىنسان ئاياغ باسمىغان.

ئۇندا سانسىز بۇلاقتا،
ئابىھايات ئاقارمىش.
ئېرىقلاردا ياقۇتلار
كۆز چاقنىتىپ ياتارمىش.

رەڭگارەڭمىش تاشلىرى،
زەر نۇر چېچىپ چاقنارمىش.
قىش-ياز گىياھ، دەل-دەرەخ،
خۇش بۇي ئىپار چاچارمىش.

تاغ بېشىدا پەرىزات،
گۈلگە كۈن-تۈن قارارمىش.
بىر پۇرسا شۇ گۈلنى،
ئىنسان مىڭ يىل ياشارمىش.

تىلسىم تاغنى كىشلەر،
بارسا كەلمەس دەيدىكەن،
ئاڭا بارغان باتۇرلار،
ئۇز بېشىنى يەيدىكەن...

تۆتەنچى باب تىلسىم تاغقا سەپەر

يىگىت تاغقا مېڭىپتۇ،
ئاستىدا سۇر قاشقا ئات.
كىم مىنگەننى بىلگەندەك
پۇشقۇرۇپتۇ ئۇ پات ـ پات.

ئەختەر قاپتۇ ئوردىدا،
كۆزلىرىدىن تۆكۈپ ياش.
ئاق يول تىلەپ خۇدادىن،
دۇئا قىپتۇ قويۇپ باش.

ئارقىسىغا قاراپتۇ،
يىگىت يېنىش ـ يېنىشلاپ.
بوپتۇ ھەمراھ چىن سۆيگۈ،
ئاڭا ئۈمىد بېغىشلاپ.

ياڭرايدىكەن قەلبىدە،
بوۋايلارنىڭ سۆزلىرى:
"بارغىن ئوغلۇم گۈل ئەپكەل،
كۆرسۇن شاھنىڭ كۆزلىرى.

شۇنىڭ بىلەن يۇرت تىنجىپ،
چەك قويۇلسا زۇلۇمغا.
كۇلسە بەختتى يوقسۇلنىڭ،
تولسا قىمىز تۇلۇمغا.

ئەجەب ئەمەس زالىم شاھ،
كېلىپ قالسا ئىنساپقا.
يەڭگىن جەزمەن تىلسىمى،
بەرداش بېرىپ ئازابقا..."

باتۇر يىگىت پىشىندە،
تاغ باغرىغا كېلىپتۇ.
سۇزۇك بۇلاق سۇيىدىن
قانغىچىلىك ئىچىپتۇ.

شۇندا كېلىپ كىيىكلەر،
دەپتۇ: "بارماڭ ئۇ تاغقا.
ئۇ خەتەرلىك تىلسىمات،
ئىلىنسىز قىلناقتا..."

دەپتۇ ئامان تاڭ قېلىپ:
"رەھمەت ئاق دىل كىيىكلەر.
زالىم شاھنىڭ زۇلمىدىن،
قۇرۇپ قالدى يىلىكلەر.

ئەل بېشىدىن زۇلۇمنى،
كەتكۈزۈشكە بارىمەن.
ئەل مېھرىنى پەردىكە،
يەتكۈزۈشكە بارىمەن...“

تاخلىشىپتۇ كېيىكلەر،
يول كۆرسىتىپ ئامانغا.
دەپتۇ: ”خۇدا يەتكۈزگەي،
سىزنى كۈتكەن ئارمانغا...“

ئوتقا تويغان سۇر قاشقا،
پۇشقۇرۇپتۇ ئالدىراپ.
قىز توقۇغان زەر ئىگەر،
چاقنايدىكەن يالتىراپ.

مىنىپ يىگىت قاشقىغا،
قامچا سالماي مېڭىپتۇ.
كۈن پاتاردا ئۇ تاغنىڭ
قاپتىلىغا يېتىپتۇ.

شۇندا يىگىت ئالدىغا،
ئۇچراپ قاپتۇ بىر بوۋاي.
كۆركەم كۆمۈش ساقىلى
يەلپۈلدەركەن توختىماي.

ئاتتىن چۈشۈپ بوۋايغا،
يىگىت سالام بېرىپتۇ.
ئىلىك ئالماي چال بىراق،
يولنى داۋام ئېتىپتۇ.

يىگىت:
بوۋا، سوراي دېگەنتىم،
ئۆزلىرىدىن بىر ئىشنى.
بىلەلمىدىم بۇ تاغقا
زادى قانداق چىقىشنى.

بوۋاي:
چىقىپ قاپسەن ھەي بالام،
بەكمۇ خەتەر سەپەرگە.
قانچە باتۇر بەرگەن جان،
ئېرىشەلمەي زەپەرگە.

زامان بولماي جېنىڭغا،
ئارقاڭغا يان، ئامان قال.
بارسا كەلمەس تاغدۇر بۇ،
ئۆز يۇرتۇڭدا كۈنىڭ ئال.

ئامان شۇ ئان ئېيتىپتۇ،
مەقسىتىنى بىر ـ بىرلەپ.

دەپ بىرىپتۇ بۇۋايمۇ،
تاغ ھەققىدە مۇنداق گەپ:

"بار ئۇ تاغدا ئون بۇلاق،
بويلىرىدا گۈل - چىمەن.
ئاقۇش رەڭلىك بىر گۈلنى،
تاپقىن ئىزدەپ پەم بىلەن.

بۇ گۈل ئۆسكەن بەشىنچى
بال بۇلاقنىڭ بويىدا.
يىراق كەتمەس بىر پەرى،
ئۇنى ساقلاش كويىدا.

ئۇخلايدۇ بۇ پەرىمۇ،
چىڭقى چۈشتە چىمەندە.
ئالالايسەن گۈلنى سەن،
بارساڭ شۇ پەيت كەلگەندە.

گۈلنى ئېلىش تەس ئەمەس،
بىراق تاغدىن چۈشمەك تەس.
توسار يولنى دەھشەتلىك
ئېيىق، يولۋاس — جىمى نەس.

ھېچ گەپ ئەمەس باتۇرغا،
يەڭمەك ئېيىق - يولۋاسنى.

باش ئەگدۇرگەن كىم زادى،
تاغ يۇرەكنى - قورقماسنى؟!

ئەڭ ياخشى پەرزات،
ئەپسۇننى ئوقۇسا؛
بوپقالسەن خادا تاش،
قولنى بىر نوقۇسا.

تىغ كۆتەرمە ئۇنىڭغا،
زورلۇق پەقەت ئىشلىمەس.
ئاڭا ئىشلەت پاراسەت،
شۇندا يولۇڭ كېسىلمەس.

ئۇنىڭمۇ كۆپ دەردى بار،
ئۆتىدۇ ئەر - يىگىتلىز.
مۇھەببەتنىڭ لەززىتى
ئاڭا مەۋھۇم، ئېنىقسىز.

مۇشۇنداق بىر يوچۇق بار،
قالغىنىنى ئۆزەڭ بىل.
گاھ باتۇرلۇق كۆرسەتكىن،
گاھ ئىشلەتكىن پەم - ئەقىل.

ماڭغىن بالام يولۇڭغا،
ئاللا ساڭا يار بولسۇن.

ئاق يوللۇق بول، غالىب بول،
ئىزلىرىڭدىن گۈل ئۈنسۇن...“

تۇن بويى يول يۈرۈپ ئات،
قارا تەرگە چۆمۈپتۇ.
نەدە قالدى شاشلىغى؟
ھارغىنلىقتا چۆكۈپتۇ.

ماڭا ـ ماڭا، ئەتىسى،
چىڭقى چۈشتە مەرد ئامان؛
چىقىپتۇ تاغ ئۈستىگە،
ئېشىپ قانچە تىك داۋان.

سۈرلۈك جىملىق ھۆكۈمران
ئىكەن يېقىن ـ يىراقتا.
شامال كۆمۈپ ئۆتەركەن،
تاغنى خۇش بۇي پۇراقتا.

كەپتۇ ئاخىر بەشىنچى
بال بۇلاقنىڭ يېنىغا.
كۆرۈپ ئاقۇش گۈلنى ئۇ،
پاتماي قاپتۇ قېنىغا.

ئەختەر بەرگەن ياغلىقتا،
گۈلنى ئۈزۈپ ئوراپتۇ.

سهلىپ ئاستا قوينىغا،
ئات بېشىنى بۇراپتۇ.

سۇر قاشقىمۇ جانلىنىپ،
تۇنجى قەدەم باسقاندا؛
گۈلدۈرلەپتۇ تاغۇتاش،
چىقىپ چۈقان ھەر ياندا.

"تاشلا، گۈلنى!" دەپتۇ تاغ،
"تاشلا، گۈلنى!" دەپتۇ تاش.
"تاشلا، گۈلنى! بولمىسا،
كېتەر سەندىن ئېزىز باش!..."

يىگىت دەرھال قىلىچنى،
چىقىرىپتۇ قىنىدىن.
ئېتىلىپتۇ ئېيىقلار،
تويغاندەك ئۆز جېنىدىن.

ئۆلگەن ئېيىق قېنىدا،
نەچچە ئېرىق تولۇپتۇ.
جەڭدە باتۇر سۇر قاشقا،
"ئەر قانىتى" بولۇپتۇ.

بىر توپ يولۋاس ھۆركىرەپ،
تاشلىنىپتۇ ئامانغا.

ھەرسىر تۇرغان قىلىچتىن،
چاچراپتۇ قان ھەر يانغا.

ئۆلگەن يولۇاس قېنىدا،
نەچچە ئۆستەڭ تولۇپتۇ.
جەڭدە قورقماس سۇر قاشقا،
"ئەر قانىتى" بولۇپتۇ.

"ئارقاڭغا باق!" دېگەن ئۈن،
ئاڭلىنىپتۇ شۇ ئاندا.
باقسا، قاتار تۇرغانمىش،
خادا تاشلار ئۇ ياندا.

نە خادا تاش، ئادەمىمش،
كەتكەن تاشقا ئايلىنىپ.
جىغىلداپتۇ يۇرىكى،
ئامانىنمۇ سۇر بېسىپ.

تاش ئادەملەر كەينىدىن،
چىقىپتۇ بىر ئايدەك قىز.
بىرىدىن قاتتىق ۋارقىراپ،
دەپتۇ: "گۈلنى تاشلا تېز!"

بۇۋاي دېگەن پەرىزات،
دەل مۇشۇ قىز ئەمەسمۇ؟

ئوڭ مەڭزىدە خالى بار،
بۇ ئېنىق ئىز ئەمەسمۇ؟

يىگىت ساپتۇ قىلىچنى،
ئالدىرىماي قىنىغا.
دەپتۇ پەرى: "نېمىشقا،
كەلدىڭ بۇلاق يېنىغا؟

قارا! ئاۋۇ تۇرغانلار،
بەرى سەندەك تەلۈلەر.
تاش بول دېسەم بولدى تاش،
چىقارغاچقا غەلۈلەر.

قىلىچىڭنى سالدىڭغۇ؟
ئەقلىڭ ئاز - پاز بار ئىكەن.
باتۇرىكەنسەن، ساڭا مىڭ
پالۋان كۈچى يار ئىكەن.

قانچە باتۇر بولساڭمۇ،
ئەپسۇنىمدىن مەغلۇپ سەن.
تىلسىماتقا قول سوزغان،
قانداق تەلۈە مەخلۇقسەن؟..."

يىگىت:

رەھىم قىلىڭ پەرىزات،
گۈلنى ئېلىپ كېتەي مەن.
گۆرگە تىقىپ زۇلمەتنى،
يوقسۇلنى شاد ئېتەي مەن.

شاھ قىزىنى سۆيگەن مەن،
پىراقىدا كۆيگەن مەن.
تويىنىڭ شەرتى مۇشۇ گۈل،
شۇڭا ئۇنى ئۇزگەنمەن.

قىز:

گۈلنى تاشلا، بولمىسا،
كۆرگۈلۈكنى كۆرىسەن.
ئەپسۇننى بىر ئوقۇسام،
ھازىرلا تاش بولسەن.

يىگىت:

سىزمۇ يىگىت بولسىڭىز،
شاھ قىزىغا كۆيسىڭىز؛
توي شەرتىگە قويسا گۈل،
شۇندا نېمە دەيتتىڭىز؟

ئۇ زالىم شاھ، شەپقەتسىز،
مەن بىر يېتىم قويچىمەن.

ئادالەتكە ئۇنىدىمەك
بولغاي ئىدىم تويىدىمەن.

قىز:
تاشلا گۈلنى ئالدىمغا،
ئۈنۈك بىلەن نە كارىم.
ياخشىلىقچە كەت بۇندىن،
ئامان قىلغاي خۇدايىم.

يىگىت:
ئاڭلىسام سىز تېخىچە،
يۈرۈپسىز قىز پېتىچە.
شەرىتىدىن سۆيگۈنۈك،
تېتىماپسىز قەتىرىچە.

كېتىك ئەمدى مەن بىلەن
مۇھەببەتلىك دۇنياغا.
تىلسىم تاغدىن ۋازكېچىپ،
قېنىك ئىشقى ـ ۋاپاغا....

قىز ئاھ ئۇرۇپ تۆكۈپ ياش،
تولغۇنۇپتۇ ئەلەمدە.
يىگىت سۆزى قوزغاپتۇ،
قىز يارىسىن شۇ دەمدە.

قىز:

بوپتۇ ئالغىس گۈلنى سەن،
قۇلمەن سۆيگۈ ئالدىدا.
ساڭا ئاتاپ جېنىمنى،
يول كۆرسىتەي ۋاقتىدا.

مېنى ھەرگىز قىز دېمە،
ماكچايغان بىر موماي مەن.
بۇ تاغ خالى سۆيگۈدىن،
قۇرۇپ قالغان قوراي مەن.

سۆيگۈ نېمە، بىلمىدىم،
يىگىت قانداق، كۆرمىدىم.
تېتىپ سۆيگۈ لەززىتىن
بىرەر كۈنمۇ يۈرمىدىم...

يىگىت ئاڭلاپ بۇ گەپنى،
ئېچىنىپتۇ پەرىگە.
بولمايدىكەن ياماقمۇ،
ئۆز دەردى قىز دەردىگە.

يىگىت:
ياشاڭ پەرى بىز بىلەن،

قىلماي تاغنى تەختىگىز.
يېشىل تونلۇق يايلاقتا،
ئېچىلغۇسى بەختىگىز.

قىز:
ئۆزەڭ كەتكەن پات، يىگىت،
ياشا ئۇندا شات، يىگىت.
قېنىپ يارىڭ ۋەسلىگە،
بولسۇن بەختىڭ قات، يىگىت.

يىگىت:
رەھمەت سىزگە، ئەي پەرى،
مېھرىگىز لىق دىلىمدىن.
رەھمىگىزگە نېمە دەي؟
سۆزگە گاداي تىلىمدىن.

قىز:
ئاتقا مىنىپ شۇ پېتىڭ،
چۈشەلمەيسەن بۇ تاغدىن.
بۇ گىلەمگە ئولتۇرۇپ،
ئالغىن ئورۇن چار باغدىن....

ئامان شۇ ئان پەردىگە،
تەزىم قىپتۇ ئېگىلىپ.

ئاق نىيەتلىك بۇ قىزغا،
قاپتۇ مېھرى چىگلىپ.

ئولتۇرۇپ ئۇ گىلەمگە،
كۆك قەردە ئۇچۇپتۇ.
ھايال ئۆتمەي يۇرتىغا،
ئامان ـ ئېسەن چۈشۈپتۇ.

يىگىت ـ قىزلار گۈرردە،
ئاپتۇ ئۇنى ئارىغا.
ياڭرىتىپتۇ نەغمە ـ كۈي،
چېكىپ يۇرەك تارىغا.

كۈلۈشۈ تۇ شادلىنىپ،
دۇئا قىلغان بوۋايلار.
كىرىپك قاقماي تۇن بويى،
يىغلاپ چىققان مومايلار.

پۇراپ گۈلنىڭ ھىدىنى،
ياشارغاندەك بولۇپتۇ.
قاقشال بولغان تەنلىرى،
كۈچ ـ مادارغا تولۇپتۇ.

ئەختەر قىزمۇ ئۇچقاندەك،
يېتىپ كەپتۇ بۇ يەرگە:

"بولسۇن يېگىت مۇبارەك،
غالىب كەپسىز سەپەردە!"

دەپتۇ ئامان: "غالىب كۆچ،
مۇھەببەتكەن ئالەمدە.
مەن يەڭمىدىم، مۇھەببەت
يەڭدى ھەربىر قەدەمدە..."

ئەل يېگىتنى قۇتلۇقلاپ،
بايرام قىپتۇ سويۇپ مال.
گۈل ھىدىنى پۇراپتۇ،
ھەممە كىشى بوپ خۇشال.

* * *

شاھمۇ تۇرۇپ لەۋزىدە،
قىرىق كۈن توي بېرىپتۇ.
ئاخىر يېتىم پادىچى
ئوردىغا تىك كىرىپتۇ.

يېگىت بىلەن زۇلۇمنىڭ
يىلتىزلىرى قۇرۇپتۇ.
بۇ زېمىندا ئەل خۇشال
ياشايدىغان بولۇپتۇ...

خاتمه

بولۇپ قاپتۇ پەرىشلىك،
گۈل بەرگىنى جىنايەت.
ئاللا ئاڭا شۇ زامان،
كۆرستىپتۇ قىيامەت.

ئايلاندۇرۇپ قويۇپتۇ،
ئۇنى تىرىك بىر بۇتقا.
كۆز يېشىنى تۆكەركەن،
قاراپ ئامان بار يۇرتقا.

شۇ كۆز ياشتىن گۈزەل تاغ،
مۇز تاغ بولۇپ قېتىپتۇ.
چوققىلارغا قالدۇرماي،
كۈمۈشتىن تون يېپىپتۇ.

مۇز تاغ ھەقتە بۇ چۆچەك،
شۇنداق پەيدا بولغانكەن.
پەرىزاتقا ھۇرمەتتىن،
دىللار جامى تولغانكەن.

ئاخىر بىر كۈن ئېرىسە،
ئاشۇ تاغنىڭ مۇزلىرى؛
شۇ پەرىنىڭ تۆيىنى،
ئوينار پامىر قىزلىرى.

1981 - يىل ئاپرىل، قەشقەر.
1982 - يىل فېۋرال، ئۈرۈمچى.

مەسئۇل مۇھەررىر: مۇھەممەت ئىمىن
مەسئۇل كوررېكتور: رىشت ۋاھىدى

تۆمۈر داۋامەت
هايات مەشئىلى
(شېئىرلار توپلىمى)

نەشر قىلغۇچى: مىللەتلەر نەشرىياتى
ۋە تارقاتقۇچى
سانقۇچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى: مىللەتلەر باسما زاۋۇتى
1992 - يىل 2 - ئايدا 1 - قېتىم مەشر قىلىندى
1992 - يىل 2 - ئايدا بېيجىڭدا 1 - قېتىم بېسىلدى
باھاسى: 8.70 يۈەن

生命的火炬
（诗集）
铁木尔·达瓦买提著
（维吾尔文）
民族出版社出版发行　各地新华书店经销
民族印刷厂印刷
开本：850×1168毫米 1/32 印张：10 1/4
1992年2月第1版
1992年2月北京第1次印刷
印数：0001—10,200册
ISBN 7—105—01398—2/I·295
民文（维 47）　定价：8.70元